

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי

מסכת מועד קטן

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר שמות כרך ג'
לפי ספר הזוהר 10 כרכים (70-79 כרכים) עמודים קסו-רנב
(מפרשת בא דף לה. עד פרשת בשלח דף מו:)

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויזאמן כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (מבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

נושבת באותה רוח ומשקטיה אותה למטה, והעשבים צמחו כבתחלה, ושולטים ומשפחים ומודים לפני הקדוש ברוך הוא. מצד שמאל ולתוף היאור השקט יוצאות בהמות למיניהן, והולכים להתקרב לאותם עשבים ולא יכולים, ושבים למקומם. כל היאורים הללו הולכים ושטים עם אותו התנין ששולטים בהם, ומקיפים את אותם העשבים ולא יכולים, פרט לפעמים שרוח עליזנה אינה נושבת, והיא מרחפת הרוח באותו הנקב שלמעלה, כמו שבארנו, ואז שולטת אותה הרוח על אותם עשבים.

והיאור השקט שב למקומו, ועולה ויורד. ומשום שממיו שקטים, הולך בשקט. והתנים הגדול הזה עולה לאותם היאורים, וכל העשבים מתגדלים סביב אותו היאור השקט, ואלה (הם) גדלים בכל עבר, ואז עולה אותו תנין ומתגדל ביניהם, ושם אל כל אותם היאורים.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים. זהו נחש בריח. למה בריח? משום שסוגר את שני הצדדים, ולא יוצא לעולמים, אלא פעם אחת ביובל.

ובספרי הראשונים, זה נחש עקלתון, שהוא תמיד בעקמימות, ומביא קללות על העולם. כשזה קם - נשבר תקפו של אותו התנין, ולא יכול לעמד עד שאובד גופו, משום שהקדוש ברוך הוא כופף אותו לתוף הים כשנכנס אליו, והוא דורך על תקפו של הים, ותקף הים הזה הוא תנין, כמו שנאמר (איוב ט) ודורך על במתי ים.

ובשקם הנחש הזה, אז מה כתוב? (ישעיהו) והרג את התנין אשר בים.

רוחא, ושכיף ליה לתתא, ועשבין צמחו כמלקדמין. ושלטין ומשבחן ואודן קמי קדשא בריך הוא.

מסטר שמאלא, ולגו יאורא שכיכא, נפקין בעירין לזנייהו, ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבין ולא יכלין, ותבין לאתרייהו. כל אלין יאורין אזלין ושאטין, עם ההוא תנינא דשליט בהו, וסחרין לאינון עשבין, ולא יכלין. בר לזמנין, דרוחא עלאה לא נשיב, ואיהו מרפרפא רוחא בההוא נוקפא דלעילא, כמה דאוקימנא, פדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין.

ויאורא שכיכא תב לאתריה, וסלקא ונחתא. ובגין דמימיו שכיכין, אזיל בשכיכו, והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין, ועשבין פלהו מגדלן סחרניה דההוא יאורא שכיכא ואלין (כ"א ואינון) מגדלין בכל עיבר, פדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, ותב לכל אינון יאורין.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש בריח. אמאי בריח. בגין דסגיר לתרין סטרין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא.

ובספרי קדמאי, דא נחש עקלתון, דאיהו בעקימו תדיר, ואייתי לוטין על

עלמא, פד האי קם, אתבר תוקפיה (דף ל"ה ע"ב) דההוא תנינא, ולא יכיל למיקם, עד דאביד גשמיה. בגין דקודשא בריך הוא כפיף ליה גו ימא, פד עאל לגביה. ואיהו דרך על תקפיה דימא. ותקפיה דימא דא, איהו תנינא, כמה דאת אמר (איוב ט) ודורך על במתי ים.

וכד האי נחש קם, פדין מה כתיב, (ישעיהו כ"ז) והרג את התנין אשר בים, דא איהו

הַתַּנִּין הַגָּדוֹל. וְעַל דָּא פְּתִיב, (יחזקאל כ"ט) הַנְּנִי עֲלִיךְ. וְדָא נַחֲשׁ, אִיהוּ מְאֹרֶת, בְּלוּוֹטִין לְכֻלָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ תְּקִיפָא עֲלֵיהּ, בְּתַקְפֵיהּ דִּיהוּא נְהַר רַבְרַבָּא, דְּאֶקְרִי חֲדַקְל, וְהָא אוּקִימְנָא.

הַהוּא נַחֲשׁ אִיהִי בִיבְשָׁתָא כַּד נִפְקִין דָּא בְּדָא, דָּא דְּבִיבְשָׁתָא אֲתַתְּקַף תְּדִיר, בְּגִין דְּכָל אוֹרְחוּי וְתַקְפוּי בִיבְשָׁתָא אִיהוּ, וְאֹכִיל אֲרַעָא וְעַפְרָא תְּדִיר, פְּמָה דָּאֲתָא אָמַר (בראשית ג') וְעַפְר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. דָּא גְּדִיל בְּעַפְרָא, וְדָא גְּדִיל בְּמִיא. נַחֲשׁ דְּאֲתַגְּדִיל בְּמִיא, לָאוּ תְּקִיפָא כְּהֵאִי דְּאֲתַגְּדִיל בִּיבְשָׁתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית כ"א) מְאֹרֶת חֲסֵר.

וְדָא אֲזַדְמֵן לְגַבֵּי הַהוּא דְּמִיא. וְאַף עַל גַּב (וְדָא ל"א) דְּאֲזַדְמֵן לְגַבֵּיהּ, לָא אַגַּח לְגַבֵּיהּ, אָלָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי, דְּקָטִיל לִיהּ מַגּוּ יַמָּא, פְּמָה דְּאוּקִימְנָא בְּגִין גְּסוּת רּוּחָא דְּבִיהּ, פְּמָה דָּאֲתָא אָמַר (יחזקאל כ"ט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגו'.

וְעַבְר יִי לְנִגּוּף אֶת מִצְרַיִם וְגו'. תְּנָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאִי קָרָא קְשִׁיא, וְכִי וְרָאָה אֶת הַדָּם וְאַחַר כֵּף וּפְסַח, דְּמִשְׁמַע דְּסִימְנָא הוּא דְּעַבִּיד. וְאִי תִימָא בְּגִין דְּמָא דְּאִיהוּ מִצְוָה, אָמַאי לְבַר. וְאָמַאי בְּתַלְת דְּיֻכְתֵּי דְּפִתְחָא. וְהָא כְּתִיב (דניאל ב') הוּא גְּלִי עֲמִיקְתָּא וְגו'. וּמַאי טַעְמָא בְּעָא דְּאֲתַגְּלִיא דְּמָא עַל הַמִּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת.

אָרְאָ תְּנָא, פְּתִיב, (דברים ל"ב) וַיֵּרָא יְיָ וַיִּנָּאֵן, וּכְתִיב, (בראשית ו') וַיֵּרָא יְיָ פִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְץ. וְתַנִּינֵן לָא אֲתַחְזִי אֲשַׁגְּחוּתָא דְּלַעִילָא, אָלָא כַּד אֲתַחְזִי לְתַתָּא עוּבְדָא דְּאֲתַעְבִּידוּ עוּבְדָא מְנִיה וְעַל דָּא (נ"א) וְעַד דְּעַבְדִּין עוּבְדָא לְתַתָּא) לָא מִשְׁגִּיחִין לְאַבְאָשָׁא, בַּר הַרְהוּרָא דְּעַבּוּדָה זָרָה, דְּכְתִיב, (דברים י"א) הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן

זֶהוּ הַתַּנִּין הַגָּדוֹל. וְעַל זֶה פְּתוּב הַנְּנִי עֲלִיךְ. וְנַחֲשׁ זֶה הוּא מְאֹרֶת, בְּקַלְלוֹת לְכָל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא חֲזַק עֲלָיו בְּחֻזְקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּהַר הַגָּדוֹל שֶׁנֶּקְרָא חֲדַקְל, וְהָרִי בְּאַרְנו.

אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שְׂבִיבְשָׁה, כְּשִׁיּוּצָאִים (להלכה) זֶה בְּזָה, אוֹתוֹ שְׂבִיבְשָׁה תְּמִיד מִתְגַּבֵּר, מִשּׁוּם שֶׁכָּל דְּרַכּוֹ וְחֻזְקוֹ הוּא בִיבְשָׁה, וְאוּכַל אֲרָץ וְעַפְר תְּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְעַפְר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. זֶה גְּדִל בְּעַפְר, וְזֶה גְּדִל בְּמִיָּם. נַחֲשׁ שֶׁהַתְּגַדֵּל בְּמִיָּם לֹא חֲזַק כְּזֶה שֶׁהַתְּגַדֵּל בִּיבְשָׁה, וְעַל זֶה פְּתוּב מְאֹרֶת חֲסֵר.

וְזֶה הַדְּמֵן לְאוֹתוֹ שֶׁל הַמִּיָּם. וְאַף עַל גַּב (וְזֶה לֹא) שֶׁהַדְּמֵן אֵלָיו, לֹא נִלְחַם בּוֹ, אָלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ שֶׁהִרְגוֹ אוֹתוֹ מִתּוֹךְ הַיָּם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ שֶׁבְּגִלְל גְּסוּת הַרוּחַ שָׁבוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגו'.

וְעַבְר ה' לְנִגּוּף אֶת מִצְרַיִם וְגו'. שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּסוּק זֶה קָשָׁה, וְכִי יִרְאֶה אֶת הַדָּם וְאַחַר כֵּף וּפְסַח, שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁסִּימֵן הוּא עֲשֶׂה? וְאִם תֵּאמַר בְּשִׁבִיל הַדָּם שֶׁהוּא מִצְוָה, אִזּוֹ לְמָה בַּחוּץ? וְלְמָה בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁל הַפְּתַח, וְהָרִי כְּתוּב (דניאל ב) הוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְגו', וּמָה הַטַּעַם שֶׁרָצָה לְהִיּוֹת דָּם גְּלוּי עַל הַמִּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת?

אָרְאָ שְׁנִינּוּ, כְּתוּב (דברים לב) וַיֵּרָא ה' וַיִּנָּאֵן, וְכְתוּב (בראשית ו) וַיֵּרָא ה' פִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְץ. וְשְׁנִינּוּ, לֹא נִרְאִית הַהַשְׁגָּחָה הַעֲלִיּוֹנָה אָלָא כְּשֶׁנֶּרְאִים לְמַטָּה הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ מַעֲשֶׂה מְמַנּוּ, וְעַל זֶה וְעַד שְׁעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה לְמַטָּה לֹא מִשְׁגִּיחִים לְהַרְע, פְּרַט לְהַרְהוּר שֶׁל עַבּוּדָה זָרָה, שֶׁכְּתוּב (דברים א) הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם. וּמִשְׁנַעֲשֶׂה

יפתה לְבַבְכֶם. וּמְדַאֲתַעְבִּיד עֹבְדָא,
אֲשַׁגְחֹתָא דְלַעִילָא אַתְעַר, וּבְגִין כַּךְ, כִּלְא,
בֵּין לְטַב וּבֵין לְכִישׁ, בְּעֹבְדָא תְלִיא מְלֵתָא.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל שׁוֹקֵי מְצָרִים, מְלִיץ טַעֲוֹן
הוּו, וְעוֹד דְּבִכָּל בֵּיתָא וּבֵיתָא, הוּו
שְׂכִיחֵי זִינִין, דְּמַתְקֻטְרֵי בְּחַרְשֵׁיהוּ, בְּאִינוֹן
כְּתָרִין תְּתַאֲיִן דְּלִתְתָא, וּמַתְעַרִין רוּחַ מְסַאָבָא
בְּגוּוֹיֵיהוּ.

וְרָא דְמִלָּה תְנָא, כְּתִיב, וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֲזוּב
וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל
הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. אֲגֻדַּת אֲזוּב לְמָה?
לְמָה. בְּגִין לְבַעֲרָא רוּחַ מְסַאָבָא מִבִּינֵיהוּ, (נ"א

האי קרא קשא וכי נראה את הדם ואחר כך ופסח דמשמע דסימנא הוא
דעבד אמאי והא כלא גלייא קמיה קדשא כרוד הוא וכתיב הוא גלא עמיקתא
ומסתרתא אלא תנא כתיב ונרא ו' ונאין וגו' וכתיב ונרא ו' כי רבה רעת
וגו' ותנינן לא אתחזי אשגחותרא לעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא
ומדאיתעבד עובדא אשגחותרא לעילא אתער ובגין כך בולא בין לטב בין לכיש
בעובדא תלייא מלתא. ולקחתם אגודת אזוב וגו' אגודת אזוב למה ומאי
מעמא בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות. אמר רבי יוסי
כל שוקי מצרים מליץ טעוון הווי ובכל ביתא וביתא הווי שכיחי זינן דמקטרין
בחרשייהו באינון כתרין תתאין דלתתא ומתערין רווח מסאבא בגווייהו ועל
דא אגודת אזוב בגין לבערא רווחי מביניהו) וְלֵאחֲזָאָה
בְּפִתְחֵיהוּ, בְּהַנִּי תֵלֵת דְּוֹכְתֵי, מְהִימְנוּתָא
שְׁלִימְתָא. חַד הָכָא, וְחַד הָכָא, וְחַד בְּגוּוֹיֵיהוּ,
בְּגִין כַּךְ, וּפְסַח יִי' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן
הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגְוָף, מִשׁוּם דְּחָמֵי
שְׂמָא קְדִישָׁא רָשִׁים עַל פֶּתַחָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵי הָכִי אָמַאי דְמָא, דְּהָא
תְּנִינָן, תְּוֹר וְסוּמָק וְחַד דְּכִלִּיל בִּינֵי
גוּוֹנֵי. אָמַר לֵיהּ, תְּרִי דְמֵי הוּו, חַד דְּמִילָה,
וְחַד דְּפִסְחָא. דְּמִילָה רַחְמֵי. דְּפִסְחָא דִּינָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָאו הָכִי, אֶלָּא כְּמָה
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא כַךְ, אֶלָּא כְּמוֹ שְׁלַמְדָּנוּ, שֶׁחֲזִיר הַקְּדוֹשׁ

הַמַּעֲשֶׂה, מַתְעוֹרְרַת הַהִשְׁגָּחָה
מְלַמְעָלָה, וְלִכְן הַכֹּל, בֵּין לְטוֹב
בֵּין לְרַע, תְּלוּי הַדְּבָר בַּמַּעֲשֶׂה.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל שׁוֹקֵי מְצָרִים
הֵיוּ מְלֵאִים אֲלִילִים, וְעוֹד, שְׂבָכָל
בֵּית וּבֵית הֵיוּ מְצוּיִים מִינֵים
שְׂנֻקְשָׁרִים בְּכַשְׁפֵּיהֶם בְּאוֹתָם
כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שְׁלַמְטָה,
וּמַתְעוֹרְרִים רוּחַ טְמָאָה בְּתוֹכָם.
וְסוּד הַדְּבָר לְמַדְנֵו, כְּתוּב וּלְקַחְתֶּם
אֲגֻדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר
בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל
שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. אֲגֻדַּת אֲזוּב לְמָה?
כְּדִי לְבַעַר רוּחַ טְמָאָה מִבִּינֵיהֶם,
(זו הפסוק קשה, וכי נראה את הדם ואחר כך
ופסח, שמשמע שסימן הוא שעשה, מדוע? והרי
הכל גלוי לפני הקדוש כרוך הוא, וכתוב (דניאל
ב) הוא מגלה עמקות ונסתרות. אלא שנינו, כתוב
ונרא ד' ונאין וגו', וכתוב ונרא ה' כי רבה רעת
וגו'. ושנינו, לא מתראה השגחה למעלה, אלא
כאשר נראה למטה מעשה, ומשעשה מעשה -
ההשגחה למעלה מתעוררת, ומפני כן הכל, בין
לטובה ובין לרעה, במעשה תלוי הדבר. ולקחתם
אגדת אזוב וגו'. אגדת אזוב למה? ומה הטעם
רצה שיתגלה דם על המשקוף ועל שתי המזוזות?
אמר רבי יוסי, כל השוקים במצרים היו מלאים
אלילים, ובכל בית ובית היו נמצאים מינים
שמקטירים בכשפיהם באותם כתרם תחתונים
שלמטה ומעוררים רווח טמאה אצלם, ועל זה
אגדת אזוב, כדי לבער רוחות מביניהם)
וְלֵהֲרֹאוֹת בְּפִתְחֵיהֶם בְּשִׁלְשַׁת
הַמְּקוֹמוֹת הַלְלוּ הָאֱמוּנָה
הַשְּׁלֵמָה. אֶחָד כָּאן, וְאֶחָד כָּאן,
וְאֶחָד בִּינֵיהֶם. וְלִכְן וּפְסַח ה' עַל
הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל
בְּתִיכֶם לְנִגְוָף, מִשׁוּם שְׂרוּאָה אֵת
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ רְשׁוּם עַל הַפֶּתַח.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כַּךְ אִזְ לְשֵׁם
מָה דָם, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, לִכְן וְאָדָם
וְאֶחָד שְׂכֹלוֹל בֵּין הַגּוֹנִים? אָמַר
לו', שְׁנֵי דָמִים הֵיוּ, אֶחָד שֶׁל מִילָה
וְאֶחָד שֶׁל פְּסַח. שֶׁל מִילָה רַחְמִים,
וְשֶׁל פְּסַח דִּין.
ברוך הוא אתה דם לרחמים,

כאלו היו לכן בתוך הגונים. זהו שכתוב (יחזקאל טו) ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב שהיה אדם, החזר לרחמים, שכתוב בדמיך חיי. ולכן רשום הפתח בשלשה צדדים - אחד פאן, ואחד פאן, ואחד ביניהם.

שנה רבי חזקיה, שני דמים נראו כנגד שני כתרים שנראו (שהתעוררו למעלה באותה שעה. אמר רבי יוסי, פתר אחד שפלול בשני צדדים טמונים, ברחמים ודין.

אמר רבי אבא, בכמה מקומות חס הקדוש ברוך הוא על בניו. בן אדם עושה בית, והקדוש ברוך הוא אומר לו: כתב את שמי ושם אותו בפתח שלך, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני יושב מחוץ לפתח לשמר אותך. וכאן אמר: רשם על הפתח את סוד האמונה שלי, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני שומר אותך מבחוץ, שכתוב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף.

עוד אמר רבי אבא, כמו השם הקדוש עשו באותה שעה. מה השם הקדוש חזר באותה שעה לדין, אף כך חזר דם זה בשעה זו לדין, שכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות. רשם של כלם אדם, להראות שהרי חזר להיות דין לעשות נקמות.

וסוד הדבר - כמו שהוא למעלה באותה שעה, כשרוצה להראות למטה, אם רחמים - רחמים, ואם דין - דין. זהו שכתוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. ולעתיד

דאוליפנא, דאתחזר קדשא בריך הוא ההוא דמא לרחמי, כאילו הוה חזור בגו גונוני, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל ט"ז) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב דהוה סומקא, אתחזר לרחמי, דכתיב בדמיך חיי. ובגין כן, רשום פתחא בתלת סטרין, חד הכא, וחד הכא, וחד ביניהו.

תאני ר' חזקיה, תרין דמי אתחזו, לקבל תרי כתרין, דאתחזו (נ"א דאתערו) לעילא בהיא שעתא. אמר רבי יוסי, חד כתרא דכלילא בתרין סטרין טמירין, (דף ל"ו ע"א) ברחמי ודינא.

אמר רבי אבא, בכמה אתרין חס קדשא בריך הוא על בנוי: עבד בר נש ביתא, וקודשא בריך הוא אמר ליה, כתוב שמי, ושוי לפתחך, ואת שרי לגו ביתא, ואנא אותיב לבר בפתחך לנטרא לך. והכא אמר, רשום על פתחא רזא דמהימנותא דילי, ואת שרי לגו ביתך, ואנא נטיר לך לבר, דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ד' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף.

הו אמר רבי אבא, פגוונא דשמא קדישא עבדו בההוא שעתא. מה שמא קדישא ה אתחזר בהאי שעתא דינא, אוף הכי אתחזר האי דמא בהאי שעתא דינא, דכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, רשימא דכלהו סומקא, לאתחזאה, דהא אתחזר בדינא, למעבד נוקמין.

ורזא דמלה, פגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא, פד בעי לאתחזאה

לְבַא פְּתוּב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא
מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה.
שְׁעֵתִיד לְהֵרָאוֹת (להחזיר) כָּלֶם דִּין
לְעִשׂוֹת נְקָמוֹת.

וְאַתָּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח
בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָה. מֶה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שְׁשֻׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק
וְאָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהוּ, לֹא צָרִיף לְאָדָם
לְלַכֵּת בְּשׂוֹק וּלְהַמְצֵא בְּשׂוֹק
בְּזִמְן שְׁהַדִּין תְּלוּי בְּעִיר, שְׂכִינָן
שְׁתַּנְּנָה רְשׁוֹת לְמִשְׁחִית - מִי
שְׁפּוּגֵשׁ אוֹתוֹ, נָזַק. וְכֵן מִשׁוּם
שְׁהַדִּין נִמְצָא, לֹא צָרִיף לְצִאת
בַּחוּץ.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּאוֹתוֹ
מִמֶּשׁ שְׁנִמְצָא דִין לְמִצְרַיִם,
בְּאוֹתוֹ מִמֶּשׁ נִמְצָא דִין לְיִשְׂרָאֵל,
זֶהוּ שְׂכֵתוּב וְרֵאִיתִי אֶת הַדָּם
וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם. וְכֵן שְׁנִינּוּ, בְּכָל
אוֹתָם פְּתָרִים קְדוּשִׁים שְׁלִמְעֵלָה
- כְּמוֹ שְׁנִמְצָא דִין, נִמְצָאִים
רַחֲמִים, וְהַכֵּל בְּשַׁעַה אַחַת. שְׁנָה
רַבִּי חֲזַקְיָה, פְּתוּב (שם יט) וְנָגַף ה'
אֶת מִצְרַיִם נָגַף וְרָפוּא. נָגַף
לְמִצְרַיִם, וְרָפוּא לְיִשְׂרָאֵל. מֶה
זֶה וְרָפוּא? מִמֶּה שְׁנִמְלוּ
צְרִיכִים רָפוּאָה.

וְשְׁנִינּוּ, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שְׁנִנְפּוּ
הַמִּצְרַיִם, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה נִתְרָפוּא
יִשְׂרָאֵל. שְׁשֻׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
מֶה שְׂכֵתוּב וּפְסַח ה' עַל הַפֶּתַח,
מֶה זֶה עַל הַפֶּתַח? וּפְסַח ה'
עֲלֵיכֶם הַצֵּטְרֵף הִזֵּה צָרִיף (לכַּתֵּב) !
אֲבָל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח מִמֶּשׁ,
זֶהוּ פֶתַח הַגּוֹף. וְאִיזְהוּ פֶתַח
הַגּוֹף? הֲוֵי אוֹמַר זוֹ מִלָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעַה
שְׁנַחֲלַק הַלִּילָה, וְהַפְתָּר הַקְּדוּשׁ
מִתְעוֹרָר אֵלֶיהָ (מִתְעַרְב בּו) הַזְכָּר.
וַיִּמֵּי הַזְכָּר? חֶסֶד עֲלִינוּן, שְׁמִשְׁמַע
שְׁזָה בְּלִי זֶה לֹא עוֹלָה, וּבְשִׁבִיל
זֶה, זֶה מִכָּה וְזֶה מִרְפָּא, וְהַכֵּל
בְּשַׁעַה אַחַת.

לְתַתָּא, אִי רַחֲמֵי רַחֲמֵי, וְאִי דִינָא דִינָא, הָדָא
הוּא דְכִתִּיב, וְטַבְלָתָם בְּדָם אֲשֶׁר בְּסַף וְהַגְעַתָּם
וְגו'. וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי כְּתִיב, (ישעיה ס"ג) מִי זֶה בָּא
מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה. דְּזִמְיָן לְאַחְזָאָה
(נ"א לְאַחְזָרָא) כִּלְהוּ דִינָא לְמַעַבְד נּוֹקְמִין.

וְאַתָּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָה.
מָאִי טַעְמָא, מִשׁוּם דְּתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, (אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהוּ) לֹא לִיבְעִי לִיהַ לְאִינֵשׁ לְמִיזַל
בְּשׂוֹקָא, וְלֹא שְׂתַפְּחָא בְּשׂוֹקָא, בְּזִמְנָא דְּדִינָא
תְּלִיא בְּמֵתָא, דְּכִינָן דְּרִשׁוּתָא אֲתִייהִיב
לְמַחְבְּלָא, מָאן דְּפָגַע בֵּיה אֲתִזְק. וְהָכָא מִשׁוּם
דְּדִינָא אֲשַׁתְּכַח, לֹא בְּעִיא לְנִפְקָא לְבָר.

תַּנִּינָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּהַהוּא מִמֶּשׁ דְּאֲשַׁתְּכַח
דִינָא לְמִצְרַאִי, בְּהַהוּא מִמֶּשׁ אֲשַׁתְּכַח
רַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכִתִּיב, וְרֵאִיתִי אֶת
הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם. וְכֵן תַּנָּא, בְּכָל אִינוּן
פְּתָרִין קְדִישִׁין דְּלַעֲיִלָא, כְּמַה דְּאֲשַׁתְּכַח דִינָא,
אֲשַׁתְּכַח רַחֲמֵי, וְכִלָּא בְּשַׁעְתָּא חָדָא. תַּנָּא רַבִּי
חֲזַקְיָה, פְּתִיב, (ישעיה י"ט) וְנָגַף יי' אֶת מִצְרַיִם
נָגוּף וְרָפוּא. נָגוּף לְמִצְרַיִם, וְרָפוּא לְיִשְׂרָאֵל.
מָאִי וְרָפוּא. מִמֵּאִי שְׁנִימְלוּ צְרִיכִים רָפוּאָה.

וְתַנָּא, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שְׁנִנְפּוּ מִצְרַאִי, בְּאוֹתָהּ
שַׁעַה נִתְרָפוּא יִשְׂרָאֵל. דְּתַנִּינָא אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, (אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה) מַהוּ דְכִתִּיב, וּפְסַח יי' עַל
הַפֶּתַח, מָאִי עַל הַפֶּתַח. וּפְסַח יי' עֲלֵיכֶם
מִיבְעִי לִיהַ. אֲבָל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח מִמֶּשׁ
זֶהוּ פֶתַח הַגּוֹף. וְאִי זֶהוּ פֶתַח הַגּוֹף. הֲוֵי אוֹמַר
זוֹ מִלָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעְתָּא דְּאֲתַפְּלַג לִילָא,
וְכַתְּרָא קְדִישָׁא אֲתַעַר לְגַבְהַ (נ"א אֲתַעַרְב בֵּיה)
דְּכּוּרָא. וּמָאן דְּכּוּרָא. חֶסֶד עֲלָאָה, דְּמִשְׁמַע,
דְּדָא בְּלֹא דָא לֹא סְלִקָא, וּבְגִין דָּא, דָּא מְחִי,
וְדָא מְסִי, וְכִלָּא בְּשַׁעְתָּא חָדָא.

וּכְתוּב, וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיְדוּעַ. מֵאֵי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ פֶתַח וּמִשִּׁיכָא דְרוּחָא וְגוֹפָא, וְתָא חֲזִי, עַד לָא אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם, הָהּ אָטִים וְסָתִים מִכָּל סְטֵרוּי. מִדְּאֲתַגְזֹר אֲתַפְתַּח מִכָּלָא, וְלֹא הָוִי אָטִים וְסָתִים פְּקַדְמִיתָא.

וְהִינּוּ רִזָּא דְתַנִּינָן, (בראשית י"ח) וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהָל, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּגִלְתָּה יו"ד. מַה זֶה אוֹמֵר? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוּא הַשְּׂרָה בְּגִלּוּי זֶה חֶסֶד בְּצַדִּיק, וְזֵהוּ פֶתַח שֶׁל מִשְׁפָּן הַעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, מִשְׁמַע שֶׁפְּתוּב הָאֵהָל, הָאֵהָל הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּשֶׁהַתְּגִלְתָּה הַיּוֹד הַזֶּה, הַתְּבַשֵּׁר (הַתְּבַסֵּם) וְהַתְּבַרֵךְ בְּפֶתַח הָאֵהָל, שֶׁהִיא צִדִּיק, לְהַתְּבַסֵּם בְּחֶסֶד. זֵהוּ שֶׁפְּתוּב כַּחַם הַיּוֹם, שֶׁהוּא שְׁעָה שְׁשׁוּלֵט הַחֶסֶד, חֲלָקוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. וּמִנֵּינָן לָנוּ שֶׁפֶתַח הָאֵהָל הַזֶּה הַתְּבַשֵּׁם כְּנֶגֶד אַבְרָהָם? שֶׁפְּתוּב וְהוּא בְּרוּךְ אֵת אַבְרָהָם כֹּל. שֶׁהַתְּבַשֵּׁם בְּחֶסֶד מִשֶׁהַתְּגִלְתָּה הַיּוֹד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם כד) וְהוּא בְרוּךְ אֵת אַבְרָהָם כֹּל. שְׁזֵהוּ הַפֶּתַח הַקְּדוֹשׁ, כְּתוּב עֲשִׂירִי כַחַם הַיּוֹם, כְּמוֹ שְׁנֵתָן לוֹ כְּתוּב שֶׁל חֶסֶד. זֵהוּ שֶׁפְּתוּב כַּחַם הַיּוֹם. כְּמוֹ שִׁישֵׁב בְּזָה, יֹשֵׁב בְּזָה, שְׁלֹא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה.

דְּבַר אַחַר וְעֵבֶר הוּא לְגַנְּף אֵת מִצְרַיִם, מַה זֶה וְעֵבֶר? שְׁעֵבֶר עַל שׁוּרַת הַדִּין שֶׁל הַכְּתָרִים, (שְׁשָׁרִים) שֶׁהֵיוּ מִתְּקַשְׂרִים בְּכְתָרִים אַחֲרֵים שֶׁלְמַעֲלָה, וְהִתִּיר אוֹתָם מִקְּיוּמָם, וְעֵבֶר עַל דְּרָכֵינוּ כְּדֵי לְעֲשׂוֹת בְּהֵם דִּין וְלִשְׁמֵר עַל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן הוּא, כָּל וְעֵבֶר, וְעֵבֶרְתִּי, וְעֵבֶר - שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵבֶר עַל כָּל דְּרָכֵינוּ אוֹ לְדִין אוֹ לְרַחֲמִים. כֹּאן

וּכְתוּב, וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיְדוּעַ. מֵאֵי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ פֶתַח וּמִשִּׁיכָא דְרוּחָא וְגוֹפָא, וְתָא חֲזִי, עַד לָא אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם, הָהּ אָטִים וְסָתִים מִכָּל סְטֵרוּי. מִדְּאֲתַגְזֹר אֲתַפְתַּח מִכָּלָא, וְלֹא הָוִי אָטִים וְסָתִים פְּקַדְמִיתָא.

וְהִינּוּ רִזָּא דְתַנִּינָן, (בראשית י"ח) וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהָל. מִשּׁוּם דְּאֲתַגְלִיָּא יו"ד. מֵאֵי קָא מִיִּירִי. אֵלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק דְּהוּא אֲשִׁרִי בְּגִלּוּיָא דָּא, חֶסֶד בְּצַדִּיק. וְדָא הוּא פֶתַח, דְּמִשְׁפָּנָא עַלְאָה קְדִישָׁא, מִשְׁמַע דְּכְתִיב הָאֵהָל, הָאֵהָל הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּד אֲתַגְלִיָּא הַאי יו"ד, אֲתַבְשֵׁר, (נ"א אַתְּבַשֵּׁם) וְאֲתַבְרֵךְ בְּפֶתַח הָאֵהָל, דְּהִיא צִדִּיק, לְאֲתַבְסֵמָא בְּחֶסֶד. הַדָּא הוּא דְכְתִיב, כַּחַם הַיּוֹם, דְּהוּא שְׁעָתָא דְשִׁלְטָא חֶסֶד, חוּלְקָא דְאַבְרָהָם. וּמִנָּא לָן דְּהִיא פֶתַח הָאֵהָל, אֲתַבְסֵם לְקַבְלִיָּה דְאַבְרָהָם. דְכְתִיב, (בראשית כ"ד) וַיְיָ בְרוּךְ אֵת אַבְרָהָם כֹּל, דְּאֲתַבְסֵם בְּחֶסֶד, מִדְּאֲתַגְלִיָּא יו"ד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ דְכְתִיב וַיְיָ בְרוּךְ אֵת אַבְרָהָם כֹּל. דְּדָא הוּא פֶתַח קְדִישָׁא, כְּתוּב עֲשִׂירִי כַחַם הַיּוֹם, כְּמוֹ דְאֲתִיְהִיב לִיָּה כְּתוּב דְּחֶסֶד, הַדָּא הוּא דְכְתִיב כַּחַם הַיּוֹם. כְּמוֹ דְיִתִּיב בְּהִיא, כְּן יִתִּיב בְּהִיא, דְּלֹא סְלִיק הַאי בְּלֹא הַאי.

דְּבַר אַחַר (דף ל"ז ע"ב) וְעֵבֶר יְיָ לְגַנְּף אֵת מִצְרַיִם. מֵאֵי וְעֵבֶר. דְּעֵבֶר עַל שׁוּרֵי דִינָא דְכְתָרִין, (נ"א דְכְתָרִין) דְּהוּוּ מִתְּקַשְׂרִי בְּכְתָרִין אַחֲרֵינָן דְלְעִילָא, וְשָׂרָא לְהוּוּ מִקְּיוּמִיהוּן, וְעֵבֶר עַל אוֹרְחוּי, כְּגִין לְמַעַבְדַּב בְּהוּ דִינָא, וְלִנְטָרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵדִין הוּא, כָּל וְעֵבֶר, וְעֵבֶרְתִּי, וְעֵבֶר, דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲעֵבֶר עַל כָּל

ועבר, כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין. שֵׁם וַיַּעֲבֹר,
כְּדִי לְרַחֵם.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהוּא הִפָּה כֹּל
בְּכוֹר וְגו' (וכתוב (תהלים סט) וַאֲנִי תַפְלְתִי
לִךְ ה' עַתְרָצוֹן וְגו') רַבִּי חֵיִיא רַבִּי יוֹסִי
הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה
רַבִּי חֵיִיא רוֹכֵב בַּחֲמוֹר. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, נָשַׁב כָּאֵן וְנִתְפַּלֵּל, שֶׁהָרִי
הַגִּיעַ זְמַן תַּפְלַת מִנְחָה, וְשָׁנִינוּ,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זֶהִיר בַּתַּפְלַת
מִנְחָה. לְמָה זֶהִיר? מִשּׁוּם שֶׁהִיא
שַׁעַר שְׁתַּלְוֵי הַדִּין וְצָרִיף אָדָם
לְכוּן דַּעְתּוֹ. יַרְד רַבִּי חֵיִיא
וְהִתְפַּלֵּל.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, נָטָה הַשָּׁמַשׁ
לְהַפְּנֵס. אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי,
לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק? אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַיִּיטִי מִסְתַּפֵּל בְּדַעְתִּי שְׂאִין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלָא עַל רֵאשֵׁי
הָעָם. אִם רֵאשֵׁי הָעָם צַדִּיקִים -
טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא צַדִּיקִים -
אוֹי לְעוֹלָם וְאוֹי לָעָם.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כֶּף הוּא,
מִנֵּין לָנוּ? שְׁכַתּוֹב (דברי הימים ב' יח)
רְאִיתִי אֶת כֹּל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל
הַהָרִים כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רַעַה
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאַלֶּה יְשׁוּבוּ
אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יְשׁוּבוּ, יְשׁוּבוּ
הִיָּה צָרִיף (לכתב)! לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ
הִיָּה צָרִיף (לכתב), שֶׁהָרִי בְּמִקּוֹם
עוֹמְדִים!

אֲרֵא כֶּף שָׁנִינוּ, אִם רֵאשׁ הָעָם לֹא
זוֹכָה, הָעָם נִתְפַּסִּים בַּחֲטָאוֹ, מִנֵּין
לָנוּ? שְׁכַתּוֹב וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו' הִנֵּה
אֲנֹכִי חֲטָאִיתִי וְאֲנֹכִי הָעֵוִיתִי וְאַלֶּה
הַצֵּאֵן מָה עֲשׂוֹ. (וכתוב (דברי הימים א'
כא) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִיתִי וְגו') דָּוִד חֲטָא,
וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רֵאשׁ הָעָם
נִתְפַּס בַּחֲטָאוֹ - הָעָם נָצַל, שֶׁהָרִי
הַדִּין לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שְׁכַתּוֹב
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאַלֶּה.
כְּלוּמַר, (אם אלו) אֵלוֹ לֹא הָיוּ
רֵאשִׁים לָעָם, מִדְּרָף זֶו יְשׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כָּלֵם נְצוּלִים אִם

אוֹרְחוֹי, אוֹ לְדִינָא, אוֹ לְרַחֲמֵי. הֲכָא וְעָבֵר,
בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, הֲתָם וַיַּעֲבֹר, בְּגִין לְרַחֲמָא.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְיָ הִפָּה כֹּל בְּכוֹר וְגו' (כְּתִיב
(תהלים ס"ט) וַאֲנִי תַפְלְתִי לִךְ ה' עַתְרָצוֹן וְגו')

רַ' חֵיִיא וְרַ' יוֹסִי הָיוּ אֲזֵלִי מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָוָה רַבִּי חֵיִיא
רַכִּיב בַּחֲמָרָא. אָמַר רַ' יוֹסִי, גִּיתִיב הֲכָא וְנָצַלִי,
דְּהָא מָטָא זְמָנָא דְצָלוּתָא דְמִנְחָה, וְתַנִּינָן,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זֶהִיר בְּצָלוּתָא דְמִנְחָה. אָמַאי
זֶהִיר. מִשּׁוּם דְּהִיא שַׁעַתָּא דְתַלְיָא דִּינָא וּבְעֵי
כַר נָשׁ לְכוּנָא דַּעְתִּיהָ, נַחַת רַ' חֵיִיא וְצַלִי.

עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, נָטָה שַׁמְשָׁא לְמֵיעַל. אָמַר רַבִּי
חֵיִיא לְרַ' יוֹסִי אָמַאי אַתָּ שְׁתִּיק. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִסְתַּפֵּל הוּינָא בְּדַעְתָּאִי, דְּלִית עֲלָמָא
מִתְקַיֵּמָא, אֲלָא עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּעָמָא. אִי רֵישֵׁי
עָמָא זַכָּאִין, טַב לְעֲלָמָא, טַב לְעָמָא. וְאִי לֹא
זַכָּאִין, וְוִי לְעֲלָמָא, וְוִי לְעָמָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כֶּף הוּא, מִנֵּין. דְּכַתִּיב,
(דברי הימים ב', י"ח) רְאִיתִי אֶת כֹּל יִשְׂרָאֵל

נְפוּצִים עַל הַהָרִים כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה
וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדָנִים לְאַלֶּה יְשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
בְּשָׁלוֹם. יְשׁוּבוּ, יְשׁוּבוּ מִיבְעֵי לִיָּה. לְבֵיתוֹ,
בְּבֵיתוֹ מִיבְעֵי לִיָּה. דְּהָא בְּאַתְרֵיהוּ קִיַּיְמִי.

אֲרֵא הֲכִי תַנִּינָן, אִי רֵישָׁא דְעָמָא לֹא זְכִי, עָמָא
מִתְפַּסָּן בַּחוּבִיָּה. מִנֵּין. דְּכַתִּיב, (שמואל ב',

כ"ד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו' הִנֵּה אֲנֹכִי חֲטָאִיתִי וְאֲנֹכִי
הָעֵוִיתִי וְאַלֶּה הַצֵּאֵן מָה עֲשׂו, (ס"א וכתוב (דברי הימים
א' כ"א) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִיתִי וְגו')

דָּוִד חָב, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ.
וְאִי רֵישָׁא דְעָמָא מִתְפַּס בַּחוּבִיָּה, עָמָא
מִשְׁתַּזְבֵּן. דְּהָא דִּינָא לֹא שְׂרִיא עֲלֵיהוּ.
דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדָנִים לְאַלֶּה, כְּלוּמַר,
(ס"א אם אלו) אֵלוֹ לֹא הָיוּ רֵישֵׁין לְעָמָא, מִהֵאִי
אוֹרְחָא יְשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כָּלֵהוּ
מִשְׁתַּזְבֵּן, אִי רֵישֵׁיהוֹן מִתְפַּסָּן. וְאַפִּילוּ

רְאִישֵׁיהֶם נִתְפָּסִים. וְאֶפְלוּ
יְהוֹשֻׁפֵט נִגְזַר עָלָיו לְהַעֲנֹשׁ מִשׁוּם
שֶׁהִתְחַבֵּר עִם אַחָאב, אִם לֹא
אוֹתָהּ צִוְּחָה, שְׁכַתוּב (מלכים א-כב)
וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵט.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, יָרַד הַלֵּילָה.
אָמְרוּ, מָה נַעֲשֶׂה? אִם נֵלֶךְ - חֲשַׁף
הַלֵּילָה. אִם נָשָׁב - פָּחַד הוּא. סָטוּ
מִהֲדַרְךָ וַיֵּשְׁבוּ פַחַת אֵילָן אַחַד.
וַיֵּשְׁבוּ וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי תוֹרָה,
וְלֹא יִשְׁנוּ.

בַּחֲצוֹת הַלֵּילָה רָאוּ אֵילָה אַחַת
שֶׁעָבְרָה לִפְנֵיהֶם, וְהִיְתָה צוּחַת
וּמְרִימָה קוֹלוֹת. שָׁמְעוּ. קָמוּ רַבִּי
חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי וְהִזְדַּעְזְעוּ. שָׁמְעוּ
קוֹל אַחַד שֶׁמְכַרִּז וְאוֹמֵר:
מִתְעוֹרְרִים קוּמוּ! יִשְׁנִים
הַתְעוֹרְרוּ! עוֹלָמוֹת הַזְדַּמְנוּ לִפְנֵי
אֲדוֹנֵכֶם! (שְׁהָרִי קוֹל יוֹצֵא שְׂכּוֹאֶבֶת הַאֵילָה
שֶׁל מַעֲלָה וְשֶׁל מַטָּה, שְׁכַתוּב (תהלים כט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
יְחוֹלֵל אֵילוֹת וַחֲשַׁף יַעֲרוֹת) שְׁהָרִי אֲדוֹנֵכֶם
יוֹצֵא לְגַן עֵדֶן, שֶׁהוּא הִיכְלוֹ,
לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים, שְׁכַתוּב
וּבְהִיכְלוֹ פְלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, עֲכָשׁוּ חֲצוֹת
הַלֵּילָה מִמֶּשׁ, וְקוֹל זֶה הוּא הַקּוֹל
שֶׁיֵצֵא, וְכוֹאֶבֶת הַאֵילָה שֶׁל מַעֲלָה
וּמַטָּה, שְׁכַתוּב (תהלים כט) קוֹל ה'
יְחוֹלֵל אֵילוֹת. אֲשֶׁרֵי חֲלַקְנוּ
שְׁזַכִּינוּ לְשִׁמְעָ אֵת זֶה!

וְבֹא רָאָה סוּד הַדְּבָר. בְּשַׁעַה
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִרְאָה עַל הַגֶּן,
כָּל הַגֶּן מִתְפַּנֵּס וְלֹא נִפְרָד מֵעֵדֶן,
וּמִהָעֵדֶן הִזָּה יוֹצֵאִים מַעֲנִינּוֹת
לְכַמָּה דְרָכִים וּשְׁבִילִים, וְהַגֶּן הִזָּה
נִקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שֶׁשָּׁם
מִתְעַדְנִים הַצְּדִיקִים מֵאוֹר שֶׁל
הָעוֹלָם הַבָּא, וּבְשַׁעַה זֹאת מִתְגַּלָּה
עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְשָׁנִינוּ,
בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִתְעוֹרֵר בְּגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצְּדִיקִים, כְּרוֹז יוֹצֵא וְקוֹרֵא: עוֹרֵי
צְפוֹן וְכוֹרֵי תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יִזְלוּ
בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ וַיֵּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו אֵלֶיךָ

יְהוֹשֻׁפֵט אֲתַגְזֹר עָלֶיךָ לְאֲתַעֲנֹשָׂא, מִשׁוּם
דְּאֲתַחַבֵּר בְּאַחָאב. אִי לָאוּ הָהוּא צְוּוּחָא,
דְּכַתִּיב, (מלכים א', כ"ב) וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵט.

עַד דִּהוּוּ אֲזִילֵי רַמְשׁ לֵילִיא, אָמְרוּ, מָה נַעֲבִיד,
אִי נִיזִיל חֲשַׁף לֵילִיא, אִי נִיתִיב דְּחִלָּא
הוּא. סָטוּ מְאוּרְחָא, יִתְבוּ תַחוֹת אֵילָנָא חַד.
וַיִּתְבוּ וְהוּוּ אָמְרֵי מְלֵי דְאוּרֵייתָא, וְלֹא דְמִיכוּ.
בְּפִלְגָנוֹת לֵילִיא, חָמוּ חַד אֵילָתָא דְעָבְרָא
קְמִייהוּ, וְהוֹת צוּחַת וּרְמִיאַת קָלִין
שָׁמְעוּ, קָמוּ ר' חִיָּיא וְר' יוֹסִי וְאֲזַדְעִזְעוּ. שָׁמְעוּ
חַד קָלָא דְמְכַרְזָא וְאָמַר, מִתְעַרִּין קוּמוּ. נִימִין
אֲתַעַרוּ. עַלְמִין, אֲזַדְמְנוּ לְקַדְמַת מְרִיכוּן. (דְּהֵא
קָלָא נִפְקַד בְּכַאִיב אֵילָתָא דְלַעֲלִיא וְתַתָּא. דְּכַתִּיב (תהלים כ"ט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת וַחֲשַׁף יַעֲרוֹת) דְּהֵא מְרִיכוּן נִפִיק לְגַן עֵדֶן,
דְּאִיהוּ הִיכְלִיָּה, לְאֲשַׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָא,
דְּכַתִּיב וּבְהִיכְלוֹ פְלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הַשְׁתָּא פְּלַגוּ דְלֵילִיא מִמֶּשׁ.
וְקָלָא דָא, הוּא קָלָא דְנַפְקָא, וְכַאִיב
אֵילָתָא דְלַעֲלִיא וְתַתָּא, דְּכַתִּיב קוֹל ה' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת. זַפְאָה חוֹלְקָנָא, דְּזַכִּינָא לְמִשְׁמַע דָּא.
וְתָא חֲזִי רְזָא דְמַלְאָה, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַחֲזִי עַל גְּנֹתָא, כָּל גְּנֹתָא אֲתַפְנֵשׁ,
וְלֹא מִתְפָּרֵשׁ מֵעֵדֶן. וּמֵהָאֵי עֵדֶן מְבוּעֵי נְפִיקִין,
לְכַמָּה אוּרְחִין וּשְׁבִילִין, וְהָאֵי גְנֹתָא, אֲתַקְרִי
צְרוּרָא דְחִיָּי, דְּתַמָּן מִתְעַדְנִין צְדִיקָא, מִנְהִירוּ
דְעַלְמָא דְאַתִּי. וּבְהָאֵי שַׁעֲתָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַגְלִי עָלֵייהוּ. וְתַנִּינָן בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר בְּגְנֹתָא דְעֵדֶן לְאֲשַׁתַּעֲשֵׂא
עִם צְדִיקָא כְּרוֹזָא נִפִיק וְקָרִי עוֹרֵי צְפוֹן וְכוֹרֵי
תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יִזְלוּ בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ
וַיֵּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו מָאֵי וַיֵּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו אֵלֶיךָ
בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ וַיֵּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו. מַהוּ וַיֵּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו? אֵלּוּ קְרַבְנּוֹת שְׁנַקְרְבוּ לְפָנָיו

מנשמות הצדיקים, זה בחצי הלילה. בזמן אחר שאר קרבנות ממש.

יָשְׁבוּ רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכַמָּה פְּעָמִים שָׁאַלְתִּי, זֶה שְׁכָתוֹב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהִ' הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם, לָמָּה זֶה לֹא הָיָה בְיוֹם, שִׁיתְגַּלְגַּל לְכָל פְּרוֹסוּם הַנֶּס? וְלָמָּה מֵתוּ כָּל אוֹתָם חֲלָשִׁים שְׁאַחַר הַרְחִימִים וְאוֹתָם טְלָאִים שֶׁל בְּנֵי הַצֶּאֱן, וְלֹא מֵתוּ מַלְכִּים וְשָׂרִים וְאֲנָשִׁים עוֹרְכֵי קְרֻבוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּסִנְחָרִיב, שְׁכָתוֹב (מַלְכִּים ב', י"ט) וַיֵּצֵא מִלְּאֶף ה' וַיִּפֶּד בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו'. וְשִׁנְיָנוּ, כָּלֵם מַלְכִּים בְּנֵי מַלְכִּים, שָׂרִים וְקִצְיָנִים. שֵׁם נִרְאָתָה הַגְּבוּרָה שֶׁל שְׁלִיחַ אֶחָד שְׁלוֹ, יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהָיָה רְאוּי לְהִיֹּת שְׁלוּ יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, יָפָה שְׁאַלְתָּ, וְאַנִּי לֹא שֹׁמְעֵתִי דְבַר בְּזָה וְלֹא אֹמֵר, אֲבָל הָרִי זְכִיתִי לְכָל זֶה, וְהַדְרִיךְ מִתְקַנֵּת לְפָנֵינוּ. אֲנִי שֹׁמְעֵתִי שְׂרָבִי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי מִטְהַר אֶת הַשְּׁוֹקִים שֶׁל טְבַרְיָה, גִּלְף אֵלָיו. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. כִּשְׁעֵלָה הָאוֹר קָמוּ וְהִלְכוּ. כִּשְׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מִצְאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, וְסִפֵּר הָאֲגוּדָה בְּיָדוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. לָמָּה פְּתִיב מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ? אֵלָּא לְמַדְנֹו, דְּעַתָּם שֶׁל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, שְׁאֲמוּנָתָם הִיא כְּאֵין, שְׁלֹא נִדְבְּקוּ עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְשׁוּיִם כְּנִגְדָם אֲמוּנָה שֶׁל שְׁטוּת. אֲבָל מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ שֶׁסּוֹבֵב (שְׁעָף) בְּרוּחַ וּמִתְגַּלְגֵּל בְּקִיץ בְּרִיקָנוּת, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דניאל ד') וְכָל דִּיְרֵי הָאָרֶץ כְּכֻלּוֹם חֲשׁוּבִים.

קָרְבָּנִין דְּאֵתְקָרְבוּ קָמִיָּה מִנְשָׁמְתִיהוּן דְּצִדִיקָיָא הָאִי בְּפִלְגוֹת לַיְלָא בְּשַׁעְתָּא אַחְרָא שְׁאֵר קָרְבָּנִין מִמֶּשׁ.

יָתְבוּ רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכַמָּה זְמַנִּין שְׁאַיְלָנָא, הָאִי דְכָתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם אֲמָאִי לָא הָוָה בִּימָמָא, דִּיתְגַּלִּי לְכָלֵּא פְרוֹסוּמֵי נִיסָא, וְאֲמָאִי מִיתוּ כָּל אֵינוֹן חֲלָשֵׁי דְבַתְרָ רַחֲיִיא, וְאֵינוֹן טְלָיִיא דְבְנֵי עֲאֲנָא, וְלֹא מִיתוּ מַלְכֵי וּפְרִדְשָׁכֵי, וְגוּבְרֵי מַגִּיחֵי קָרְבָּא, כְּמָה דְהָוָה בְּסִנְחָרִיב, דְכָתִיב, (מַלְכִּים ב', י"ט) וַיֵּצֵא מִלְּאֶף יִי' וַיִּפֶּד בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו'. וְתַנְיָנָן, כְּלָהוּ מַלְכִּין בְּנֵי מַלְכִּין רופינֹוס וּפְרִדְשָׁכֵי, הָתָם (דף ל"ו ע"א) אֲתַחְזִי גְבוּרְתָּא דְחַד שְׁלִיחָא דִּילִיָּה, יִתִּיר מֵהָאִי, דְהָוָה יָאוֹת לְמַהוּי דִּילִיָּה יִתִּיר.

אָמַר לִיָּה יָאוֹת שְׁאַלְתָּ, וְאַנָּא לֹא שֹׁמְעֵנָא מִיָּדִי בְהָאִי, וְלֹא אִימָא, אֲבָל הָא זְכִינָא לְכָל הָאִי, וְאַרְחָא אֲתַתְקַן קָמָן. אֲנָא שֹׁמְעֵנָא דְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי מִדְכֵי שְׁוֹקִין דְטְבַרְיָה, נִיזִיל גְּבִיָּה. יָתְבוּ, עַד דְהָוָה נְהִיר יִמָּמָא. כַּד סָלִיק נְהוּרָא, קָמוּ וְאִזְלוּ. כַּד מָטוּ גְּבִיָּה. אֲשַׁכְּחוּהוּ, דְהָוָה יָתִיב, וְסִפֵּרָא דְאֲגַדְתָּא בִּידֵיהָ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. לָמָּה פְּתִיב מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. אֵלָּא אוֹלִיפְנָא, דְעַתְיָהוּ דְכָל עַמִּין דְעֵלְמָא, דְמַהִימְנוּתָא דְלָהוֹן הוּא כְּאֵין, דְלֹא אֲדַבְּקוּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין, (בְּתַתְּאִין) וְשׁוּיִין לְקַבְּלֵיהוּ מַהִימְנוּתָא דְשְׁטוּתָא, אֲבָל מֵאִפְסָ וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ, כְּהָאִי עֲלֵעוּלָא, דְסִחְרָא (ס"א דְפַרְחָא) בְּרוּחָא, וּמִתְגַּלְגֵּלָא בְּקִיטָא בְּרִיקָנוּתָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל ד') וְכָל דִּיְרֵי אֲרַעָא כְּלֹא חֲשִׁיבִין.

עוד פתח ואמר, בראשית ברא
אלהים את השמים ואת הארץ.
את - זה ימין של הקדוש ברוך
הוא. ואת - זה השמאל. למדנו
שנטה הקדוש ברוך הוא ימינו
וברא את השמים, ונטה שמאלו
וברא את הארץ. זהו שכתוב
(ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים קרא אני אליהם
לעמדם יחדו.

מה זה יעמדם יחדו? הניעלה על
לבך ששמים וארץ? לא כן
(מהשמים קורא אני אליהם. והארץ לא כן)
אלא ימין ושמאל שהם א"ת
וא"ת. והיאך יעמדם יחדו? בזאת
ההיא ששולטת בחצות הלילה
שכלולה א"ת בזאת.

ושנינו, כתוב (קהלת א) את הכל
עשה יפה בעתו. א"ת - זה
שאמרנו. הכל - כמו שנאמר
(בראשית כד) וה' ברוך את אברהם
בכל. ושנינו שהיא פתח שנקרא
זא"ת, שכלולה מא"ת וא"ת,
ושולטת בחצות הלילה בשני
צדדיה, ברחמים ודין. רחמים
לישראל, ודין לעמים עובדי
כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אם נוח
לפני מר שנאמר דבר אחד על מה
שבאתי כתוב, ויהי בחצי הלילה
וה' הפה כל בכור בארץ מצרים.
ומזה שאמר מר, נשמע שפסוק
זה באותו דבר בא, ואנו הדרוך
תקינה לפנינו לבא ולשאל לפניך.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג)
מי פה' אלהינו המגביהי לשבת
וגו'. מי פה' אלהינו - שעולה
ומתעטר להתישב בכתר עליון
קדוש, מאיר על כל המנורות
שמאירות פתרים ופטרות.
המשפילי לראות - שיורד בכתרו
מכתר לכתר, מנזר לנזר, מאור
לאור, ממנורה למנורה, להשגיח
בעליונים ותחתונים. זהו שכתוב

עוד פתח ואמר, בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ, את דא ימינא
דקודשא בריך הוא, ואת דא שמאלא.
אוליפנא, דסטא קדשא בריך הוא ימיניה,
וברא ית שמאי, וסטא שמאלא, וברא ית
ארעא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"ח) אף ידי
יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני
אליהם יעמדם יחדו.

מהו יעמדם יחדו. סלקא דעתך שמאי וארעא
לאו הכי, (ג"א מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי)
אלא ימינא ושמאלא דאינון א"ת וא"ת,
והיאך יעמדם יחדו. בזאת ההיא, דש'לטא
בפלגות ליליא, דכלילא א"ת בזאת.

ותנינו, כתיב (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו.
א"ת, הא דאמרן. הכל, כמה דאת
אמר, (בראשית כד) וי' ברוך את אברהם בכל.
ותאנא, דהיא כתרא דאתקרי זא"ת, דכלילא
מא"ת וא"ת. ושלטא בפלגות ליליא, בתרין
סטרין, ברחמי ודינא, רחמי לישראל, ודינא
לעמין עובדי כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אי ניחא קמיה דמר,
דינימא חד מלה, על מה דאתינא כתיב,
ויהי בחצי הלילה וי' הפה כל בכור בארץ
מצרים. ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי
פסוקא בההוא מלה אתא ואנן אורחא
אתתקנא קמון, למיתי למשאל קמך.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג) מי בני'
אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי בני'
אלהינו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא
עלאה קדישא, נהירו על כל בוציני דנהרו
כתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית
בכתרו, מפתרא לכתרא, מנזרא לנזרא,
מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא

בְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים יד) יי' מְשַׁמֵּם הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי מִיבְעֵי לֵיהּ, אוּ פַחְצוֹת, פְּגוּוֹנָא דְאָמַר מִשָּׁה. וְאִי כְמָה דְאָמְרֵי חֲבַרְנָא, דְלֹא יִימְרוּן אֶצְטַגְנִינִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדָאֵי הוּא. הָא קוּשְׂיָא בְּאַתְרֵיהּ קְיַימָא, בְּתַלְתַּל גּוּוּנִי, דְאֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל יִימְרוּן הַכִּי. חַד, דְאִי הַכִּי הוּא לֵיהּ לְמִימַר וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. אָמַאי קָאָמַר, כַּה אָמַר יי' וְגו'. כְּמָה דְלֹא אַתְּפוּוֹן שְׁעַתָּא, דְהָא לָא יִתְפָּסוֹן בְּמִשָּׁה, אֲלֹא בְּפִטְרוּנָא, בְּגִין דְאָמַר כַּה אָמַר יי' וְגו'. תְּרִי, דְהָא מִשָּׁה אָמַר, עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הוּא הַכִּי, אֲלֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים אֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל נְמִי יִימְרוּן הַכִּי, דְהָא לָא אַתְּבְּרוּן מְלִי. תַּלְתַּל דְאִיהוּ אָמַר מְשַׁמָּא דְפִטְרוּנָא כַּחֲצוֹת, וּכְתִיב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד, שְׂאֵלְתָא דִּילְכוּן, יִתִּיר עַל מְטוּל דְלֹא יִכִּיל בְּעִירָא לְמַסְבֵּל. אָמַאי הוּא בְּפִלְגוֹת לִילִיא, וְלֹא בִימָמָא. וְאָמַאי מִיתְּנוּ כָּל אֵינּוֹן חִלְשִׁין דְּבַתֵּר רַחֲיָא. אֲלֹא כִּלְא רִזָּא עֲלָאָה הוּא, בֵּין מַחְצְדֵי חַקְלָא, וְכִלְא אַתְּכַשֵּׁר (נ"א אַתְּכַשֵּׁר) בְּנִבְיָאָה מְהִימָנָא.

וְבָאָה חוּלְקֵיהּ דְּמִשָּׁה, דְּעֵלִיהּ כְּתִיב (תהלים נה) יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל פֶּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתְ אֲדָק וְתִשְׁנָא רִשְׁעָה עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ שְׁמֹן (דף ל"ז ע"ב) שְׁשׂוֹן מַחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם: מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ: מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ: מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן: מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד: מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר נְבִיאִי. וְכִי גָבַר דְּסִלִּיק בְּדַרְגִּין עֲלָאִין דְלֹא

שֵׁם יד) ה' מְשַׁמֵּם הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

בְּא רָאָה, כְּתוּב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי הִיָּה צְרִיף (לְכַתֵּב), אוּ פַחְצוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמַר מִשָּׁה. וְאִם כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲבַרְנִי, שְׁלֹא יֵאמְרוּ אֶצְטַגְנִינִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדָאֵי הוּא. הָרִי הַקְּשִׂיא בְּמִקוּמָה עוֹמֶדֶת בְּשִׁלְשָׁה אֲפָנִים, שְׂאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל יֵאמְרוּ כֵּךְ. אַחַד - שְׂאֵם כֵּךְ, הִיָּה לוֹ לִזְמַר, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. לְמָה אָמַר כַּה אָמַר ה' וְגו', כְּמוֹ שְׁלֹא יִכּוֹן אֶת הַשְּׁעָה, שְׁהָרִי לֹא יִתְפָּסוּ בְּמִשָּׁה אֲלֹא בְּפִטְרוּן, מִשׁוּם שְׂאֵמַר כַּה אָמַר ה' וְגו'? שְׁנַיִם - שְׁהָרִי מִשָּׁה אָמַר עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הִיָּה כֵּךְ, אֲלֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים, אֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל גַּם יֵאמְרוּ כֵּךְ, שְׁהָרִי לֹא הִתְבְּרִי הַדְּבָרִים. שְׁלִשָּׁה - שֶׁהוּא אָמַר מִשָּׁם הַפִּטְרוּן כַּחֲצוֹת, וְכְתוּב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד שְׂאֵלָה שְׁלִכְכֶם יוֹתֵר עַל הַמִּשָּׂא שְׁלֹא יִכּוֹלָה הַבְּהֵמָה לְסַבֵּל, לְמָה הִיָּה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְלֹא בַיּוֹם? וְלְמָה מִתּוֹ כָּל אוֹתָם הִתְלַשְׁטִים שְׂאֵחַר הַרְחִים? אֲלֹא הַכֵּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה, וְהַכֵּל הַכֹּשֵׁר (הַתְּבַשֵּׂר) בְּנִבְיָא הַנְּאֻמָּן.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִשָּׁה, שְׁעֲלִי כְּתוּב יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל פֶּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתְ אֲדָק עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ שְׁמֹן מִחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם: מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ - מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ - מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן - מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד - מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעוּלָה בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁלֹא

עולה שום אדם אחר לא יודע
מה שאומר?

אָלָא כָּךְ שְׁנִינוּ, הַפֶּתֶר הַזֶּה
שֶׁנֶּקְרָא זֹאת, נֶקְרָא אִשׁ"ה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא
אִשָּׁה. לְמָה? מִשּׁוּם פִּי מַאִישׁ
לִקְחָהּ זֹאת. מִי הוּא אִישׁ? אוֹתוֹ
שֶׁנֶּקְרָא זֶה, וְזֶהוּ אִישׁ זָכָר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) פִּי זֶה מִשָּׁה
הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְנֶקְרָא אִישׁ
זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת נִלְקַחְתָּ מִזֶּה
שֶׁנֶּקְרָא זָכָר.

וּמִשּׁוּם כֶּן הַתֵּמַר הַזֶּה זָכָר
וְנִקְבָּה, שְׁלֵא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה.
תֵּמַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א) כְּתַמְרוֹת
עֵשֶׂן. מִה עֵשֶׂן עוֹלָה לְבָן וְשַׁחַר,
אֵף כֶּן הַכֵּל פְּלוּל בֵּה בְּחֻצוֹת
הַלֵּילָה לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּתִיהָ בְּשֻׁעָה
אֶחָת לְבָן לְיִשְׂרָאֵל וְשַׁחַר לְעוֹבְדֵי
כוֹכָבִים וּמִזְלוֹת.

וְעוֹד, שֶׁהַלֵּילָה הַזֶּה לֹא נִחְלַק
וְלֹא עוֹשֶׂה הַנְּהַגוּתִיו. מִנֵּינ לְנוּ?
מֵאֲבָרָהֶם, שֶׁכְּתוּב וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם
לַיְלָה, שֶׁנֶּחְלַק לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּתִיו.
אֵף כֵּן מִשָּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת,
וּמִהוּ בְּחֻצוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ב) כְּעֻלוֹת
הַמִּנְחָה, (איוב ה) כְּעֻלוֹת גְּדִישׁ. אֵף כֵּן בְּחֻצוֹת
כְּשֶׁמֶתְחַלֵּק. שְׁמִשָּׁה יָדַע שְׁלֵא
יַעֲשֶׂה הַנְּהַגוּתִיו עַד שִׁיתְחַלֵּק.

וְכֵן הִיא, שְׁלֵא עָשָׂה הַלֵּילָה
הַנְּהַגוּתִיו עַד שֶׁהִתְחַלֵּק, בְּחֻצֵי
הָאֲחֵרוֹן עָשָׂה הַנְּהַגוּתִיו, זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלֵּילָה. מִה
זֶה בְּחֻצֵי? בְּמִחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה,
בְּזֶמַן שֶׁהִיא שׁוֹלְטָה, וְנִמְצְאָה זֹאת
הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּתִי תְּמִיד. וְכֵן
הַנְּהַגָה שְׁנַעֲשִׂית בְּלֵילָה, נַעֲשִׂית
בְּמִחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה.

וְה' הִפָּה כָּל בְּכוֹר. וְה' - הוּא
וּבֵית דִּינוֹ. וְה' - הוּא וְהַנְּהַגוּתִיו.
הִפָּה כָּל בְּכוֹר - הִפָּה? מִשָּׁה
לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְגו', מִהוּ
הִפָּה? אֶלָּא שֶׁהִתְעוֹרֵר כֹּה, כְּמוֹ
שֶׁהִפְחִיד אוֹתוֹ מִשָּׁה, שֶׁכְּתוּב

סְלִיק בְּר נָשׁ אַחְרָא, לָא יָדַע מַה דְּאָמַר.
אָלָא הָכִי תִּנְיִנָן, הָאִי כְּתָרָא דְאֶקְרִי זֹאת,
אַתְקִרִי אִשׁ"ה, כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר, (בראשית ב)
לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. אֲמַאִי. מִשּׁוּם פִּי מַאִישׁ
לִקְחָהּ זֹאת. מָאן הוּא אִישׁ. הַהוּא דְאֶקְרִי זֶה.
וְדָא הוּא אִישׁ דְּכָר, כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר (שמות לב) פִּי
זֶה מִשָּׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְאֶקְרִי אִישׁ זֶה,
וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת, אֲתַנְסִיבֵת מִזֶּה דְאֶקְרִי זָכָר.

וּבְגִין דָּא, אִיהִי תֵמַר דְּכָר וְנוֹקְבָא, דְּלֹא סְלִיק
דָּא בְּלֹא דָּא. תֵּמַר: כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר, (שיר
השירים ג) כְּתַמְרוֹת עֵשֶׂן. מִה עֵשֶׂן, סְלִיק הַיּוֹר
וְאוּכֶם, אוֹף הָכָא, פְּלֹא כְּלִיל בֵּה בְּפִלְגוֹת
לַיְלָא, לְמַעַבְד נִימוּסוּי בְּחַד שְׁעֵתָא, הַיּוֹר
לְיִשְׂרָאֵל, וְאוּכֶם לְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמִזְלוֹת.

וְעוֹד דִּהִיא לַיְלָא לֹא אֲתַפְּלַג, לֹא עֵבִיד
נִימוּסוּי. מִנָּא לָן. מֵאֲבָרָהֶם. דְּכְתִיב,
(בראשית יד) וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, דְּאֲתַפְּלַג לְמַעַבְד
נִימוּסוּי. אוֹף הָכָא מִשָּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת (מִהוּ בְּחֻצוֹת
כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר (מלכים ב' ג') כְּעֻלוֹת הַמִּנְחָה (איוב ה') כְּעֻלוֹת גְּדִישׁ אוֹף הָכָא
בְּחֻצוֹת) כְּמַפְּלַג. דְּמִשָּׁה יָדַע דְּלֹא יַעֲבִיד נִימוּסוּי,
עַד דְּאֲתַפְּלַג.

וְהָכִי הָוָה, דְּלֹא עֵבִיד לַיְלָא נִימוּסוּי, עַד
דְּאֲתַפְּלַג, בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, עֵבִיד
נִימוּסוּי, הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלֵּילָה.
מַאי בְּחֻצֵי. בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, בְּזִמְנָא דְאִיהִי
שְׁלֵטָא, וְאֲשַׁתְּכַח הָאִי זֹאת, לְמַעַבְד נִימוּסִין
תְּדִירָא, וְכֵן נִימוּסָא דְאֲתַעֲבִיד בְּלַיְלָא,
בְּפִלְגוֹתָא בְּתַרְאָה אֲתַעֲבִיד.

וַיְי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר, וַיְי': הוּא וּבֵית דִּינוֹ, וַיְי':
הוּא וְנִימוּסוּי. הִפָּה כָּל בְּכוֹר הִפָּה, מִשָּׁה
לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְגו', מִהוּ הִפָּה. אֶלָּא,
דְּאֲתַעֲר כֹּה, כְּמַה דְּאֶגְזִים מִשָּׁה, דְּכְתִיב וְהִנֵּה

לא שמעת עד פה.

ותאנא, פרעה חפים הוה מפל חרשוי, ואסתפל בהאי זאת, דייעביד ביה דינא, וזמין לחרבא ארעיה, כמה דאמר משה, בזאת תדע כי אני יי'. ובאיהו מה כתיב, ויפן פרעה. מהו ויפן. דאפני לביה מהרהורא דא. כמה דאת אמר, (במדבר יב) ויפן אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. גם לרבות האי דזמינא לחרבא ארעיה, ולא שוי לביה לקבליה דזא"ת.

כל בכור, אפילו דרגין עלאין ותתאין, אתפרו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כל אינון דשליטין בחכמתא דלהון, דכתיב, בארץ מצרים. וכלהו דרגין, עלאין ותתאין, דאתפרו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כלהו בפסוקא אתחזון, (ס"א אתרמיו) דכתיב מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחיים וכל בכור בהמה, הא כלהו אתחזון בפסוקא.

סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על כסאו, כתרא תתאה דקוזמיטא דמלכותא (נ"א ממלכותא) דלעילא. עד בכור השפחה, כתרא שמאלא, תתאה מינה, דקוזמיטא מפתר ארבע (נ"א מבתרה אחר) רחיינ, ארבע משיריינ. (משמע) משום דכתיב אחר הרחיים, (ולא מן הרחיים) וכל בכור בהמה, תתאין מתתאין, נוקבא מנוקבתא, דאשתכחו באתני בבעיירי וחרמרי, ברברבי בזוטרי, ומקבלין מנהון גוברין ונוקבין. עד בכור השבי אשר בבית הבור, אינון דנפקין משפחה. די בהון עבדין לאסירי, דישתעבדון בהון לעלמין, ולא יפקון לחירו.

והנה לא שמעת עד פה.

ושנינו, פרעה היה חכם מפל מכשפיו, והסתכל בזאת שתעשה בו דין, ועתידה להחריב את ארצו, כמו שאמר משה, בזאת תדע כי אני ה'. ובהוא מה כתוב? (שמות ו) ויפן פרעה. מה זה ויפן? שהפנה לבו מהרהור זה, כמו שנאמר ויפן אהרן. ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. גם לרבות זו שעתידה להחריב את ארצו, ולא שם לבו כנגד זאת.

כל בכור - אפלו דרגות עליונות ותחתונות נשברו משלטונם (מהשתלשלותם), כל אותם ששולטים בחכמה שלהם, שכתוב בארץ מצרים. וכל הדרגות, העליונות והתחתונות שנשברו משלטונם (מהשתלשלותם), כלם נראות (נרמיות) בפסוק, שכתוב מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחיים וכל בכור בהמה. הרי כלם נראים בפסוק.

סתמו של דבר, מבכור פרעה הישב על כסאו - כתר תחתון של שליטת המלכות (מהמלכות) שלמעלה. עד בכור השפחה - כתר שמאל מתחתיה של שליטה מאחר ארבע (מפתר אחר) רחיים, ארבע מחנות. (משמע) משום שכתוב אחר הרחיים, (ולא מן הרחיים). וכל בכור בהמה - תחתונים מתחתונים, נקבה מנקבות, שנמצאו באתונות בפהמות וחרמורים, בגדולים ובקטנים, ומקבלים מהם גברים ונקבות. עד בכור השבי אשר בבית הבור - אותם שיוצאים משפחה, שבהם עושים לאסירים שישתעבדו בהם לעולמים ולא יצאו לחרות.

ובבטחון הדרגות הללו סרבו המצרים, שבהם עשו קשר

וברוחצנתא דאלין דרגין, סריבו מצראי, די בהון עבדו קשרא לישראל,

לְיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יֵצְאוּ מֵעֲבֹדוֹתָם לְעֹלָמִים. וּבָזֶה נִרְאִית הַגְּבוּרָה וְהַשְּׁלִטוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזִכְרוֹן זֶה לֹא יִכְלֶה מִיִּשְׂרָאֵל לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. שָׁאֵם לֹא הָיָה כַח וּגְבוּרָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּל מַלְכֵי הָעַמִּים וְכֹל מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָמוֹת וְחַכְמֵי הָעוֹלָמוֹת, לֹא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדוֹת, שֶׁהִתִּיר אֶת הַקְּשָׁרִים שֶׁלָּהֶם וְשִׁבַר אֶת כָּל אוֹתָם הַכְּתָרִים כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתָם. עַל זֶה כְּתוּב (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאַךְ מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכֹל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכֹל מַלְכֵי הַגּוֹיִם וּבְכֹל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךְ. בְּכֹה רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִים קוֹלוֹ וַנֶּאֱנַח. אָמַר, אֲשֶׁכּוֹל הַקְּנֻטוֹר נִמְצָא. חֲשַׁבְתָּם שֶׁשִּׁבַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמֵה פְעָמִים, (דְּבָרִים ה) אֲשֶׁר הוֹצִיאָתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (שִׁם טז) הוֹצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם, (שִׁם ה) וַיִּצְאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שְׁמוֹת יב) הוֹצִיאָתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם, (שִׁם יג) זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם, (דְּבָרִים ד) וַיִּצְאָךְ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל מִמִּצְרַיִם, הוֹצִיא ה' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אֲרָא שְׁנִינוּ, עֲשֶׂרָה כְּתָרִים הֵם לְמִטָּה כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, וְכֻלָּם נִסְתָּרִים בְּשִׁלְשֵׁת אֱלֹהִים שְׁאֵמְרָנוּ. וְשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים קְשׁוּרִים בָּהֶם עַל שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת אֵלּוּ שֶׁבָהֶם עָשׂוּ שִׁישְׂרָאֵל לֹא יֵצְאוּ מִשְׁעַבְדוּדָם לְעוֹלָמִים.

אֲשָׁרִיכֶם אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שֶׁבְּזִכְוֹתְכֶם הִתִּירוּ אֶת הַקְּשָׁרִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זָכַר שִׁלְשֵׁת קְשָׁרֵי הָאֵמוּנָה שְׁלֹכֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבָרְהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אֲבָרְהָם - הָרִי קֶשֶׁר אֶחָד שֶׁל אֲבָרְהָם. אֶת יִצְחָק - הָרִי קֶשֶׁר שְׁנֵי שֶׁל יִצְחָק. וְאֶת יַעֲקֹב - הָרִי קֶשֶׁר שְׁלִישִׁי, שֶׁלְּמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

דָּלָא יִפְקוּן מִן עֲבֹדוֹתֵהוּן לְעֹלָמִין. וּבְהֵאֵי אֲתַחְזִי גְבוּרָתָא וְשִׁלְטָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדִכְרְנָא דָּא לֹא יִשְׁתַּצִּי מִיִּשְׂרָאֵל לְדָרֵי (דף ל"ח ע"א) דְּרִין, דָּאִי לֹא הָוָה חֵילָא וּגְבוּרָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּל מַלְכֵי עַמִּין, וְכֹל חֲרָשֵׁי עֹלָמִין, וְחַפְיָמֵי עֹלָמִין, לֹא יִפְקוּן לְיִשְׂרָאֵל מִן עֲבֹדוֹתָא, דְּשָׂרָא קְטָרִין דִּלְהוּן, וְתִבְר כֹּל אֵינוֹן פְּתָרִין, בְּגִין לְאַפְקָא לוֹן. עַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאַךְ מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכֹל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכֹל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךְ.

בְּכֹה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָרִים קְלִיָּה וְאֲתַנַּח, אָמַר קְנֻטוֹרָא דְּקִיטְפָא אֲשֶׁתַּכַּח, חֲשַׁבְתוּן דְּשִׁבַּח קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמֵה זְמַנִּין, (דְּבָרִים ה) אֲשֶׁר הוֹצִיאָתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (דְּבָרִים טז) הוֹצִיאָךְ יי' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם, (דְּבָרִים ה) וַיִּצְאָךְ יי' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שְׁמוֹת יב) הוֹצִיאָתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם, (שְׁמוֹת יג) זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם, (דְּבָרִים יד) וַיִּצְאָךְ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל מִמִּצְרַיִם, (שְׁמוֹת יג) הוֹצִיא יי' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אֲרָא תֵּאֲנֵא, עֲשֶׂרָה כְּתָרִין, אֵינוֹן לְתַתָּא, כְּגוֹנוֹנָא דְּלַעֲיָלָא, וְכֻלְהוּ סְתִימִין בְּתַלְתָּא אֵלִין דְּאֵמְרָן. וְתַלְתַּת קְשָׁרִין קְשִׁירוּ בְּהוּ, עַל תַּלְתַּת דְּרָגִין אֵלִין דְּבָהוּ עֲבָדוּ, דִּישְׂרָאֵל לֹא יִפְקוּן מִשְׁעַבְדוּדֵהוּן לְעֹלָמִין.

זְכַאִין אֲתוּן אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, דְּבִזְכוּתְכוּן שְׁרִיאוּ קְטָרִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכַר תַּלְתַּת קְטָרֵי מְהֵימְנוּתָא דְּלִכּוּן הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבָרְהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אֲבָרְהָם, הָא קְשָׁרָא הָדָא, דְּאֲבָרְהָם. אֶת יִצְחָק, הָא קְשָׁרָא תַנְיִינָא, דִּישְׂרָאֵל. וְאֶת יַעֲקֹב, הָא קְשָׁרָא תַלִּיתָא, שְׁלִימָתָא דִּיעֲקֹב.

לְמַדְנּוּ, כָּל הַזְמַנִּים וְהַחֲגִים וְהַשְּׁבֻתוֹת, כָּלֶם זְכוּרֵן לָזֶה, וְעַל זֶה הִתְקַיְמוּ כָּלֶם, שְׂאֵלְמָלָא זֶה לֹא הִיְתָה שְׁמִירָה שֶׁל זְמַנִּים וְחֲגִים וְשְׁבֻתוֹת, וְלָכֵן לֹא כָּלָה הַזְכוּרֵן שֶׁל מְצָרִים מִכָּל הַזְמַנִּים וְהַחֲגִים וְהַשְּׁבֻתוֹת. בֹּא רְאֵה, דִּין (טו) הוּא יְסוּד וְשֶׁרֶשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכָל מְצוּוֹתֶיהוּ, וְכָל הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד, לָמָּה לֹא הָיָה בַּיּוֹם כְּפִי שְׂשֻׁאֲלַתֶם? שְׁנִינּוּ, כְּתוּב הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים, וְכְתוּב הוֹצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמְּצָרִים לִילָה. אֲלֵא שְׁנִינּוּ, עֶקֶר גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה אֲלֵא בְּלִילָה, שֶׁהַלִּילָה מִתִּיר קְשָׁרִים וְעוֹשֶׂה נְקֻמוֹת, וְהַיּוֹם הוֹצִיא אוֹתָם בְּרֹאשׁ גְּלוּי, זֶהוּ שְׁכָתוּב (במדבר לו) יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מְצָרִים. (ועוד, הַלִּילָה מִתִּיר אֶת הַקְּשָׁרִים וְעוֹשֶׂה נְקֻמוֹת וְדִינִים, וְהַיּוֹם מְגַלֵּה וּמְפָרְסֵם הַנֶּס וְהַנְּקֻמָּה שֶׁנַּעֲשֶׂה. זֶהוּ שְׁכָתוּב יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה וְגו'). וְכְתוּב וּמְצָרִים מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר. זֶהוּ פְּרֻסוּם הַנֶּס. בָּאוּ רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, הַשְּׁתַּטְּחוּ לִפְנֵינוּ וּנְשַׁקּוּ יָדוֹ, וּבְכוּ וְאָמְרוּ, חֲקִיקוֹת עֲלִינוּנִים וְתַחְתּוּנִים מְרִימִים רֹאשׁ בְּזֻכּוֹתֶךָ. עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשְׁלַיִם לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁלֻמְעֵלָה. עֲשֵׂה וְרַשְׁבַּי חוֹמוֹת הָעִיר הַקְּדוּשָׁה וְשַׁעְרֶיהָ. מִי שֶׁנִּכְנַס, לֹא נִכְנַס עַד שִׁפְתַּחוּ הַשְּׁעָרִים. מִי שֶׁעוֹלָה, לֹא עוֹלָה עַד שִׁתְּמַקְנּוּ הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת. מִי יְכוּל לִפְתַּח אֶת שַׁעְרֵי הָעִיר הַקְּדוּשָׁה, וּמִי יְכוּל לְהַתְקִין אֶת הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת? זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ שַׁעְרִים שֶׁל סוּדוֹת הַחֲכֻמָּה וְהוּא מְתַקֵּן דְּרָגוֹת עֲלִינוּנוֹת. וְכְתוּב (דברים טו) יִרְאֶה כָּל זְכוּרֶךָ אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'. מִי זֶה פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'? זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן

תָּנָא, כָּל זְמַנִּין וְחֲגִין וְשְׁבֻתִין, כְּלָהוּ דּוּכְרָנָא לְהָאֵי, וְעַל הָאֵי אַתְקַיְימוּ כְּלָהוּ, דְּאֵלְמָלָא הָאֵי, לָא הָוָה נְטוּרָא דְזְמַנִּין וְחֲגִין וְשְׁבֻתִין. וּבְגִינֵי כַךְ, לָא אֲשַׁתְּצִי דְכְרָנָא דְמְצָרִים מִכָּל זְמַנִּין וְחֲגִין וְשְׁבֻתִין. תָּא חֲזִי דִינָא (ס"א דא) הוּא יְסוּדָא וְשֶׁרֶשָׁא דְאוּרִייתָא, וְכָל פְּקוּדוּיָא, וְכָל מְהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא דִישְׂרָאֵל.

וְעוֹד אֲמַאי לֹא הָוָה בִּימְמָא דְשְׂאִילַתּוּ. תְּנִינָן, כְּתִיב הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים, וְכְתִיב הוֹצִיאָךְ יי' אֱלֹהֶיךָ מִמְּצָרִים לִילָה. אֲלֵא תָנָא, עֶקֶרָא דְפוּרְקָנָא דִישְׂרָאֵל, לָא הָוָה אֲלֵא בְּלִילָה, דְלִילָא שָׂרָא קְטָרִין, וְעַבִּיד נּוּקְמִין, וְיוֹמָא אֲפִיק לֹון בְּרִישׁ גְּלוּי, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (במדבר לב) יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מְצָרִים. (נ"א ועוד לִילָה שְׂאֵרֵי קְטָרִין וְעַבִּיד נּוּקְמִין וְדִינִין וְיוֹמָא גְלוּי וּפְרַסֶם נִיפָא וְנוּקְמָא דַּאֲתַעְבִּיד הִדָּא הוּא דְכְּתִיב יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה וְגו'). וְכְתִיב וּמְצָרִים מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה יי' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר, דָּא הוּא פְּרֻסוּמֵי נִיפָא.

אָתּוּ ר' חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי, אֲשַׁתְּטַחוּ קְמִיָּה, וּנְשַׁקּוּ יָדוּי. וּבְכוּ וְאָמְרוּ, גְּלִיפִין עֲלֵאִין וְתַתַּאִין, זְקַפֵּן רִישָׁא בְּגִינָה, עַבִּיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּשְׁלַיִם לְתַתָּא, פְּגוּוּנָא דְלַעֲיֵלָא. עַבִּיד (רשב"י) שׁוּרֵי קְרַתָּא קְדִישָׁא וְתַרְעוּי. מָאן דְּעֵייל, לָא עֵייל, עַד דִּיפְתַּחוּן תַּרְעִין. מָאן דְּסָלִיק, לָא סָלִיק, עַד דִּי תַתְּקַנּוּן דְּרַגִּין דְּשׁוּרֵי מָאן יְכִיל לְמַפְתַּח תַּרְעִין דְּקְרַתָּא קְדִישָׁא, וּמָאן יְכִיל לְאַתְקַנָּא דְּרַגִּין דְּשׁוּרֵי, דָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּאִיהוּ פְּתַח תַּרְעִין דְּרַזִּי דְּחֻכְמָתָא, וְאִיהוּ אַתְקִין דְּרַגִּין עֲלֵאִין, וְכְתִיב (שמות לד) יִרְאֶה כָּל זְכוּרֶךָ אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן יי'. מָאן פְּנֵי הָאֲדוֹן יי', דָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּמָאן דְּאִיהוּ

יִוָּחַאֵי, שְׁמִי שֶׁהוּא זָכַר מִן הַזְּכָרִים
צָרִיף לְהִרְאוֹת לְפָנָיו.

אָמַר לָהֶם, עַד עַכְשָׁו לֹא סִימְנוּ
הַדָּבָר עַל שְׂאֵלְתְּכֶם, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ
וְהוּא הִפָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם,
כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּנוּ. וְהַכֹּל הָיָה כְּמוֹ שֶׁל
אוֹתָם שְׁמָתוֹ, אוֹתָם קוֹשְׁרֵי
הַקְּשָׁרִים שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּמְשִׁים
בְּכֻשְׁפֵיהֶם בְּאוֹתָם הַפְּתָרִים. מֵהֶם
מִשְׁתַּמְשִׁים בְּעֵלְיוֹנִים וּמֵהֶם
בַּתְּחֻתּוֹנִים, וְאָף עַל גַּב שְׂפָלָם הֵם
פְּתֻחְתּוֹנִים. וְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מְלֵאָה
הִיְתָה פִשְׁפִּים, וְכָתוּב פִּי אֵין בֵּית
אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מֵת.

וְנַעֲשֶׂה דִין בְּכָל, בְּשַׁעַת שֶׁהִתְכַּנְּסוּ
כָּלֶם בְּבִתְיָהֶם וְלֹא הָיוּ מִתְּפָזְרִים
בְּמַדְבָּר וּבִשְׂדֵה, אֲלֵא כָּלֶם נִמְצְאוּ
בְּבִתְיָהֶם, (וְאוֹר הַנֵּר יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ)
וְעָשָׂה הַלְלִיָּה אֶת דִּינָיו בְּכָל
בְּאוֹתָהּ שַׁעַת. וְשְׁנִינוּ שֶׁהָיָה מֵאִיר
הַלְלִיָּה כְּמוֹ הַיּוֹם בַּתְּקוּפַת תְּמוּזָה,
וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת דִּינֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, זָהוּ שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים קל"ט)
וְלִלְיָה כְּיוֹם יֵאִיר כַּחֲשֻׁכָה כְּאוֹרָה.

וּבְשַׁעַת שִׁיצְאוּ, נִמְצְאוּ כָּלֶם
מֵתִים בְּשׁוֹקִים לְעֵינָיו הַכֹּל. רְצוּ
לְקַבֵּר אוֹתָם וְלֹא מִצְאוּ, וְזֶה הָיָה
קִשְׁיָה לָהֶם מֵהַכֹּל. רְאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל
יוֹצְאִים לְעֵינֵיהֶם בְּצַד אֶחָד, וְרְאוּ
אֶת מֵתֵיהֶם בְּצַד הָאֲחֵר. וּבְכָל הָיָה
פְּרִסוּם הַנֵּס שֶׁלֹּא הָיָה כְּזֶה מִיּוֹם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

וּבֹא רְאָה, כְּתוּב לֵיל שְׁמָרִים הוּא
לֵה' לְהוֹצִיאֶם וְגו', הוּא הַלְלִיָּה
הַזֶּה לֵה' שְׁמָרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְגו'. פְּסוּק זֶה קִשְׁיָה, כִּינּוּן שֶׁאָמַר
לֵיל, מַה זֶה שְׁמָרִים, וְלֹא שְׁמוֹר?
שְׁמוֹר הָיָה צָרִיף (לְכָתוּב)! וְכָתוּב
הוּא הַלְלִיָּה הַזֶּה. לֵיל אָמַר
בַּתְּחִלָּה, וְאַחֵר כֶּף לִלְיָה.

אֲלֵא כֶּף שְׁנִינוּ, כְּתוּב (דְּבָרִים כ"ב) כִּי
יְהִיָּה נֶעְרָה בְּתוֹלָה. נֶעְרַךְ כְּתוּב, מַה
הַטָּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא
קִבְּלָה זָכַר, נִקְרָאת נֶעַר. מִשְׁקִבְּלָה

דְּכוּרָא מִן דְּכַרְנָיָא, בְּעֵי לְאַתְחַזְּאָה קָמֵיהּ.
אָמַר לוֹן, עַד הַשְּׂתָא, לֹא סִימְנָא מְלָה
דְּשְׂאֵלְתָא דִּילְכוּן, דְּהָא תְּנִינָן, וַיְי' הִפָּה
כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם, כְּדִקְאֻמְרָן. וְכִלְיָ
הָהוּא כְּמָה דְּאֵינוֹן דְּמִיתוּ, אֵינוֹן קְטוּרֵי קְטָרִין,
דְּהוּוּ מִשְׁתַּמְשִׁי בְּחַרְשֵׁייהוּ בְּאֵינוֹן כְּתָרִין.
מְנַהוֹן מִשְׁתַּמְשִׁי בְּעֵלְאֵי, וּמְנַהוֹן בְּתַתְּאֵי, וְאָף
עַל גַּב דְּכִלְהוּ תַתְּאֵין אֵינוֹן. וְכָל אֶרְעָא
דְּמִצְרַיִם מְלֵיא תְרַשִׁין הָוּה. וְכָתִיב פִּי אֵין בֵּית
אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מֵת.

וְאַתְעֵבִיר דִּינָא בְּכִלְיָא, בְּשַׁעַתָּא דְּאַתְכַּנְּשׁוּ
כְּלָהוּ בְּבִתְיָהוֹן, וְלֹא הוּוּ מִתְּפָזְרֵי
בְּמַדְבָּרָא וּבְחַקְלָא, אֲלֵא כְּלָהוּ אֲשַׁתְּכַחוּ
בְּבִתְיָהוֹן, (וְאוֹר הַנֵּר יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ) וְעַבְד לִילְיָא
דִּינָוִי בְּכִלְיָא בְּהֵיא שַׁעַתָּא. וְתַנָּא הָוּה נְהִיר
לִילְיָא כְּיוֹמָא דְּתְקוּפַת דְּתְמוּזָה, וְחָמָא כָּל עַמָּא
דִּינָוִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא, הָדָא הוּא דְּכָתִיב
(תְּהִלִּים קל"ט) וְלִלְיָה כְּיוֹם יֵאִיר כַּחֲשֻׁכָה כְּאוֹרָה.

וּבְשַׁעַתָּא דְּנִפְקוּ אֲשַׁתְּכַחוּ כְּלָהוֹן מֵתִין
בְּשׁוֹקִין לְעֵינֵיהוֹן דְּכִלְיָא, בְּעֵיין
לְאַקְבְּרָא לָהוּ וְלֹא אֲשַׁפְּחוּ, וְדָא אֲקָשִׁי לָהוּ
מִכִּלְיָא. חָמוּ לְיִשְׂרָאֵל נִפְקִין (דף ק"ח ע"ב)
לְעֵינֵיהוֹן בְּחַד גִּיסָא, וְחָמוּ לְמִיתֵיהוֹן בְּאִידָף
גִּיסָא. וּבְכִלְיָא הָוּה פְּרִסוּמֵי גִיסָא, דְּלֹא הָוּה
כְּהֵאֵי מִיּוֹמָא דְּאַתְבְּרֵי עֲלֵמָא.

וְתָא חֲזִי, כְּתִיב לֵיל שְׁמָרִים הוּא לֵינִי
לְהוֹצִיאֶם וְגו', הוּא הַלְלִיָּה הַזֶּה לֵינִי
שְׁמָרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', הֵאֵי פְּסוּקָא
קִשְׁיָא כִּינּוּן דְּאָמַר לֵיל, מַהוּ שְׁמָרִים, וְלֹא
שְׁמוֹר, שְׁמוֹר מִיבְעֵי לֵיָּה. וְכָתִיב הוּא הַלְלִיָּה
הַזֶּה, לֵיל קְאָמַר בְּקִדְמִיתָא, וּבְתַר לִילְיָה.

אֲלֵא הָכִי תְּנִינָן, כְּתִיב, (דְּבָרִים כ"ב) כִּי יְהִיָּה נֶעְרָה
בְּתוֹלָה. נֶעַר כְּתִיב, מֵאֵי טַעְמָא. מִשּׁוּם

זָכַר, נִקְרָאת נְעֵרָה. אִף כָּאן, לֵיל -
עַד שְׁלֵא קִבְּלָה זָכַר. וְאִף עַל גַּב
שְׁפָתוֹכ בּו שְׁמוּרִים - זָכַר הִיָּה עֲתִיד
לְהִתְחַבֵּר עִמָּה. וּבְשַׁעָה שֶׁהִתְחַבֵּר
עִמָּה זָכַר, כְּתוּב הוּא הַלֵּילָה הַזֶּה
לְה' שְׁמֵרִים. שְׁמוּרִים - זָכַר וּנְקָבָה,
וּמְשׁוּם כֶּף כְּתוּב הַלֵּילָה הַזֶּה.

וּבְמִקּוּם שְׁנִמְצָאוּ זָכַר וּנְקָבָה אֵין
שָׁבַח אֶלָּא לְזָכַר. וְכִף שְׁבָחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתִשְׁבָּחוּתֵיהֶם לְזָכַר וְלֹא לְנְקָבָה,
זֶהוּ שְׁפָתוֹכ (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאֲנֹהוּ,
שְׂאֵין שָׁבַח בְּמִקּוּם שְׁזָכַר וּנְקָבָה
נִמְצָאִים אֶלָּא לְזָכַר. וְעַל זֶה (וְלֹדָה)
מְחַפְּסִים יִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹכ (יִשְׁעִיה כוה)
זֶה ה' קוֹיְנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה
בִּישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם שְׁכָף עֲתִיד
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹכ (מִיכָה ז) כִּימִי
צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֵנוּ
נִפְלְאוֹת.

וְכוּד זֶה כֶּף הוּא - כְּמוֹ שְׁכָאן לֵיל
וְלֵילָה, כֶּף עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹכ שְׁמַר מָה
מְלִילָה שְׁמַר מָה מְלִיל. מָה לְהֵלֵן
שְׁמִירָה וְלֵיל, אִף כָּאן שְׁמִירָה וְלֵיל.
מָה לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלֵילָה, אִף כָּאן
שְׁמִירָה וְלֵילָה.

וְלִיָּלָה נִקְרָא אַגַּב זָכַר, זֶהוּ שְׁפָתוֹכ
(יִשְׁעִיה כא) אֲתָא בְּקָר וְגַם לֵילָה. בְּקָר,
כְּמוֹ שְׁנִמְצָמוּ (בְּרַאשִׁית יט) וַיִּשְׁכַּם
אַבְרָהָם בְּבִקְר, שֶׁהוּא מִדְּתוֹ מִמֶּשׁ.
וְכְתוּב (תְּהִלִּים ה) ה' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי,
בְּקָר מִמֶּשׁ.

וַיִּשְׁבוּ רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, וְלָמַד
לָהֶם הַסּוּד שֶׁל תּוֹרַת כְּתָנִים, וְהָיוּ
חוֹזְרִים כָּל יוֹם וַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו. יוֹם
אֶחָד יֵצֵא רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְחוּץ, הֵלְכוּ
עִמּוֹ, הִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד וַיִּשְׁבוּ.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, בֵּא רְאֵה,
כְּתוּב (קִהְלַת ז) אֵת הַכָּל רְאִיתִי בִימֵי

דְּכָל זְמַן דְּלֹא קִבְּלַת דְּכַר, אֲתִקְרִי נְעַר,
מִדְּקִבְּלַת דְּכַר, אֲתִקְרִי נְעֵרָה. אוֹף הָכָא, לֵיל
עַד לֹא קִבְּלַת דְּכַר. וְאִף עַל גַּב דְּכְתִיב בֵּיה
שְׁמוּרִים דְּכַר הָהוּא זְמִין לְאֲתַחְבְּרָא עִמָּה
וּבְשַׁעָתָא דְאֲתַחְבְּרָא עִמָּה דְכַר, כְּתִיב, הוּא
הַלֵּילָה הַזֶּה לֵיָּי שְׁמֵרִים. שְׁמֵרִים: דְּכַר
וּנְוִקָבָא. וּבְגִינֵי כֶּף כְּתִיב הַלֵּילָה הַזֶּה.

וּבְאֲתַר דְּאֲשַׁתְּכַחוּ דְכַר וּנְוִקָבָא, לֵית שְׁבָחָא
אֶלָּא לְדְכוּרָא. וְהָכִי שְׁבָחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹשְׁבָחוּתֵיהוּ. לְדְכוּרָא וְלֹא לְנוֹקְבָא, הָדָא
הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאֲנֹהוּ. דְלֵית
שְׁבָחָא בְּאֲתַר דְּדְכוּרָא וּנְוִקָבָא אֲשַׁתְּכַחוּ,
אֶלָּא לְדְכוּרָא. וְעַל דָּא (נ"א וְלֹדָא) מְחַפְּאֵן
יִשְׂרָאֵל, דְכְתִיב, (יִשְׁעִיה יב) זֶה יָי קוֹיְנוּ לוֹ נְגִילָה
וְנִשְׁמַחָה בִישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם דְהָכִי זְמִין לְמַעַבְד
לָהוּ, דְכְתִיב, (מִיכָה ו) כִּימִי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֶרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

וְרָזָא דָּא הָכִי הוּא, כְּגוֹוְנָא דְהָכָא לֵיל וְלֵילָה,
כֶּף זְמִין קַדְשָׁא בְרוּךְ הוּא לְמַעַבְד לָהוּ,
דְכְתִיב, (יִשְׁעִיה כא) שׁוֹמֵר מָה מְלִילָה שׁוֹמֵר מָה
מְלִיל. מָה לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלֵיל, אוֹף כָּאן
שְׁמִירָה וְלֵיל. מָה לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלֵילָה, אוֹף
כָּאן שְׁמִירָה וְלֵילָה.

וְלִיָּלָה אֲתִקְרִי אַגַּב דְכוּרָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
(יִשְׁעִיה כא) אֲתָא בְּקָר וְגַם לֵילָה. בְּקָר:
כְּמָה דְאֲתָּ אָמַר (בְּרַאשִׁית יט) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם
בְּבִקְר. דִּהוּא מִדְּתוֹ מִמֶּשׁ. וְכְתִיב (תְּהִלִּים ה) יָי
בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמֶּשׁ.

וְתָבוּ ר' חֲזִיא וְר' יוֹסִי, וְאוּלַיְף לָהוּ רָזָא
דְתּוֹרַת כְּתָנִים, וְהוּוּ מְהִדְרֵי בְכָל יוֹמָא
וַיִּתְבִּי קָמִיָּה. חַד יוֹמָא נִפְק רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְבָר, אֶזְלוּ בְּהַדְיָה, מָטוּ לְחַד
חִקְלָא יְתָבוּ.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (קִהְלַת ז) אֵת הַכָּל רְאִיתִי בִימֵי הַכְּבִלִי

יש צדיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאַרְיֵךְ בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֹמֹה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקרא) על כָּלָא, מָאֵי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אָלָא, שְׁלֹמֹה רָמַז דְחֲכַמְתָּא קָא רָמַז. דְהָא חֲזִינָן אֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְלָאוּ הָכֵי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלָתֵת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו וּכְפָרֵי מַעַלְלָיו. אָלָא שְׁנֵי עֲנִינֵי הֵם שְׂכָאֵן רָמַז.

שְׁשֻׁנֵנו, כְּשֻׁעֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצִים לְהַשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם וּלְעֵינַן בּוֹ, כְּמוֹ שְׂכַתוּב (עיני ה' חמה משוטטים בכל הארץ (זכריה ד), וכתוב כי וגו') כִּי ה' עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְנִמְצְאוּ רָשָׁעִים בְּעוֹלָם, אוֹתוֹ צְדִיק שְׁנִמְצָא בְּדוֹר נִתְפָּס בְּחַטָּאָם, וְלָרָשָׁעִים מֵאַרְיֵךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָגַז עִמָּהֶם עַד שֶׁיָּשׁוּבוּ, וְאִם לֹא - לֹא יִמְצָא מִי שִׁיבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. זֶהוּ שְׂכַתוּב יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם שְׂאוֹתוֹ צְדִיק הַסְתַּלַּק מֵהָעוֹלָם.

מִשׁוּם כֶּךָ שְׁנִינוּ, לְעוֹלָם אֵל יְדוּר אָדָם אָלָא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דָרִים בְּתוֹכוֹ. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׂאוֹי לְזֶה שְׂמִדוּרוֹ בֵּין הָרָשָׁעִים, מִשׁוּם שֶׁהוּא נִתְפָּס בְּחַטָּאֵיהֶם, וְאִם יְדוּרוֹ בֵּין צְדִיקִים, מִיִּטְיָבִים לוֹ בְּגִלְלָם.

שְׁהָרֵי רַב חֲסֵדָא הֵיזָה דִּיּוּרוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה בֵּין קְפוּטְקָאִים, וְהַשְׁעָה הֵיטָה דְחוּקָה לוֹ וּמַחְלוֹת רוּדְפוֹת אַחֲרָיו. נִסַּע וְשָׁם מְדוּרוֹ בֵּין בְּעָלֵי מְגִנִּים שֶׁל צְפוּרִי, וְעֵלָה וְזָכָה לְכַמָּה טוֹבוֹת, לְכַמָּה עֶשֶׂר, לְכַמָּה תוֹרָה, וְאָמַר: כָּל זֶה זְכִיתִי עַל שְׁנִכְנַסְתִּי בֵּין אוֹתָם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּיחַ לְהִיטִיב לָהֶם.

דְּבַר אַחַר אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי - וְכִי שְׁלֹמֹה, שְׁדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁל חֲכַמָּה הָיוּ בּוֹ עַל כָּל בְּנֵי הַדּוֹר, שְׂכַתוּב וַיַּחְפְּס מִכָּל

יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאַרְיֵךְ בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֹמֹה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקרא) על כָּלָא, מָאֵי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אָלָא, שְׁלֹמֹה רָמַז דְחֲכַמְתָּא קָא רָמַז. דְהָא חֲזִינָן אֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְלָאוּ הָכֵי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלָתֵת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו וּכְפָרֵי מַעַלְלָיו. אָלָא תְרֵי עֲנִינֵי נִינְהוּ, דְקָא רָמַז הַכָּא.

דְתַנִּינָן, כִּד עֵינָיו דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעָאֵן לְאַשְׁגָּחָא בְּעֵלְמָא, וּלְעֵינָא בֵיה,

כְּמָה דְכְתִיב (כ"א עיני ה' חמה משוטטים בכל הארץ (זכריה ד) וכתוב כי וגו') (דברי הימים ב טז) כִּי יֵי עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְאַשְׁפַּחַן חֲיִיבִין בְּעֵלְמָא, הַהוּא צְדִיקָא דְאַשְׁתַּכַּח בְּדָרָא, אֲתַפֵּס בְּחוּבֵייהוּ. וְחֲיִיבֵיא מֵאַרְיֵךְ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא רוּגְזִיהַּ עִמָּהוֹן עַד דִּיתוּבוּן. וְאִי לָאו, לָא יִשְׁתַּפַּח מָאֵן דִּיתַבַּע רַחֲמֵי עֲלֵיהוֹן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם דְהָהוּא זְכָאָה, אֲסַתַּלַּק מֵעֵלְמָא.

בְּנִינֵי כֶּךָ תַּנִּינָן, לְעוֹלָם אֵל יְדוּר אָדָם אָלָא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דָרִים בְּתוֹכוֹ. מָאֵי טַעְמָא. מִשׁוּם דְּוִי לְהַאי דְמְדוּרִיהַּ בֵּין חֲיִיבֵיא, דְהוּא אֲתַפֵּס בְּחוּבֵייהוּ, וְאִי דִיּוּרִיהַּ בֵּין זְכָאִין, אוֹטְיָבִין לִיהַּ בְּגִינֵיהוֹן.

דְהָא רַב חֲסֵדָא, הָוָה דִּיּוּרִיהַּ בְּקַדְמִיתָא בִּינֵי קְפוּטְקָאִי, וְהָוָה דְחִיקָא לִיהַּ שְׁעֵתָא, וּמְרַעִין רַדְפִּין אַבְתְּרוּי. נִטַּל וְשׁוֹי מְדוּרִיהַּ בֵּין מְאָרֵי תְרִיסִין דְצְפוּרִי, וְסָלִיק, וְזָכָה לְכַמָּה טְבִין, לְכַמָּה עוֹתָרָא, לְכַמָּה אוֹרִייתָא, וְאָמַר, כָּל הַאי זְכִינָא, עַל דְעֵאלִית בֵּין אֵינוֹן דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח לְאוּטְבָא לְהוּ.

דְּבַר אַחַר, אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי. וְכִי

שְׁלֹמֹה, דְדַרְגִּין עֲלָאִין דְחֲכַמְתָּא הָווּ בֵיה, עַל כָּל בְּנֵי דְרָא דְכְתִיב

הָאָדָם, וְהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה לְעִשׂוֹת טוֹב וְנִמְאָתוֹ
שְׂכָתוֹב וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כֹּסֵא ה' לְמַלְכוֹ, אָמַר בְּיָמֵי הַבְּלִי, וְכַתּוּב
(קהלת א) הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֵהֶלֶת? וְשִׁנְיָו, שָׁבַע שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמֹה,
יְדִידֵי"ה, אָגוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל, לְמוֹאֵל, קֵהֶלֶת. קֵהֶלֶת. קֵהֶלֶת כְּנֶגֶד כָּלֶם,
וְכָלֶם נִקְרָא כְּעֵין שֵׁל מַעְלָה. קֵהֶלֶת כְּנֶגֶד כָּלֶם
כְּנֶגֶד קְדוּשַׁת שֵׁל עֲשָׂרָה, מִשׁוּם כְּפֹ
קֵהֶל אֵין פְּחוֹת מִעֲשָׂרָה, וְקֵהֶל
אִפְלוּ מֵאָה, וְקֵהֶלֶת כָּלֶל שֵׁל הַכֹּל,
כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר קֵהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְשִׁנְיָו, שְׁמוֹתָיו נִקְרָאוּ עַל שֵׁם
הַחֲכָמָה, וּמִשׁוּם כְּפֹ עֲשָׂה שְׁלֹשָׁה
סְפָרִים: שִׁיר הַשִּׁירִים, קֵהֶלֶת,
מִשְׁלֵי. וְכָלֶם לְהַשְׁלִים הַחֲכָמָה.
שִׁיר הַשִּׁירִים כְּנֶגֶד חֶסֶד, קֵהֶלֶת
כְּנֶגֶד דִּין, מִשְׁלֵי כְּנֶגֶד רַחֲמִים, כְּדִי
לְהַשְׁלִים אֶת הַחֲכָמָה. וְהוּא עֲשָׂה
כָּל מַה שֶׁעֲשָׂה כְּדִי לְהַרְאוֹת חֲכָמָה,
וְכֶנֶגֶד דִּרְגָה (וְכֶנֶגֶד סוּד) עֲלִיוֹנָה, וְהוּא
אָמַר בְּיָמֵי הַבְּלִי, הַבֵּל הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, סוּד שֵׁל הַבֵּל נִכְבֵּד הוּא,
וְהוּא הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה. וְסוּד
הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ
קוּל. וְשִׁנְיָו, אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם
אֲלֵא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֵׁל תִּינוּקוֹת שֵׁל
בֵּית רַבֵּן שְׁלֵא חֲטָאוּ. שְׁלֵא חֲטָאוּ
מִמֶּשׁ. וְקוּל וְהַבֵּל נַעֲשֶׂה בְּרוּחַ
וּמִים, וְכָל מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָם
נַעֲשֶׂה בְּהַבֵּל. וְסוּד וְשֵׁל דְּבָרָו שֶׁהַבֵּל
זֶה שֵׁל תִּינוּקוֹת נַעֲשֶׂה קוּל, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְהֵם שׁוּמְרֵי
הָעוֹלָם וְשׁוּמְרֵי הָעִיר. זֶהוּ שְׂכָתוֹב
(תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר וָגו'.
וְכֹא רָאָה, הוּא הַבֵּל, הוּא קוּל. מַה
בֵּין זֶה לְזֶה? הַבֵּל (הוּא קוּל) עוֹמֵד
בְּכַח לְהוֹצִיא קוּל. קוּל מִמֶּשׁ עוֹמֵד

וַיִּחְפָּם מִכָּל הָאָדָם, (וְאִשְׁתְּדַלּוּתֶיהָ בְּאוֹרֵי"ה
לְמַעַבְד מִיבּוּ וְקִשׁוּמ) דְּכַתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה
עַל כֹּסֵא יְיָ לְמַלְכוֹ, אָמַר בְּיָמֵי הַבְּלִי. וְכַתִּיב,
(קהלת א) הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֵהֶלֶת.

וְתֵנָא, שְׁבַעָה שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמֹה. יְדִידֵי"ה,
אָגוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל, לְמוֹאֵל,
קֵהֶלֶת. קֵהֶלֶת כְּנֶגֶד כָּלֶם. וְכָלֶם נִקְרָא (דף ק"ט
ע"א) כְּעֵין שֵׁל מַעְלָה, קֵהֶלֶת כְּנֶגֶד כָּלֶם קֵהֶלֶת
דְּבֵי עֲשָׂרָה, בְּגִין כְּפֹ קֵהֶל אֵין פְּחוֹת מִעֲשָׂרָה.
וְקֵהֶל אִפְלוּ מֵאָה, וְקֵהֶלֶת כָּלֶל דְּכֹלָא, כְּמַה
דְּאֵת אָמַר (דְּבָרִים לג) קֵהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְתֵנָא, שְׁמוֹתָיו עַל שֵׁם הַחֲכָמָה אֶתְקָרוּן,
וּבְגִין כְּפֹ תֵלֶת סְפָרִין עֲבַד, שִׁיר
הַשִּׁירִים. קֵהֶלֶת. מִשְׁלֵי. וְכִלְהוּ לְאַשְׁלֵמָא
חֲכָמָתָא. שִׁיר הַשִּׁירִים לְקַבֵּל דְּחֶסֶד. קֵהֶלֶת
לְקַבֵּל דְּדִינָא. מִשְׁלֵי לְקַבֵּל דְּרַחֲמִי. בְּגִין
לְאַשְׁלֵמָא חֲכָמָתָא, וְהוּא עֲבַד כָּל מַה דְּעֲבַד
בְּגִין לְאַחֲזָא חֲכָמָתָא, וְלְקַבֵּל דְּרַגְא (נ"א וְלְקַבֵּל
דְּרַא) עֲלָאָה, וְהוּא אָמַר בְּיָמֵי הַבְּלִי הַבֵּל
הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, רְזָא דְּהַבֵּל יִקְרָא הוּא. וְהוּא הַבֵּל
דְּנִפְיָק מִפּוּמָא, וְרְזָא דְּהַבֵּל דְּנִפְיָק
מִפּוּמָא, קָלָא אֶתְעֵבִיד מְנִיָה. וְתֵנָא, אֵין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלֵא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֵׁל
תִּינוּקוֹת שֵׁל בֵּית רַבֵּן שְׁלֵא חֲטָאוּ. שְׁלֵא
חֲטָאוּ מִמֶּשׁ. (וְקָלָא) וְהַבֵּל אֶתְעֵבִיד בְּרוּחָא
וּמִיָא, וְכָל מַה דְּאֶתְעֵבִיד בְּעֵלְמָא בְּהַבֵּל
אֶתְעֵבִיד. וְרְזָא (דְּמִילָה) דְּהָאֵי הַבֵּל שֵׁל תִּינוּקוֹת
אֶתְעֵבִיד קָלָא, וְאֶתְפִּשֵׁט בְּעֵלְמָא, וְאֵינוּן
נְטוּרֵי עֵלְמָא, וְנְטוּרֵי קֶרְתָא, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב,

(תהלים קכז) אִם יְיָ לֹא יִשְׁמַר עִיר וָגו'.
וְתֵנָא חֲזִי, הוּא הַבֵּל, הוּא קָלָא. מַה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. הַבֵּל (הוּא קָלָא) קָאִים

בְּקִיּוּמוֹ (שלא) לְהוֹצִיא דָּבָר (אחר),
וְאוֹתוֹ הֵבֵל שֶׁהִיא יִרְשֶׁת אָבִיו
קָרָאוּ הֵבֵל, וּמִמֶּנּוּ רָאָה כָּל מָה
שֶׁרָאָה. וְאָף עַל גַּב שְׁסִיּוּעִים רַבִּים
מִלְמַעְלָה, אַחֲרֵים הָיוּ לוֹ,
וְלִהְיוּדֵיע הַדָּבָר אָמַר בִּימֵי הֵבֵלִי.
שְׁדָּבָר זֶה בָּא מִשָּׁם.

וְסוּד הַדָּבָר - הַכֹּל הֵבֵל, אֵת הַכֹּל
רְאִיתִי בִּימֵי הֵבֵלִי יֵשׁ צָדִיק אֲבָד
בְּצַדְקוֹ. זֶהוּ סוּד הַדָּבָר שֶׁגִּלָּה
וּפְרָסָם שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בִּימֵי הֵבֵלִי.
כְּלוּמַר, בְּזִמְנֵן שֶׁהֵבֵל הִזָּה יוֹגֵק
מִן הַדִּין כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין, צָדִיק
אֲבָד בְּצַדְקוֹ. וּבְזִמְנֵן שֶׁהֵבֵל הִזָּה
יוֹגֵק מִרְחָמִים, רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ, וְשִׁנְיָהֶם תְּלוּיִים בְּהֵבֵל
הִזָּה. וְלִכֵּן כְּתוּב בִּימֵי וְלֹא כְּתוּב
בְּיוֹם, וְהַכֹּל תְּלוּי בִּימֵי הֵבֵל זֶה.
מִי שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּדִין - בְּדִין, וּמִי
שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּרַחֲמִים - בְּרַחֲמִים.

וְאִם תֹּאמְרוּ, יֵשׁ צָדִיק אֲבָד, וְלֹא
אָמַר אָבוּד - כִּי הוּא אֲבָד מִמֶּשׁ,
שְׁאוֹתוֹ הַדִּין אֲבָד לְצָדִיק
מִהַעוֹלָם וּמִהַדוֹר. וְיֵשׁ רָשָׁע
מֵאֲרִיף בְּרַעְתּוֹ - מֵאֲרִיף מִמֶּשׁ.
שֶׁכְּשִׁאוֹתוֹ הַדִּין (הֵבֵל) יוֹגֵק
מִרְחָמִים, עוֹשֶׂה רַחֲמִים לְאוֹתוֹ
רָשָׁע וּמֵאֲרִיף לוֹ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, רְאוּ קִיטוֹר
שֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה וְיורֵד לְמַטָּה.
אָמַר, הַתְּעַטְרוֹת הַתְּעַטֵּר בְּרַפֶּשׁ
(בַּעֲנִיּוֹת) הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה. בֵּין כִּי
וְכִי הַעֲלָה אוֹתוֹ שְׂדֵה רֵיחַ מִכָּל
הַבְּשָׂמִים. אָמַר, נִשְׁבַּ כְּאֵן,
שֶׁשְׂכִינָה עוֹמֶדֶת אֶצְלָנוּ. מִשׁוּם
כִּי כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כו) וַיִּרַח אֵת
רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה
רֵיחַ בְּנֵי וְגו'. וַיִּרַח אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו,
מִשְׁמַע שְׁאוֹתָם לְבוֹשִׁים הָיוּ
מַעֲלִים רֵיחַ טוֹב, (שְׁלֹא הוּא) וְאִתְּר כִּי
זוֹ מֵהֶם אוֹתוֹ רֵיחַ. עַכְשָׁיו יֵשׁ
לְהַסְתַּפֵּל, כְּתוּב רֵיחַ בְּגָדָיו, וְכְתוּב
רֵיחַ בְּנֵי, וְלֹא אָמַר רֵיחַ הַבְּגָדִים,

בְּחִילָא, לְמִיפֵק קָלָא. קָלָא מִמֶּשׁ קָאִים
בְּקִיּוּמָה (דְּלֵא) לְאַפְקָא (אֲחֵרָא) מְלָה. וְהֵהוּא הֵבֵל
דִּהְוָה אַחֲסַנְתִּיהּ דְּאָבוּי קַרְיִייה הֵבֵל, וּמִנְיָה
חֲזָא כָּל מָה דְּחֲזָא. וְאָף עַל גַּב דְּסִיּוּעִין סְגִיָּאִין
מַעֲיָלָא אַחֲרָנִין הוּוּ לֵיהּ, וְלֹא שְׁתַּמּוּדְעָא מְלָה,
אָמַר בִּימֵי הֵבֵלִי. דְּמְלָה דָּא מִתְּמָן אֲתָא.

וְרָזָא דְּמְלָה, הַכֹּל הֵבֵל אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי
הֵבֵלִי, יֵשׁ צָדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, דָּא הוּא
רָזָא דְּמְלָה, דְּגַלִּי וּפְרָסָם, דְּכֹלָא תְּלִיא בִּימֵי
הֵבֵלִי, כְּלוּמַר בְּזִמְנָא דְּהָאִי הֵבֵל יִנְקָא מִן
דִּינָא, בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, צָדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ,
וּבְזִמְנָא דְּהָאִי הֵבֵל יִנְקָא מִרְחָמִי. רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ. וְתִרְוּוּיָהּ תְּלִיין בְּהָאִי הֵבֵל, וּבְגִין כִּי
כְּתִיב בִּימֵי, וְלֹא כְּתִיב בְּיוֹם. וְכֹלָא תְּלִיין בִּימֵי
הֵבֵל דָּא. מָאן דְּאֲעָרַע בְּדִינָא, בְּדִינָא. מָאן
דְּאֲעָרָא בְּרַחֲמִי, בְּרַחֲמִי.

וְאִי תִּימָא יֵשׁ צָדִיק אֲבָד וְלֹא קָאֵמַר אָבוּד.
הֵכִי הוּא אֲבָד מִמֶּשׁ. דִּהֵהוּא דִּינָא אֲבָד
לְצָדִיק מִעֲלָמָא וּמִדְּרָא. וְיֵשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ, מֵאֲרִיף מִמֶּשׁ, דִּהֵהוּא דִּינָא (ס"א הֵבֵל) כִּד
יִנְקָא מִרְחָמִי, עָבִיד רַחֲמִי לְהֵהוּא רָשָׁע,
וּמֵאֲרִיף לֵיהּ.

עַד דִּהוּוּ יִתְבִּי חֲמוּ קִטוֹרָא דִּהוּוּ סְלִיק לְעִילָא
וְנַחֲתִית לְתַתָּא. אָמַר אֲתַעֲטְרוּתָא אֲתַעֲטֵר
בְּטִינְתָא (נ"א בַּעֲנִיּוֹתָא) דְּאֲרַעָא, מִגּוּ לְעִילָא.
אֲדִהֵכִי, סְלִיק הֵהוּא חֲקָלָא רִיחָא, מִכָּל
בוֹסְמִין, אָמַר גִּיתִיב הֵכָא, דְּשְׂכִינְתָא גְּבִין
אֲתַקְיִים. בְּגִין כִּי, כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.
פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כו) וַיִּרַח אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו
וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי וְגו', וַיִּרַח
אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו, מִשְׁמַע דְּאִינוּן לְבוֹשִׁין הוּוּ
סְלִקִּין רִיחָא טָבָא, (ס"א דְּלֵא אֲתַעֲרִי) וְלִבְתָּר אֲתַעֲרִי
מִנְהוּן הֵהוּא רִיחָא. הַשְּׁתָּא אֵית לְאַסְתַּפְּלָא,

פְּתִיב, רִיחַ בְּגָדָיו, וּכְתִיב רִיחַ בְּנִי, וְלֹא אָמַר רִיחַ הַבְּגָדִים, אֶלֶּא רִיחַ בְּנִי. אֶלֶּא תֵּאֵנָא, בִּיּוֹן שְׁנַכְנַס יַעֲקֹב, נַכְנַס עֲמוּ גֵן עֵדֶן. וְשִׁנְיֵנו, אוֹתָם בְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁפִתוֹב (שם א) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֵדֶן.

וְאִם תֵּאֵמַר שְׁפִתוֹב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תֵּאֵנָה, שְׂאֵלָה הִיּוּ, אִם כָּף לְמָה פְּתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, וּכְתוֹב פְּתָנוֹת עוֹר, הֲרִי לֹא הָיוּ אֶלֶּא עֲלֵה תֵּאֵנָה? אֶלֶּא כְּתַרְגוּמוֹ: לְבוּשֵׁי כְבוֹד, וְהָיוּ מַעֲלִים רִיחוֹת מִבֶּשֶׁם שֶׁל גֵּן עֵדֶן.

וְשִׁנְיֵנו, בְּשֵׁם מְלֵא נַעֲשׂוּ, שְׁפִתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, מָה שְׂלֵא נַעֲשׂוּ בּו שְׁמַיִם וְאַרְצָן. וְלֹא? וְהֲרִי פְּתוֹב (שם ב) בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם? לֹא קָשָׁה. זֶה כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ, לֹא נַעֲשׂוּ בְּשֵׁם מְלֵא, פְּרִט לְכַשְׁהִתְקִימוֹ, בְּשֵׁם מְלֵא הַתְּקִימוֹ.

זְמַח שְׂאֵמְרוּ שְׂאוֹתָם לְבוּשִׁים הָיוּ לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ הַרְשַׁע שְׁלֵקַח אוֹתָם מִנְמָרוֹד - כָּף בְּאַרְנוֹ. וְהַדְּבָר קָשָׁה, שְׂאֵם כָּף, הֲרִי פְּתוֹב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ. לְבוּשִׁים לְאָדָם וּלְבוּשִׁים לְחֻוָּה. לְבוּשִׁים שֶׁל חֻוָּה מָה נַעֲשׂוּ? וְעוֹד, שְׂאֵם כָּף, בְּמָה נִקְבְּרוּ? הָאֵם תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁהֵם עֲזָבוּ וְזָרְקוּ מֵהֶם הַזִּהַר הַעֲלִיּוֹן שְׁנָתָן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?

אֶלֶּא אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁהִתְלַבְּשׁוּ בָהֶם אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, לֹא הִתְלַבְּשׁ בָּהֶם אָדָם אַחֵר, שְׁבֵאוֹתָם לְבוּשִׁים דְּמוּ כְמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, וְאִם תַּעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ שְׁהֵם מַעֲצָמִים הִתְלַבְּשׁוּ בָהֶם - בֵּא רְאֵה, פְּתוֹב וַיִּלְבָּשֵׁם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִלְבִּישׁ אוֹתָם, אֲשֶׁרִי חִלַּקְסָם.

כְּתוֹב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתָּ. וּכְתוֹב (שם צו) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו. וּכְתוֹב (שם קד) עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה וְגו'. בִּיּוֹן

פְּתִיב, רִיחַ בְּגָדָיו, וּכְתִיב רִיחַ בְּנִי, וְלֹא אָמַר רִיחַ הַבְּגָדִים, אֶלֶּא רִיחַ בְּנִי. אֶלֶּא תֵּאֵנָא, בִּיּוֹן שְׁנַכְנַס יַעֲקֹב, נַכְנַס עֲמוּ גֵן עֵדֶן. וְתֵּאֵנָא, אוֹתָן הַבְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, דְּכְתִיב, (בראשית א) וַיַּעַשׂ יי' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֵדֶן.

וְאִי תֵּימָא, דְּכְתִיב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תֵּאֵנָה דְּאִינוֹן הוּוּ, אִי הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. וּכְתִיב פְּתָנוֹת עוֹר, הָא לֹא הוּוּ אֶלֶּא עֲלֵה תֵּאֵנָה אֶלֶּא כְּתַרְגוּמוֹ, לְבוּשִׁין דִּיקָר וְהוּוּ סְלִקִין רִיחִין מִבוּסְמָא דְעֵדֶן.

וְתֵּימָא, בְּשֵׁם מְלֵא אֲתַעֲבִידוּ, דְּכְתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. מָה דְלֹא אֲתַעֲבִידוּ בֵּיה שְׁמִיא וְאַרְעָא. וְלֹא. וְהָא כְּתִיב, (בראשית ב) בַּיּוֹם עֲשׂוֹת יי' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. לֹא קָשָׁיָה הָאִי כַד אֲתַעֲבִידוּ, לֹא אֲתַעֲבִידוּ בְּשֵׁם מְלֵא, בַּר כַּד אֲתַקִּימוּ, בְּשֵׁם מְלֵא אֲתַקִּימוּ.

זְמַח דְּאֵמְרוּ דְּאִינוֹן לְבוּשִׁין אָתוּ לְהֵוֹא רְשַׁע דַּעֲשׂוּ, דְּנָסִיב לוֹ מִן נְמָרוֹד הָכִי אוּקְיָמָנָא, וְקָשָׁיָה מְלָה, דְּאִי הָכִי הָא כְּתִיב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, לְבוּשִׁין לְאָדָם, וּלְבוּשִׁין לְחֻוָּה. לְבוּשִׁין דְּחֻוָּה מָה אֲתַעֲבִידוּ. וְתוּ, דְּאִי הָכִי (דף ל"ט ע"ב) בְּמַאי אֲתַקְבְּרוּ, סְלִקָא דַּעְתְּךָ דְּאִינוֹן שְׁבָקוּ וְרֵאמוּ מִנְהוֹן זִהְרָא עֲלֵאָה, דִּיהִיב לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶלֶּא אִינוֹן לְבוּשִׁין דְּאֲתַלְבְּשׁוּ בְּהוּ בְּרֵי גֵשׁ וְאֲתַתִּיה, לֹא אֲתַלְבְּשׁ בְּהוּ בְּרֵי גֵשׁ אַחֲרָא, דְּכְאִינוֹן לְבוּשִׁין דְּמוּ כְּמוֹ נַגְוֹנָא דְלַעִילָא וְאִי סְלִקָא דַּעְתְּךָ, דְּאִינוֹן אֲתַלְבְּשׁוּ מִגְרַמִּיהוֹן בְּהוּ. תָּא חֲזִי, פְּתִיב וַיִּלְבָּשֵׁם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲלִבִּישׁ לוֹן, וּזְפֵאָה חוֹלְקִיהוֹן.

כְּתִיב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתָּ. וּכְתִיב (תהלים צו) הוֹד וְהָדָר

שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ וּמֵה שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ, עֲשֵׂה מֵה שֶׁעָשָׂה. מְלַמֵּד שֶׁהַתְּעַטֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹר וּבְרֵא אֶת הַשָּׁמַיִם. אֲלֵא בַּמָּה בְּאֲרָנוּ הַחֲמֵדָה אֲשֶׁר אֶתָּה בְּבֵיתָ? הַחֲמֵדָה - בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשֵׁי וְזָהָב, וְדָרָךְ הָעוֹלָם שְׂגוּנֵזִים אוֹתָם בְּכִשְׁמִים וְרִיחוֹת לְכַבוֹד הַלְּבוּשִׁים שֶׁלָּהֶם.

בֵּא רְאֵה, וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו - בַּתְּחִלָּה. וּכְשֶׁהֲרִגִישׁ אָמַר, רְאֵה רִיחַ בְּנִי, שְׂיָדַע שְׁבוּ הַדְּבָר הַיְהִי תְלוּי, שְׁבַגְלָלוּ הָעֵלָה רִיחַ. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', וְכִי מִנִּין הַיְהִי יוֹדַע יִצְחָק רִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'?

אֲלֵא שְׁנֵי דְבָרִים הֵם, וְהַפֶּל הוּא אֶחָד, שְׁכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בַּשְּׂדֵה לְפָנוֹת עָרֵב. וְכִי לֹא הָיָה לוֹ בֵּית אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהַתְּפַלֵּל? אֲלֵא אוֹתוֹ הַשְּׂדֵה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, שְׁכַתּוּב הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבְשִׁעָה שֶׁהָיָה יִצְחָק נִכְנַס אֵלָיו, רְאֵה שְׂכִינָה עָלָיו, וְהָעֵלָה רִיחוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, וּמִשׁוּם כֶּף הָיָה מִתְּפַלֵּל שָׁם, וְקָבְעוּ לְתַפְלָתוֹ.

וְכֵּמָה אַבְרָהָם לֹא הָיָה מִתְּפַלֵּל שָׁם? מִשׁוּם שְׁקִיבֵעוֹת שֶׁל מְקוֹם אַחֵר הָיְתָה לוֹ בַּתְּחִלָּה, וְדָבָר אַחֵר רִיחַ שְׂרָאָה בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה? עַל שֵׁם הַמַּר הַטּוֹב שֶׁהָיָה שָׁם.

וְהַכֵּל הָיָה, וְגַן עֵדֵן שְׂנַכְנַס עִמּוֹ וּבְרָכוּ, וּמִשׁוּם כֶּף לֹא תֵּלָה הַדְּבָר בְּלִבוּשִׁים, אֲלֵא בִּינְעָקֵב מִמֶּשׁ, שְׂרָאָה שְׁבוּ הַיְהִי הַדְּבָר תְלוּי (וְרֵא"ו הִיָּה לְהַתְּבַרֵךְ) וְנִרְאָה, וְזִכְרוֹתָו עוֹלָה לְהַתְּבַרֵךְ, וְנִכְנַס עִמּוֹ גַן עֵדֵן. וּמִשׁוּם כֶּף, כְּשֶׁהַתְּרַעַם עָשׂוּ, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִצְטַרְכָּה תוֹרָה לְכַתֵּב אֲלֵא מִהַחֲדָשׁ הַזֶּה

לְפָנָיו. וּכְתִיב (תְּהִלִּים קד) עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה וְגו'.

כִּיִּן דְּאֵתְלַבֵּשׁ (מֵה דְאֵתְלַבֵּשׁ) עָבַד מֵה דְעָבַד. מְלַמֵּד, שְׁנַתְעַטֵּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹר, וּבְרֵא יֵת שְׁמִיָּא. אֲלֵא בְּמֵאֵי אוּקִימָנָא הַחֲמֵדָה אֲשֶׁר אֶתָּה בְּבֵית. הַחֲמוּדוֹת: בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשֵׁי וְזָהָב, וְאַרְחָא דְעֵלְמָא דְגַנְזֵי לִוְן בְּבוֹסְמִין וְרִיחוֹן, לִיקְרָא דְלְבוּשִׁיהוֹן.

תָּא חֲזִי וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו, בַּתְּחִלָּה. וְכֵד אֲרִגִישׁ, אָמַר רְאֵה רִיחַ בְּנִי, דִּיִּדַע דִּבִּיָּה הָוָה תְלוּי מְלֵתָא, דְּבִגְיָנִיה סְלִיק רִיחָא. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי', וְכִי מִנִּין הָוָה יִדַע יִצְחָק רִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

אֲלֵא, תְרִין מְלִין אֵינּוֹן, וְכֵלָא הוּא חַד. דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בַּשְּׂדֵה לְפָנוֹת עָרֵב. וְכִי לֹא הָוָה לִיָּה בֵּיתָא, אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהַתְּפַלֵּל. אֲלֵא אוֹתָהּ הַשְּׂדֵה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כג) הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבְשִׁעָתָא דְהָוָה יִצְחָק עָאֵל גְּבִיָּה, חֲמָא שְׂכִינָתָא עָלֵיהּ, וְסְלִיק רִיחוֹן עֲלָאִין קְדִישִׁין, וּבִגְיָנֵי כֶף הָוָה מְצִלֵי תַמָּן, וּקָבְעִיָּה לְעֵלּוֹתֵיהּ.

וְאַבְרָהָם אָמַאי לֹא הָוָה מְצִלֵי תַמָּן, מִשׁוּם דְּקָבְעֵי עוֹתָא דְאַתְרָא אַתְרָא הָוָה לִיָּה בְּקַדְמֵיתָא, וּמְלָה אַתְרָא רִיחָא דְחֲמָא בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה. עַל שֵׁם הַמַּר הַטּוֹב דְהָוָה תַמָּן.

וּבְרֵא הָוָה, וְגַן עֵדֵן דְעָאֵל עִמִּיָּה וּבְרִכִּיָּה. וּבִגְיָן כֶּף לֹא תֵּלָה מְלָה בְּלִבוּשִׁין, אֲלֵא בִּינְעָקֵב מִמֶּשׁ, דְּחֲמָא דִּבִּיָּה הָוָה תְלוּי מְלָה (ס"א וְנֵאוֹת סוּחַ לְאַתְבְּרָכָה) וְאַתְחֲזִי, וְזִכְרוֹתֵיה סְלִיק לְאַתְבְּרָכָא, וְעָאֵל עִמִּיָּה גַן עֵדֵן. וּבִגְיָן כֶּף כֵּד אַתְרַעַם עָשׂוּ, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אֲצִטְרִיךְ אוֹרִיָּיתָא לְמַכְתֵּב

לכם ראש חדשים. מה הטעם?
משום שזה היתה תחלת הלכנה, ועל
זה התורה הצטרפה לכתב מכאן,
שהרי בקדוש-ברוך הוא נקשר
הדבר.

ולא קשה שלא כתוב זאת, החדש
הזאת, שהרי זה וזאת מתקשרים
כאחד. ובמקום שיש זכר ונקבה
כאחד, אין השבח אלא לזכר, ועל
זה ראשון הוא לכם לחדשי השנה,
לחדשי השנה ודאי. אמר רבי
יהודה, למה פעמים לכם?
רבי יצחק, מהם נשמע יותר, כמו
שכתוב (דברים לב) 'פי חלק ה' עמו.
התקשרות זו לכם, ולא לשאר
העמים.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר
בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש
שה וגו'. בעשר, למה בעשר? אמר
רבי אבא, בזמן שמאיר היובל
ללכנה, שכתוב בייובל, בעשר
לחדש השביעי הזה יום הכפורים
הוא.

ויקחו להם איש שה לבית אבת,
למה? משום שבזמן זה צריך
למשך אותו, שהרי שנינו, בדבר
זה נשבר הכתר (אחר) התחתון
שנאחזים בו כל שאר הכתרים
התחתונים. ועל זה פרש משה
ואמר משכו וקחו לכם צאן, כמו
שכתוב צאן ועבד ושפחה.

אמר הקדוש ברוך הוא, עשו אתם
מעשה למטה, ואני אשבר את כחם
למעלה. וכמו שאתם מעשו באש,
שכתוב פי אם צלי אש - אף אני
כך אעביר אותו באש בנהר דינור.
למה נמשך בעשרה ונשחט
בארבעה עשר? אמר רבי אבא,
בזה התקשרו ישראל ארבע מאות
שנה. ואף על גב שארבע מאות
שנה לא השתעבדו בהם, מפל

עשר. אמר רבי אבא בדא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין. ואף

אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים. מאי
טעמא. משום דשירותא דסיהרא הוי, ועל
דא אורייתא הוה אצטריך למכתב מהכא,
דהא בקודשא בריך הוא אתקשר מלה.

ולא קשיא, דלא כתיב זאת, החדש הזאת,
דהא זה וזאת פחד מתקשרין ובאתר
דאית ביה דכר ונוקבא כחדא, לית שבחא
אלא לדכורא, ועל דא ראשון הוא לכם
לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי. אמר רבי
יהודה, לכם תרי זמני למה. אמר רבי יצחק,
מנייהו, אשתמע יתיר, כמה דכתיב, (דברים לב)
פי חלק ה' עמו. אתקשרותא דא לכם, ולא
לשאר עמין.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר
לחדש הזה ויקחו להם איש שה וגו',
(שמות יב) בעשר, אמאי בעשר. אמר רבי אבא,
בזמנא דאנהיר יובלא לסיהרא, דכתיב
ביובלא, בעשר לחדש השביעי הזה יום
הכפורים הוא.

ויקחו להם איש שה לבית אבות, אמאי, בגין
דבזמנא דא אצטריך למיגד ליה. דהא
תנינן, במלתא דא אתבר כתרא (תרא) תתאה,
דמתאחדין ביה כל שאר פתרין תתאין, ועל
דא פריש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן,
כמה דכתיב, צאן ועבד ושפחה.

אמר קדשא בריך הוא, עבידו אתון עובדא
לתתא, ואנא אתבר תקפיהון לעילא,
וכמה דתעבדון בנורא אתון, דכתיב פי אם
צלי אש, אנא אוף הכי אעביר אותו באש
בנהר דינור.

אמאי אתנגיד בעשרה, ואתנכיס בארבעה

מקום, הואיל והיה עתיד להתקשר בהם, נחשב עליו כאלו השתעבד בהם כל ארבע מאות שנים. משום זה מעבדים אותו ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל, ואחר כך ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

למה בין הערבים? בשעה שהדין תלוי ובשעה שדבר זה נמסר לו על ידי אברהם, שכתוב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. אימה - פתור אחד. חשכה - פתור אחר. גדלה - זו היא הגדולה מהכל. ואף על גב שבארנו פסוק זה על שאר שעבודיהם של ישראל, והכל היה. כמו זה כי מזה אמרה, אתם מלמטה, ואני מלמעלה.

שנינו, לא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השליטים שלמעלה (מהשתלשלותם) משליטתם, ויצאו ישראל מרשותם, ונכנסו לרשות הקדושה העליונה בקדוש-ברוך הוא ונקשרו בו. זהו שכתוב פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם עבדי הם? אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוצאתי אותם מרשות אחרת, והכנסתים ברשותי.

והינו שאמר רבי שמעון, מה זה שכתוב אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, פי כל אכל מתמצת? אלא כך בארנו, שאור זה ומחמצת זו הן דרגה אחת, וכלם אחד. רשיות אחרות, אותם שליטים הממנים על שאר עמים, וקוראים להם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים - אף כך שאור ומחמצת וקמץ, והכל אחד. אמר הקדוש ברוך הוא, כל

דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע, רשותא אחרא, אל נכר,

על גב דארבע מאה שנין לא אשתעבדו בהו, מכל מקום, הואיל והיה זמין לאתקשרא בהו, אתחשיב עליה כאילו אשתעבדו בהו כל ארבע מאה שנין. בגין כך, מעבבין ליה ארבע יומין, קטירא ברשותיהו דישראל, ולכתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

אמאי בין הערבים. בשעתא דדינא תליא, ובשעתא דאתמסר (דף ט"ו ע"א) מלה דא ליה, על ידוי דאברהם, דכתיב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו. אימה: פתרא חדא. חשכה: פתרא אחרא. גדולה: האי דהיא רבבא מפלא. ואף על גב דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודיהו דישראל, וכלא הוה. בגוונא דא, (שמות י"ז) כי מחה אמחה, אתון מתתא, ואנא מעילא.

תנא, לא נפקו ישראל ממצרים, עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא (משלשוליהון) משולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, ואעלו לרשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי.

והינו דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם פי כל אוכל מחמצת. אלא הכי אוקימנא, האי שאור, והאי מחמצת, דרגא חד אינון, וכלהו חד. רשו אותרי, אינון שלטנין, דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע,

השנים הללו עמדתם ברשות אחרת, עבדים לעם אחר. מפאן והלאה שאתם בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אם כף אז גם כל ימי השנה, למה שבעת ימים, שכתוב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים ולא יותר? אמר לו, כל זמן שהתחייב אדם להראות את עצמו בן חורין - כף צריך. כל זמן שלא התחייב - לא צריך.

רמב"ד שעשה אדם אחד קצין. כל אותם ימים שעלה לדרגה זו שמח, ולבש בגדי כבוד. אחר כף לא צריך. לשנה אחרת שומר אותם ימים שעלה לכבוד זה, ולובש אותם בגדים, וכף כל שנה ושנה. כף ישראל, כתוב שבעת ימים שאר לא ימצא, שהם ימי שמחה, ימים שעלו לכבוד זה ויצאו משעבוד אחר, ולכן שומרים בכל שנה ושנה את הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו מרשות אחרת ונכנסו ברשות הקדושה. ועל זה כתוב שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת כתוב, כמו שנאמר מראת אלהים. ולמה נקראו מצת? דין, דין קדוש, דין שנאחז בשם הקדוש, דין שלא היה קשה כל אותו זמן בתוך ישראל, שהרי הלכנה עומדת בפגם, ועל שעומדת הלכנה בפגימתה כתוב לחם עני.

מה הטעם עומדת בפגם? משום שלא נפרעו ולא התגלה אות

אלהים אחרים. אוף הכי, ומחמצת, וחמץ, וכלא חד. אמר קדשא בריה הוא, כל הני שני, קיימתו ברשותא אחרא, עבדין לעם אחרא, מפאן ולהלאה דאתון בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים, ולא יתיר. אמר ליה, כל זמנא דאתחייב פר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין, הכי אצטרף, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטרף.

רמב"א דעבד לחד פר נש רופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, חדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטרף. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושין, וכן בכל שתא ושתא. כהאי גוונא ישראל, פתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי חדוותא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אחרא. ובגין כף, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת פתיב, כמה דאת אמר, (יחזקאל א) מראת אלהים. ולמה אתקרי מצת. דינא. דינא קדישא. דינא דאתאחדא בשמא קדישא. דינא דלא הוה

תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו ד'ישראל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא. ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, (דברים טו) לחם עני כתיב.

מאי טעמא קיימא בפגימותא. בגין דלא אתפרעו, ולא אתגליא האי את

הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ. מֵהוּלִים הָיוּ וְלֹא נִפְרְעוּ. מִתִּי נִפְרְעוּ? בְּשַׁעַת שְׁכִתוֹב (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּאַרְנוּ פְּסוּיִק זֶה בְּדָבָר אַחֵר - הַכֹּל הִזָּה וְנִרְאוּ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁנִּפְרְעוּ בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ - לֹא כֹּף, אֲלֵא אוֹתָם שְׁכִתוֹב (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בְּמִדְבַר בְּדֶרֶךְ וְגו'. אַחֵר שֶׁנִּפְרְעוּ, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּהִתְחַלָּה אֲכַלְתֶּם מִצּוֹת, כְּשֶׁעָמְדָה הַלְּבָנָה בְּפִגְמִיתָהּ, וְנִקְרָא לָחֶם עֲנִי מִכָּאן וְהִלָּאָה לָחֶם זֶה יִהְיֶה מִמָּקוֹם אַחֵר. מַה הוּא? שְׁכִתוֹב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִהִלְבָּנָה כְּמוֹ אוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שְׁכִתוֹב וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַל הַשָּׁמַיִם.

וְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים שׁוֹמְרִים אוֹתָם יָמִים שֶׁנִּכְנְסוּ תַּחַת כּוֹפֵי הַשְּׁכִינָה, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לָחֶם שְׂבָא מִצְדָּה, וְעַל זֶה כְּתוּב אֵת חֲגַ הַמִּצּוֹת תִּשְׁמַר וְגו', וְכְתוּב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. מַה זֶה וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁם ט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי, וְהַכֹּל בְּדֶרֶגָה אַחַת עוֹלָה וְנֹאחָז. וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ מֹשֶׁה לֹא פָּרַע אוֹתָם? אֲלֵא כְּדֵי שְׂלֵא יִתְעַכְּבוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל עַד שִׁיתְרַפְּאוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי. מַה הַטַּעַם לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יִצְאֶת וְגו', וְכְתוּב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, נִכְנְסוּ מֵהוּלִים וְנִפְרְעוּ, וּמַה כְּתוּב? (דְּבָרִים ח) אֲרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מַה זֶה בְּמִסְכַּנַּת? לָחֶם עֲנִי. לְמַה נִּקְרָא לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם שֶׁהִלְבָּנָה עוֹמְדָת בְּפִגְמִיתָהּ וְלֹא מִתְבַּרְכֶּת מִן הַשָּׁמַיִם, וְלֹא

קְדִישָׁא. גְּזִירִין הוּוּ וְלֹא אֲתַפְּרְעוּ, אִימְתִי אֲתַפְּרְעוּ, בְּשַׁעַת דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאוּקִימָנָא הָאִי קָרָא בְּמִלָּה אֲתַרָּא, כִּלְאֵ הוּוּ וְיִאוּת.

וְאִי תִימָא דְּבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ אֲתַפְּרְעוּ. לָאוּ הֲכִי, אֲלֵא אֵינּוֹן דְּכְתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בְּמִדְבַר בְּדֶרֶךְ וְגו', בְּתַר דְּאֲתַפְּרְעוּ, אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמִיתָא אֲכַלְתוּן מִצּוֹת, דְּקִיִּמָּא סִיְהֵרָא בְּפִגְמִיתָא, וְאִקְרִי לָחֶם עֲנִי, מִכָּאן וְלִהְלָאָה הָאִי לָחֶם מֵאַתָּר אֲתַרָּא לְהוּי. מָאִי הוּא. דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִן סִיְהֵרָא כִּהוּוּא זְמָנָא, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמַה דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כו) וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַל הַשָּׁמַיִם.

וְיִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, נְטִרִין אֵינּוֹן יוֹמִין דְּעֵאלוּ תַּחַת גְּדַפּוּי דְּשְׁכִינְתָּא, וְנְטִרִין הֵהוּא נִהְמָא דְּאֲתִיָּא מִסְטַרְהָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת כג) אֵת חֲגַ הַמִּצּוֹת תִּשְׁמַר וְגו', וְכְתִיב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. מַהוּ וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. כְּמַה דְּאֲתָּא אָמַר, (שְׁמוֹת יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי. וְכִלְאֵ בְּחַד דְּרִגָּא סְלִקָּא וְאֲתַאֲחַד.

וְאִי תִימָא מֹשֶׁה הֵיךְ לֹא פָּרַע לְהוּ. אֲלֵא, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד דִּיתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דְּבָרִים טו) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי. מָאִי טַעְמָא לָחֶם (דף טו) עֲנִי, מִשּׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יִצְאֶת וְגו' וְכְתִיב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה.

תָּא חֲזִי, כִּד עֵאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עֵאלוּ גְזִירִין וְאֲתַפְּרְעוּ. וּמַה כְּתִיב, (דְּבָרִים ח) אֲרֶץ

אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מָאִי בְּמִסְכַּנַּת. לָחֶם עֲנִי. אָמַי אִקְרִי

מוארת מן השמש, כמו שנאמר פי כל בשמים ובארץ, ולא מוארת ומכל) מיובל. מה הטעם? משום שלא נפרעו. אבל כאן שנמולו ישראל ונפרעו, לא תחסר כל בה פתוב, ועל זה לא במספנת תאכל בה לחם. מה הטעם? משום שלא תחסר כ"ל בה. כמו שחסרו לה במצרים.

ובכ"ל שנה ושנה עושים ישראל זכרון של מצרים ואוכלים, ולא מתפלה מדורי דורות. ומשום שלא נפרעו כאן במצרים, חסרו אותו, את הכל הזה, והלכנה עומדת בפגימות. ונקראת לחם עני. עני פתרגומו מספנות. ומה שאכלו אותו שם בארץ, זה היה בשביל זכרון מצרים, וזה לדורי דורות, ולעתיד לבא פתוב (ישעיהו) לא יבא עוד שמשך וירחך וגו'.

שנינו, אמר רבי שמעון, פתוב בעשר לחדש הזה ויקחו להם וגו'. וכתוב אף בעשר לחדש השביעי הזה יום הפפורים הוא. נשמע כמו שנאמר, שכתוב בעשר לחדש הזה. מה זה אומר? אלא בעשר, דבר זה תלוי בעשור. לחדש הזה? בחדש הזה היה צריך (לכתוב)! אלא פשפא המנהג לדרגה הזו, פתוב לחדש הזה דוקא.

ויקחו להם שיה לבית אבת שיה לבית. שנינו, שלשה קשרים הם: בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. ושלושה קשרים שכל השאר נקשרים בשלשת הגונים הללו של מעלה. ובזה שנקרא צאן הכל נקשר, והכל פלול בצאן. נקשר צאן בצאן, ולא יכול להפריד מקשריו, ובזה פלם נקשרו. ועל זה

דלעילא. ובהאי דאתקרי צאן, אתקשר פלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן, ולא יכיל לאתפרשא מקטרוי, ובהאי כלהו אתקשרו, ועל דא

לחם עני. משום דקיימא סיהרא בפגימותא, ולא מתברכא משמשא, ולא מתנהרא מן שמשא, כמה דאת אמר, (דברי הימים א כט) פי כל בשמים ובארץ, ולא אתנהרא (מכל) מיובלא. מאי טעמא. משום דלא אתפרעו. אבל הכא, דאתגזרו ישראל ואתפרעו, לא תחסר כל בה פתיב, ועל דא לא במספנת תאכל בה לחם. מאי טעמא. משום דלא תחסר כ"ל בה, כמה דחסרו ליה במצרים.

ובכ"ל שתא ושתא דוכרנא דמצרים קא עבדי ישראל ואכלי, ולא אשתצי מדרי דרין. ובגין דלא אתפרעו הכא במצרים, חסרו ליה להאי כל, וקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, עני: פתרגומו מספנות. ומאי דאכלו ליה תמן בארעא, בגין דוכרנא דמצרים הוה, והאי לדרי דרין, ולזמנא דאתי כתיב, (ישעיהו) לא יבא עוד שמשך וירחך וגו'.

תנא אמר רבי שמעון פתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו', וכתוב (ויקרא כג) אף בעשור לחדש השביעי הזה יום הפפורים הוא, אשתמע כמה דאתמר, דכתיב בעשור לחדש הזה. מאי קא מיירי. אלא בעשור, מלה דא בעשור תליא. לחדש הזה בחדש הזה מיבעי ליה. אלא, פד אתא נימוסא להאי דרגא, פתיב לחדש הזה דיקא.

ויקחו להם איש שיה לבית אבות שיה לבית. (שמות יב) תנא תלת קשרין אינון, בכור

בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. (דתלת קשרין)

דכל שאר מתקשרי בהו באלין תלת גווי

דלעילא. ובהאי דאתקרי צאן, אתקשר פלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן, ולא יכיל לאתפרשא מקטרוי, ובהאי כלהו אתקשרו, ועל דא

כְּתוּב וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. קָטִירוּ לִיָּה בְּקִטְרוֹתָא, וְיִהְיֶה אֹתוֹ בְּקִשְׁרָא, וְיִהְיֶה מְסוּר בְּיַדְכֶם בְּרְשׁוֹתְכֶם עַד שֶׁתִּשְׁחַטּוּ אוֹתוֹ וְתַעֲשׂוּ בוֹ דִּין. וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם, וְכְתוּב פִּי זָבַח לַה' בְּבִצְרָה. וְכְתוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְי' אָחַד וְשְׁמוֹ אָחַד.

רעיא מהימנא

וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו'. כ"ה - מִצְוָה זוֹ לְבַעַר חֲמֵץ, שֶׁהָרִי מִצְוָה זוֹ נִמְסְרָה לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ, וְכְתוּב שְׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, וְהָרִי פְרֻשׁוֹהָ הַחֲבָרִים, וְהַסּוּד בְּאַרְנוֹ, בֵּין חֲמֵץ וּמִצָּה שֶׁל פְּמָה מְקוּמוֹת, זֶה יֵצֵר רַע, וְזֶה יֵצֵר טוֹב.

כ"ו - מִצְוָה אַחֵר זוֹ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא חוֹבָה עַל כָּן אָדָם לְדַבֵּר בְּשִׁבְחַת זֶה לְעוֹלָמִים. כִּף בְּאַרְנוֹ, כָּל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בְּיְצִיאַת מִצְרַיִם וּבְאֹתוֹ סִפּוּר שְׁמִיחָה בְּשִׁמְחָה, עֲתִיד הוּא לְשִׁמְחָה בְּשִׁכְנִיָּה בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שְׁמִיחַת הַכֹּל, שֶׁהָרִי הוּא אָדָם שֶׁשְׁמִיחָה בְּאַרְנוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִיחָה בְּאֹתוֹ סִפּוּר.

בְּאוֹתָהּ שַׁעֲהָ פּוֹנֵס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ, וְאָמַר לָהֶם: לְכוּ וְתִשְׁמְעוּ אֶת סִפּוּר הַשִּׁבְחָה שְׁלִי שֶׁמְדַבְּרִים הַבְּנָיִם שְׁלִי וְשִׁמְחִים בְּגֹאֲלָתִי. אֲזַי כָּלֶם מִתְּפַנְסִים, וּבָאִים וּמִתְחַבְּרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמְעִים סִפּוּר הַשִּׁבְחָה שֶׁשִּׁמְחִים בְּחֻדוֹת גְּאֻלַּת אֲדוּנָם. אֲזַי בָּאִים וּמוֹדִים לְקְדוּשַׁת בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל אוֹתָם נִסִּים וּגְבוּרוֹת, וּמוֹדִים לוֹ עַל הָעָם הַקְדוּשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּאָרֶץ שְׁשִׁמְחִים בְּשִׁמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל אֲדוּנָם.

כְּתוּב, וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, קָטִירוּ לִיָּה בְּקִטְרוֹתָא, וְיִהְיֶה אֹתוֹ בְּרְשׁוֹתְכֶם, עַד דְּתִנְכְּסוּ לִיָּה, וְתַעֲבְדוּן בֵּיהּ דִּינָא, וְלִזְמַנָּא דְאֲתִי כְּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם, וְכְתוּב (ישעיה לד) פִּי זָבַח לִיָּי בְּבִצְרָה. וְכְתוּב, (זכריה יד) וְהָיָה יְי' לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְי' אָחַד וְשְׁמוֹ אָחַד.

רעיא מהימנא

וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו'. (שמות יב) כ"ה פְּקוּדָא דָּא, לְבַעַר חֲמֵץ. דְּהָא פְּקוּדָא דָּא, אֶתְמַסֵּר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ. וְכְתוּב שְׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיא, וְרִזָּא אוּקְיַמְנָא, בֵּין חֲמֵץ וּמִצָּה דְכַמְהָ דּוּכְתִי, דָּא יֵצֵר רַע, וְדָא יֵצֵר טוֹב. כ"ו פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה דִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ חֲיּוּבָא עַל פִּרְ נֶשׁ, לְאַשְׁתַּעֲי בְּהָאִי שְׁבַחָה לְעֵלְמִין. הִכִּי אוּקְיַמְנָא, כָּל פִּרְ נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֲי בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְהָהוּא סִפּוּר חֲדִי בְּחֻדוֹהּ, זְמִין אִיהוּ לְמַחְדִּי בְּשִׁכְנִיָּתָא לְעֵלְמָא דְאֲתִי דְהוּא חֲדוּ מִפְּלָא, דְּהָאִי אִיהוּ פִּרְ נֶשׁ דְּחֲדִי בְּמַרְיָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדִי בְּהָהוּא סִפּוּר.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא, פְּנִישׁ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, וְאָמַר לוֹן, זִילוּ וְשִׁמְעוּ סִפּוּרָא דְשִׁבְחָה דִּילֵי, דְקָא מְשַׁתְּעוּ בְּנִי, וְחֲדָאן בְּפּוּרְקָנִי. כְּדִין כְּלָהוּ מִתְּפַנְשִׁין, וְאַתְיִין וּמִתְחַבְּרִין בְּהַדִּיָּהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְשִׁמְעוּ סִפּוּרָא דְשִׁבְחָה, דְקָא חֲדָאן בְּחֻדוֹא דְפּוּרְקָנָא דְמַרְיָהוּן, כְּדִין אֲתִיין וְאוּדָן לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אֵינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָן וְאוּדָאן לִיָּה עַל עֲמָא קְדִישָׁא דְאִית לִיָּה בְּאַרְעָא, דְּחֲדָאן בְּחֻדוֹהּ דְפּוּרְקָנָא דְמַרְיָהוּן.

אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה,
וישראל באותו ספור נותנים כח
לרבונו, כמו מלך שמוסיף כח
וגבורה כשמשבחים גבורתו
ומודים לו, וכלם פוחדים מפניו,
ומתעלה כבודו על כלם. ולכן יש
לשבח ולדבר בספור זה כמו
שנאמר. כמו זה חובה על בן אדם
לדבר תמיד לפני הקדוש ברוך הוא
ולפרסם את הנס בכל אותם נסים
שעשה.

ואם תאמר, למה זה חובה, והרי
הקדוש ברוך הוא יודע הכל, כל
מה שהיה ושיהיה לאחר מכן,
מדוע פרסום זה לפניו, על מה
שהוא עושה, והוא יודע? אלא
ודאי צריך אדם לפרסם את הנס
ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה,
משום שאותם דברים עולים, וכל
הפמליא שלמעלה מתכנסת,
ורואים אותם ומודים כלם לקדוש-
ברוך הוא, ומתעלה כבודו עליהם
למעלה ולמטה.

כמו זה מי שמדבר ומפרט חטאיו
על כל מה שעשה, אם תאמר לשם
מה צריך? אלא המקטרג עומד
תמיד לפני הקדוש ברוך הוא כדי
לדבר ולתבע חטאי בני אדם
ולבקש עליהם דין. בין שמקדים
אדם ומפרט את חטאיו כל אחד
ואחד, אינו משאיר פתחון פה
לאותו מקטרג, ולא יכול לבקש
עליו דין, שהרי תמיד תובע דין
בתחלה, ואחר כך מדבר ומקטרג
שפלוגי עשה כן. ולכן צריך לאדם
להקדים ולפרט חטאיו.

בין שהמקטרג רואה את זה, אין
לו עליו פתחון פה, ואז נפרד ממנו
מכל וכל. אם שב בתשובה - יפה,
ואם לא - הרי המקטרג נמצא עליו
ואומר: פלוני שבא לפניך בעזות
פנים, בעט באדונו, חטאיו כן וכך.

וכל. אי תב בתיובתא יאות, ואי לאו, הא מקטרגא אשתכח עליה, ואמר

ברין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא,
וישראל בההוא ספורא יהבי חילא
למאריהון, כמלכא, דאתוסף חילא
וגבורתא, כד משבחין גבורתיה, ואודן ליה,
וכלהו דחלין מקמיה, ואסתלק יקרין על
פלהו. ובגין כן, אית לשבחא ולאשתעי
בספור דא (דף מ"א ע"א) כמה דאתמר. בגוונא
דא, חובה איהו על בר נש, לאשתעי תדיר
קמי קדשא בריך הוא, ולפרסומי ניסא בכל
אינון ניסין דעבד.

ואי תימא, אמאי איהו חובתא, והא קדשא
ברוך הוא ידע כלא, כל מה דהוה, ויהוי
לבתר דנא, אמאי פרסומא דא קמיה, על מה
דאיהו עבד, ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך
בר נש לפרסומי ניסא, ולאשתעי קמיה בכל
מה דאיהו עבד, בגין דאינון מלין סלקין,
וכל פמליא דלעילא מתכנשין, וחקמן לון,
ואודאן פלהו לקודשא בריך הוא, ואסתלק
יקרין עלייהו עילא ותתא.

בגוונא דא, מאן דאשתעי ומפרט חטאיו על
כל מה דעבד, אי תימא למאי
אצטריך. אלא מקטרגא קאים תדיר קמי
קדשא בריך הוא, בגין לאשתעי ולמתבע
חובי בני נשא, ולמתבע עליהון דינא. בין
דאקדים בר נש, ומפריט חטאיו, כל חד
וחד, לא אשאיר פטרא דפומא לההוא
מקטרגא, ולא יכיל למתבע עליה דינא. דהא
תדיר תבע דינא בקדמיתא, ולבתר משתעי
ומקטרג פלוני עבד כן. ועל דא, אצטריך
ליה לבר נש לאקדמא, ולפרט חטאיו.

בין דמקטרגא קמי דא, לית ליה פטרא
דפומא עליה, וכדין אתפרש מגיה מפל

על זה יפה שיזהר האדם בכל אלה, כפי שימצא עבד נאמן לפני הקדוש ברוך הוא.

כ"ז - מצוה אחר זו לאכל מצה בפסח, משום שהוא זכרון לדורי דורות על סוד האמונה, והרי פרשה, שישראל יצאו באותו זמן מסוד של אלילים אחרים, ונכנסו בסוד האמונה, והרי בארו את הסוד הזה בכמה מקומות.

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'. כ"ח - מצוה זו לשחט פסח בין הערבים בי"ד בניסן, וזכרון לאותו פסח מצרים, וזוהי חובה על כלם, כמו שנאמר ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

פסח זה צריך להיות שמור מעשרה ימים והלאה, שכתוב בעשר לחדש הזה ויקחו להם וגו'. מה הטעם? משום שהרי אז מתחילה הלבנה להאיר מעשרה ימים והלאה, עד שנשלמת בחמשה עשר, ובארבעה עשר שיהיה נשחט בשעה שהדין תלוי על העולם.

סוד זה להעביר הזהמה מלפני הברית הקדושה, ולהננות מאותו ריח שנודף מצלי האש, ועל זה לא בא אלא על השבע, ועל זה וכל ערל לא יאכל בו. מי שיש בו ברית קדש, יאכל בו. מי שאין בו ברית קדש, לא יאכל בו. שזה מבני הברית הוא לשבר כח של חיל אחר, להעביר ערלה מלפני ברית. משום כך זהו לעשות בבני ברית ולא בבני ערלה.

בשבת הקדוש ברוך הוא למצרים, ראה את הדם של אותו פסח שהיה

פלוגי דאתא לקמך בתוקפא דאפין, בעית במריה, חובוי כך וכך. על דא יאות לאזדהרא בר נש בכל הני, בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קדשא בריך הוא.

כ"ז פקודא בתר דא, לאכול מצה בפסח, בגין דאיהו דוכרנא לדרי דרין, על רזא דמהימנותא. והא אוקמוה, דישראל נפקו בההוא זמנא מרזא דטעוון אחרן, ועאלו ברזא דמהימנותא. והא אוקמוה רזא דנא בכמה דוכתי.

ויאמר יי' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'. (שמות יב) כ"ח פקודא דא, למשחט פסח בין הערבים, בי"ד בניסן, דוכרנא דההוא פסח דמצרים. ודא איהו חובתא על כלא, כמה דאת אמר, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

פסח דא, אצטריך למהוי נטיר, מעשרה יומין ולהלאה, דכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. מאי טעמא. בגין דהא כדין שריאת סיהרא לאנהרא, מעשרה יומין ולהלאה, עד דאשתלים בחמיסר. וארביסר דליהוי נכיס, בשעתא דדינא תליא על עלמא.

רזא דא, לאעברא זוהמא, מקמי ברית קדישא, ולאיתהנאה בההוא ריחא דנדיף טוי נור. ועל דא לא אתיא אלא על שבועא. ועל דא, וכל ערל לא יאכל בו. מאן דאית ביה ברית קדישא, ייכול ביה. מאן דלא אית ביה ברית קדישא, לא ייכול ביה.

דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא, לאעברא ערלה מקמי ברית. בגין כך, האי בבני ברית איהו למעבד, ולא בבני ערלה. בר אתא קדשא בריך הוא למצרים, חמא דמא דההוא פסח, דהוה רשים

רשום על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזוב, הרי בארנו שהוא מעביר רוחות רעות, וכל צד של רוח רע מעביר בהתעוררות שלו, בגאלה העליונה של ישראל.

לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא ליצור הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף, ברשם הזה של אות יו"ד, וברשם הזה של האות יו"ד, להראות את רשם הברית הקדוש, ונשברת ערלה מלפני דם הברית, רשום על הפל, ובא דם על דם. פשעובר אותו המשחית, הנה רואה דם ומתרחק מהבית, כמו שנאמר ולא יתן המשחית וגו'.

אם הקדוש ברוך הוא לבדו הורג, אז למה כתוב ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית הנה הולף, ולא הקדוש ברוך הוא? אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא הנה הורג, והמשחית הנה הולף למצא עלה לישראל. פיון שהיה רואה אותו שברון הערלה בשני צדדים, הנה בורח ונפרד מהם.

ועל שהרג הקדוש ברוך הוא כל אותם בכורות של אותו הצד, נתן בכורות של ישראל לגאלה, שלא ימצא עליהם הצד האחר עלה כלל, ובכל שומר הקדוש ברוך הוא את ישראל כאב על בנים.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו'. מצוה כ"ט זו לאכל את הפסח הזה על מצות ומרורים. מצות - מצת כתוב. מה זה פנגד

על פתחא, ודמא דברית, הוה הוה קיימין על פתחא, דכתיב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא, מעבר באתערותא דיליה, בפורקנא עלאה דישראל.

לזמנא דאתי, ייתי קדשא בריה הוא ליצור הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף ביהאי רשימו דאת יו"ד, ובהאי רשימו דאת יו"ד, לאחזאה רשימו דברית קדישא, ואתבר ערלה מקמי דמא דברית, רשים על כלא, ואתא דמא על דמא. פד עבר ההוא משחית, הנה חמי דמא, ואזדקיף מביתא, כמה דאת אמר ולא יתן המשחית וגו'.

אי קדשא בריה הוא הנה בלחודוי קטיל, אמאי כתיב ולא יתן המשחית, דמשמע דמשחית הנה אזיל ולא קדשא בריה הוא. אלא ודאי קדשא בריה הוא הנה קטיל, ומשחית הנה אזיל (דף מ"א ע"ב) לאשכחא עילה לישראל, פיון דהוה חמי ההוא תבירו דערלה, בתרין סטרין, הנה ערק ואתפרש מנייהו.

ועל דקטיל קדשא בריה הוא כל אינון בוכרין דההוא סטרא, יהיב בוכרין דישראל לפורקנא, דלא ישבח עלייהו סטרא אחרא עילה כלל, ובכלא נטיר לון לישראל קדשא בריה הוא, כאבא על בנין.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו',

(שמות יב) כ"ט פקודא דא, למיכל האי פסח על מצות ומרורים, מצות

זֶה? אֵלָא לְהִרְאוֹת גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה
עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַמְרִירוֹת
שְׁלֵהֶם, שְׁפָתוֹב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בְּעִבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשֵׁאוֹכְלִים אֶת
הַפֶּסַח הַזֶּה, לְהִרְאוֹת אֶת כָּל מֵה
שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בַּמִּצְרַיִם בְּאוֹתָהּ גְּלוֹת
וּבְאוֹתוֹ שְׁעִבּוֹד.

מֵה כְּתוּב? וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ,
לְהִרְאוֹת בוּ קִלּוֹן, וּבְכָל אוֹתָם
אֲלִילֵי מִצְרַיִם. שְׁהִרִי הִיוּ זוֹרְקִים
בְּשׁוֹק אֶת הָעֲצָמוֹת שְׁלוֹ, וּבָאוּ
הַפְּלָבִים וַיִּגְרְרוּ אוֹתָם מִמְּקוֹם
לְמְקוֹם, וְזֶה הִזִּיה קָשָׁה לָהֶם מֵהַפֶּל,
שְׁהִרִי הָעֲצָמוֹת הֵן תִּקּוֹן הַגּוּף,
וְדוּמִים לְגִנוֹן אַחֵר, וְיִשְׂרָאֵל זָרְקוּ
אוֹתָם לְשׁוֹק בְּדֶרֶךְ קִלּוֹן, וְלִכְן כְּתוּב
וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ. אִתָּם לֹא
תִשְׁבְּרוּ, אֲבָל הַפְּלָבִים הִיוּ בָּאִים
וּמִשְׁבָּרִים אוֹתוֹ.

עוֹד, הַמִּצְרַיִם הִיוּ בָּאִים אַחֵר כֶּף
וְהִיוּ רוֹאִים אוֹתָם עֲצָמוֹת שְׁהִיוּ
לוֹקְחִים הַפְּלָבִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם
וְשׁוֹבְרִים אוֹתָם, וְהִיוּ הַמִּצְרַיִם
טוֹמְנִים אוֹתָם בְּעֶפֶר, כְּדִי
שֶׁהַפְּלָבִים לֹא יִמָּצְאוּ אוֹתָם, וְזֶהוּ
בְּטוֹל שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת
יוֹתֵר מֵהַצַּד שְׁלָהֶם. וּבְזֶה הַתְּעֵלָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּנְכַפּוֹ
כָּל הַכַּחוֹת הָאֲחֵרִים, שְׁהִרִי אֲזַנְכְּפוּ
יוֹתֵר, כְּשֶׁהַבְּטוֹל נִמְצָא מֵהַצַּד
שְׁלָהֶם, וְלִכְן יִשְׂרָאֵל לֹא בְטָלוּ
אוֹתָם, שְׁכְּתוּב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ
בוּ.

קָדַשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רָחֵם וְגו'.
מִצְוָה זוֹ לְקַדֵּשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְעַם
הָאָרֶץ צָרִיף שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד
שִׁיחֵיהָ פְּדוּי מִתַּחַת שְׁלֹטוֹן הַיָּצָר
הָרַע, שֶׁהוּא אֲדוֹנוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר
יַעֲקֹב לַעֲשׂו (בְּרֵאשִׁית לז) יַעֲבֹר נָא
אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי, בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲדוֹן
מִצַּד הָעוֹנוֹת, שֶׁהֵם רַבִּים עַל
הַגּוּף. כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהָ, רָשַׁע - יָצָר

מִצַּת כְּתִיב. מָאִי הָאִי לְקַבֵּל הָאִי, אֵלָא
לְאַחֲזָא גְלוֹתָא דְשְׂכִינְתָא עִמָּהוֹן דְיִשְׂרָאֵל,
בְּהִיּוֹא מְרִירוֹ דְלֵהוֹן, דְכְּתִיב וַיִּמְרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בְּעִבְדוֹהָ קָשָׁה וְגו'. וְכַד אֲכַלִּין לְהָאִי
פֶסַח, לְאַחֲזָא כָּל הָאִי דְעַבְדוֹ לּוֹן בַּמִּצְרַיִם,
בְּהִיּוֹא גְלוֹתָא וּבְהִיּוֹא שְׁעִבּוֹדָא.

מֵה כְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ, לְאַחֲזָא בֵּיה
קִלְנָא, וּבְכָל אֵינוֹן טַעוּוֹן דְמִצְרָאִי. דְהָא
גְרַמִּין הוּוּ רְמָאן בְּשׁוֹקָא, וְאִתּוּ כְּלָבִי וְהוּוּ
גְרִירִי לּוֹן מְאֵתֵר לְאַתֵּר, וְדָא קִשְׂיָא לּוֹן מִפְּלָא,
דְהָא גְרַמִּי אֵינוֹן תְּקוּוֹנָא דְגּוּפָא, וְדָמִי לְגּוּוֹנָא
אַחֵרָא, וְיִשְׂרָאֵל רְמָאן לּוֹן בְּשׁוֹקָא אוֹרְחָא
קִלְנָא, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ,
אִתּוּן לָא תִשְׁבְּרוּן, אֲבָל פְּלָבִי הוּוּ אִתְּיִין
וּמִתְבְּרִין לֵיה.

תּוּ, מִצְרָאִי הוּוּ אִתְּיִין לְבִתֵּר, וְהוּוּ חֲמָאן
אֵינוֹן גְרַמִּי דְהוּוּ נְטִילִי כְּלָבִי מְאֵתֵר
לְאַתֵּר, וּמִדְקָן לּוֹן, וְהוּוּ מִצְרָאִי טְמֵנִי לּוֹן גּוּ
עֶפְרָא, בְּגִין פְּלָבִי דְלֹא יִשְׁפַּחוּן לּוֹן, וְדָא
אִיהוּ בְטוּלָה דְעִבְדוֹת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, יִתִּיר,
מִסְטָרָא דְלֵהוֹן. וּבְדָא קָדְשָׁא בְרִיף הוּא
אִסְתְּלַק בִּיקְרִיָה, וְאִתְּפַפִּיין כָּל חִילִין אִתְרַנִּין,
דְהָא כְּדִין אִתְּפַפִּיין יִתִּיר, כְּדִ בְטִילוּ אִשְׁתַּכַּח
מִסְטָרָא דְלֵהוֹן, וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לָא מִבְטְלִי
לוֹן, דְכְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ.

קָדַשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רָחֵם וְגו'. (שְׁמוֹת יג)
פְּקוּדָא דָּא לְקַדֵּשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְעַם
הָאָרֶץ צָרִיף תְּרִין מִילִין, חַד דִּיהָא פְּדוּי
מִתַּחַת שְׁלֹטוֹתָא דְיָצָר הָרַע, דְאִיהוּ אֲדוֹן
דִּילֵיהָ, כְּגוּוֹנָא דְאָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂו, (בְּרֵאשִׁית לג)
יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּהָאִי עֲלָמָא. אֲדוֹן
מִצַּד חוֹבִין דְנִפְיִשִׁין עַל גּוּפָא, כְּמָה

דְאוּקְמוּהָ, חַיִּיבָא, יָצָר הָרַע שׁוֹפְטוֹ. זַכָּאָה, יָצָר הַטוֹב שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנֵי זֶה

וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי, הֵינּוּ אַח דִּיִּצְר הֶרַע, וְאַח דִּיִּצְר הַטּוֹב, אַחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וְכַד זְכוּוֹן נְפִישִׁין, רַחֵם תְּבַר תְּרִין מְשֻׁמְרוֹת, דְּחַמּוֹר נּוֹעַר, כְּלָבִים צוֹעֲקִים, וְסָלִיק לְמִשְׁמֶרֶת דְּשַׁחַר, דְּבִיָּה אָדָם וְאַתְהָדָר בַּר נֶשׂ אָדוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחַמּוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְסָלִיק לְדִרְגָּא דְאָדָם, דְּאַתְמַר בֵּיהּ, (בראשית א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגו', (בראשית ט) וּמִרְאֲכָם וְחַתְכָּם וְגו'.

וְכַד זְכוּוֹן בִּינוּנִים, (בראשית לב) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּוֹן וְחֻבִּין מִתְחַבְּקִין לְאַגְחָא קְרָבָא. מִסְטָרָא דְזְכוּוֹן, (בראשית לב) וַיִּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ. מִסְטָרָא דְחֻבִּין, וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ בְּגִיד הַנְּשֵׂה. נְשֵׂה: לְשׁוֹן (בראשית מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאִיהוּ לְשׁוֹן נְשֵׂה. חַד מְדוֹרָא מְאִינוֹן שְׂבַעָה אַרְעָאן, מָאן דְּנַחִית תַּמָּן אַתְנַשִּׁי מְנִיה אֹרִייתָא.

וְקַדָּם דִּיִּיתִי בַר נֶשׂ בְּהַאי עֲלָמָא וַיְפּוֹק מִרְחָם אַמִּיהָ, וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, דָּא גְבַרְיָאֵל, בְּהַהוּא אָבֶק דְּעַפְרָא, דְּאַתְמַר (בראשית ב) וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאֲדָמָה, וְאוּלִיף לִיה שְׂבַעִים לְשׁוֹן. וּבְגִין דָּא, וַיִּיצֶר: חַד יִצְר הַטּוֹב, דְּאוּלִיף לִיה שְׂבַעִים לְשׁוֹן. וְחַד, יִצְר הֶרַע דְּאַבִּיק עֲמִיהָ. דְּאַתְמַר, כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשֵׂה, וְאַשְׁפַּח מְנִיה שְׂבַעִין לְשׁוֹן, דְּאוּלִיף לִיה יִצְר הַטּוֹב.

וְקַדָּם כָּל דָּא, נַחֲתִין עֲמִיהָ אַרְבַּעָה מְלָאָכִין, דְּאַתְמַר בְּהוֹן (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ. אִי אִית לִיה זְכוּת אַבוּת, חַד מִיכָאֵל, בְּזְכוּת אַבְרָהָם. וְתַנְיָנָא גְבַרְיָאֵל, בְּזְכוּת יַצְחָק. וְתַלִּיתָא דְנַחִית עֲמִיהָ נּוֹרִיאֵל, בְּזְכוּתָא דִיעֻקֵּב. וְרַבִּיעָא רְפָאֵל, בְּזְכוּתָא

הֶרַע שׁוֹפְטוֹ. צְדִיק - יִצְר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי - זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי הוּא אַח שֶׁל יִצְר הֶרַע וְאַח שֶׁל יִצְר הַטּוֹב. אַחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וּבְשֻׁרְבוֹת הַזְּכוּיּוֹת, הַרוּחַ שׁוֹבֵר שְׁתֵּי מְשֻׁמְרוֹת - שֶׁל חַמּוֹר נּוֹעַר, וְכָלכֵּים צוֹעֲקִים, וְעוֹלָה לְמִשְׁמֶרֶת הַשַּׁחַר שֶׁבוּ הָאָדָם, וְחֻזְרוּ הָאָדָם לִהְיוֹת אָדוֹן. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (שם לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחַמּוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. וְעוֹלָה לְדִרְגַת אָדָם, שְׁנֵאֲמַר בוֹ (שם א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגו', (שם ט) וּמִרְאֲכָם וְחַתְכָּם וְגו'.

וּבְשֻׁרְבוֹת בִּינוּנִיּוֹת - (שם לב) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּיּוֹת וְחֻבוֹת מִתְחַבְּקוֹת לְעַרְףֵי קְרָב. מִצַּד הַזְּכוּיּוֹת - וַיִּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ. מִצַּד הַעֲבֻרוֹת - וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, בְּגִיד הַנְּשֵׂה. נְשֵׂה לְשׁוֹן (שם מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי. וְהוּא לְשׁוֹן נְשֵׂה. מְדוֹר אֶחָד מְאוֹתָן שְׂבַע הָאֲרָצוֹת. מִי שִׁיּוֹרֵד לְשָׁם, נִשְׁפַּחַת מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה.

וְקַדָּם שֶׁיָּבֵא אָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה וַיֵּצֵא מִרְחָם אִמּוֹ - וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ. זֶה גְבַרְיָאֵל, בְּאוֹתוֹ אָבֶק שֶׁל עֶפְרָא שְׁנֵאֲמַר (שם ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאֲדָמָה. וְלָמַד אוֹתוֹ שְׂבַעִים לְשׁוֹן, וּמִשׁוֹם זֶה וַיִּיצֶר, אֶחָד יִצְר טוֹב, שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ שְׂבַעִים לְשׁוֹן, וְאַחַד יִצְר הֶרַע שְׁנֵאֲבֶק עִמּוֹ, שְׁנֵאֲמַר כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשֵׂה, וּמִצָּא מִמֶּנּוּ שְׂבַעִים לְשׁוֹן שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ יִצְר הַטּוֹב.

וְקַדָּם כָּל זֶה יָרְדוּ עִמּוֹ אַרְבַּעָה מְלָאָכִים, שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ. אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת אַבוּת - אֶחָד מִיכָאֵל בְּזְכוּת אַבְרָהָם, וְהַשְּׁנִי גְבַרְיָאֵל בְּזְכוּת יַצְחָק, וְהַשְּׁלִישִׁי שִׁיּוֹרֵד עִמּוֹ נּוֹרִיאֵל בְּזְכוּת יַעֲקֹב, וְהַרְבִּיעִי

רפאל בזכות אדם הראשון, ויצר הטוב מעליו.

ואם אין לו זכות - הולכים עמו ארבעה: עון, משחית, אף וחמה, ויצר הרע מעליהם לדון אותו לעולם הבא. ולכן פרשוהו, רשע - יצר הרע שופטו. צדיק - יצר הטוב שופטו. בינוני - זה וזה שופטו. ולכן אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר טוב, וסמא"ל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

שבכ"ר אדם יש ארבעה יסודות, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבעה מימין: מיכא"ל, גבריאל"ל, רפא"ל, נוריא"ל. וארבעה משמאל: עו"ן, משחית"ת, א"ף וחמ"ה. מצד הגוף מטטרון יורד עליו מימין, וסמא"ל משמאל.

ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות, אבל כפי היסוד שיקדים בו, כפי מתחילים הארבעה הללו. אם המזל שלו ארי"ה - מקדים מיכא"ל, ואחריו גבריאל"ל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפא"ל. ואם מזלו שו"ר - מקדים גבריאל"ל, ואחריו מיכא"ל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפא"ל. ואם מזלו אדם - מקדים רפא"ל, ואחריו מיכא"ל, ואחריו גבריאל"ל, ואחריו נוריא"ל.

ואותם שמצד ימין, מצד של מיכאל, כל הפנים שלו הם רחמים, בעל גמילות חסדים, פנים לבנים, ואדם זה גומל חסד, חסיד וחסד, אם השתדל בתורה. ואם לא - בהפך, מצד של יצר הרע, גזלן, טפש, אין בו חסד. שלא עם הארץ חסיד.

גמיל חסד. חסיד, וחסד, אי אשתדל באורייתא. ואי לאו, בהפך, מסטרא דיצר הרע, גזלן, טפש, לית ביה חסד. דלא עם הארץ חסיד.

דאדם קדמא. ויצר הטוב לעילא מניה. ואי לית ליה זכות, אזלי עמיה ארבע, עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע לעילא מניה, למידן ליה לעלמא דאתי. ובגין דא אוקמוהו, רשע, יצר הרע שופטו. צדיק, יצר הטוב שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. ובגין דא, אי איהו בינוני, גבריאל דאיהו יצר הטוב, (דף מ"ב ע"א) וסמא"ל דאיהו יצר הרע, זה וזה שופטו.

דרכ"ר בר נש דאית ביה ארבע יסודין, ארבע מלאכים נחתין עמיה מימינא, וארבע משמאלא. ארבע מימינא: מיכא"ל, גבריאל"ל, רפא"ל, נוריא"ל. וארבע משמאלא: עו"ן, משחית"ת, א"ף, וחמ"ה. מסטרא דגופא, מטטרון נחית עליה מימינא, וסמא"ל משמאלא.

ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין, אבל כפום יסודא דאקדים ביה, הכי מתחילין אלין ארבע. אי מזל דיליה ארי"ה, אקדים מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפא"ל. ואי מזליה שו"ר, אקדים גבריאל"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפא"ל. ואי מזליה נש"ר, אקדים נוריא"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה רפא"ל. ואי מזליה אדם, אקדים רפא"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל.

ואינון מסטרא דימינא, מסטרא דמיכאל, כלהו אנפין דיליה, אינון רחמי, בעל

גמילות חסדים, אנפוי תוורין, והאי בר נש

מִצַּד שֶׁל גְּבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת הַפְּנִים
שֶׁלוֹ דִּין, מִדַּת הַדִּין עַל הַרְשָׁעִים,
וּמִתְגַּרְה בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְיָה, מִתָּר
לְהַתְגַּרְת בְּרָשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה.
גְּבוּר בְּיִצְרוֹ, יָרָא חֲטָא, יִהְיֶה דִּין,
אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּגְבוּר בַּתְּלִמּוּדוֹ.
בְּהַפֵּךְ מִצַּד שֶׁל יִצַר הָרַע - מִתְגַּרְה
בְּצַדִּיקִים, דִּין קָשָׁה לָהֶם, גְּבוּר
בְּעִבְרָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ, אֵינוֹ יָרָא
חֲטָא, וּגְוִי פְּנֵי אַדְמִים, עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף
דְּמִים.

מִי שֶׁמָּזְלוֹ נִשְׁׁר, אֵינוֹ רַחֲמָן הַרְבֵּה,
וְלֹא מִדַּת הַדִּין הַרְבֵּה, אֲלֵא בִּינוּנֵי
בְּיִצַר הַטוֹב בְּמִדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁלוֹ,
וּבִינוּנֵי בְּיִצַר הָרַע בְּמִדּוֹת הָרָעוֹת,
וְלוֹ פְּנִים לְבָנִים וְאַדְמִים.

מִי שֶׁמָּזְלוֹ אָדָם, מִצַּד הַטּוֹב, כְּלוּל
מִכָּל מִדּוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד וְחֶכֶם
וּגְבוּר בַּתּוֹרָה, יָרָא חֲטָא, מִמְּלֵא
בְּכָל מִדּוֹת טוֹבוֹת, וּגְוִי פְּנֵי
שְׁחוּרִים, וּמִצַּד שֶׁל יִצַר הָרַע מִמְּלֵא
מִכָּל הַמִּדּוֹת הָרָעוֹת.

וְאִם חֲטָאֵי הָאָדָם רַבִּים, שׁוֹלְטִים
עָלָיו כָּל הַמַּחֲנוֹת שֶׁל הַיִּצַר הָרַע,
עַד שֶׁמִּסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ כָּל מַחֲנוֹת
הַיִּצַר הַטּוֹב, וּמְמַלִּיךְ עַל אִבְרִיו
אֵת סַמְא"ל וְכָל מַחֲנוֹתָיו.

וְאִם זְכוּיָתוֹ רַבִּים, שׁוֹלְטִים כָּל
מַחֲנוֹת יִצַר הַטּוֹב, עַד שֶׁמִּסְתַּלְקוּ כָּל
מַחֲנוֹת יִצַר הָרַע, וּמְמַלִּיךְ עַל כָּל
אִבְרִיו הַמַּחֲנוֹת שֶׁל הַיִּצַר הַטּוֹב.
בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹלֵט עָלָיו שֵׁם יְהוָה.
וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבֵא הַשָּׁמַיִם
עֹמְדִים עָלָיו מִיְמִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.
אֵלּוֹ מִיְמִינִים לְזִכּוֹת, וְאֵלּוֹ
מִשְׁמָאֵלִים לְחֻבָּה, וּמִי שְׁאֵלִים -
גּוֹבֵר. וְלִכְּן פְּרֻשָׁה בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה,
לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵלּוֹ כָּל
הָעוֹלָם כְּלוֹ תְּלוּי בּוֹ.

לְזִכּוֹת, וְאֵלִין מִשְׁמָאֵלִים לְחֻבָּה, וּמֵאֵן דְּאֵלִים גְּבַר. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ
מֵאֵרִי מִתְנִיתִין, לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵלּוֹ כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ תְּלוּי בּוֹ.

מִסְטָרָא דְּגְבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת אַנְפִּין דִּילֵיהּ דִּינָא,
מִדַּת הַדִּין עַל רְשִׁיעֵיָא, וּמִתְגַּרְה
בָּהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, מוֹתָר לְהַתְגַּרוֹת
בְּרָשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. גְּבוּר בְּיִצְרָהּ, יָרָא
חֲטָא, דִּיין יְהֵא, אִי יִתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא, וּגְבוּר
בַּתְּלִמּוּדֵיהּ. בְּהַפּוּכָא מִסְטָרָא דִּיִצַר הָרַע,
מִתְגַּרְה בְּצַדִּיקֵיָא, דִּינָא קָשָׁה לוֹן, גְּבוּר
בְּעִבְרָה, לְמַעַבְד לֵיהּ, לָאו דְּחִיל חֲטָאָה
הוּא, וּגְוִינִין דְּאַנְפוּי סוּמְקִין, עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף
דְּמִים.

מֵאֵן דְּמִזְלֵיהּ נִשְׁׁר, לָאו רַחֲמָן סְגִי, וְלָאו
מִדַּת הַדִּין סְגִי, אֲלֵא בִּינוּנֵי, בְּיִצַר טוֹב
בְּמִדַּת טְבִין דִּילֵיהּ, וּבִינוּנֵי בְּיִצַר רַע בְּמִדּוֹת
בִּישׁוּן, וְלֵיהּ אַנְפִּין חוּרִין וְסוּמְקִין.

מֵאֵן דְּמִזְלֵיהּ אָדָם, מִסְטָרָא דְּטוֹב, כְּלוּל מִכָּל
מִדּוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד, וְחֶכֶם, וּגְבוּר
בַּתּוֹרָה, יָרָא חֲטָא, מִמְּוֹלָא בְּכָל מִדּוֹת טְבִין,
וּגְוִין אַנְפוּי אוּפְמִין. וּמִסְטָרָא דִּיִצַר הָרַע,
מִמְּוֹלָא מִכָּל מִדּוֹת בִּישׁוּן.

וְאִי חוּבוּי דְּבַר נִשְׁ נִפְיִשׁוּן, שְׁלִטִין עָלֵיהּ כָּל
מִשְׁרִיין דִּיִצַר הָרַע, עַד דִּיִסְתַּלְקוּ מִנֵּיהּ
כְּלָהוּ מִשְׁרִיין דִּיִצַר טוֹב, וְאַמְלִיךְ עַל אִבְרִין
דִּילֵיהּ, סַמְא"ל וְכָל מִשְׁרִייתֵיהּ.

וְאִי נִפְיִשׁוּן זְכוּי, שְׁלִטִין מִשְׁרִיין דִּיִצַר
הַטּוֹב, עַד דִּיִסְתַּלְקוּ מִנֵּיהּ כָּל מִשְׁרִיין
דִּיִצַר הָרַע. וְאַמְלִיךְ עַל כָּל אִבְרִין דִּילֵיהּ,
מִשְׁרִיין דִּיִצַר הַטּוֹב, בְּהַהוּא זְמַנָּא, שְׁלִיט
עָלֵיהּ שֵׁם יְהוָה.

וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבֵא הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים עָלָיו
מִיְמִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, אֵלִין מִיְמִינִים

וּמִסְטָרָא דְמִיכָאֵל, אֲתִקְרִי בְּכוֹר, דְּדַרְגָּתָהּ כְּסָף
 תְּנוּרוֹ, וּבִגְיִן דָּא, פְּדִיּוֹן הַבְּכוֹר כְּסָף,
 ה' סְלָעִים, פְּחוּשְׁבָן ה' דְּאַבְרָהָם, דְּאִי יַחֲפִים
 בַּתּוֹרָה יִתּוּסֵף עָלֶיהָ י', דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ, דְּבִיָּה
 צְרִיף לְקֹדֶשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, דְּהֵינּוּ (ירמיה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַיְי'. וּבִיָּה צְרִיף לְעֶשֶׂר וְלָדוֹת, דְּכָל
 וְלָד אִיהוּ מִסְטָרָא דְבָן י"ה, וְאִיהוּ ו'.

וּמִצַּד שֶׁל מִיכָאֵל נִקְרָא בְּכוֹר,
 שְׁדַרְגָּתוֹ כְּסָף לְבָן, וּמְשׁוּם כִּף
 פְּדִיּוֹן הַבְּכוֹר כְּסָף, ה' סְלָעִים,
 כְּחֻשְׁבוֹן ה' שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאֵם
 יַחֲפִים בַּתּוֹרָה, תִּתּוּסֵף עָלָיו י',
 שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, שְׁבוּ צְרִיף לְקֹדֶשׁ
 בְּכוֹר בְּהֵמָה, שְׁהֵינּוּ (ירמיה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַה'. וּבוּ צְרִיף לְעֶשֶׂר
 וְלָדוֹת, שְׁכָל וְלָד הוּא מִצַּד שֶׁל בָּן
 י"ה, וְהוּא ו'.

דְּכָל חֵינוּן דְּאֵינוּן חֵינוּת הַקּוֹדֶשׁ, בְּאַתּוּן
 דְּשִׁמָּא קֹדִישָׁא אֲתִקְרִיאוּ, הָדָא הוּא
 דְּכִתִּיב, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי
 בָּרָאתִיו. אֲפִילוּ כָּל בְּרִיּוֹן דְּאַתְּבְּרִיאוּ בְּהוּן,
 וְלִית בְּרִיָּאָה דְּלֹא אֲתַרְשִׁים פְּהֵאֵי שְׁמָא, בְּגִין
 לְאַשְׁתְּמוּדְעָא לְמֵאן דְּבָרָא לִיה, וְהֵאֵי יו"ד,
 אִיהוּ דִּיּוֹקְנָא דְרִישָׁא דְּכָל בְּרִיּוֹן. ה' ה':
 דִּיּוֹקְנָא דְה' אֲצַבְעָאן דִּימִינָא, וְה' דְּשִׁמָּאֵל.
 ו' דִּיּוֹקְנָא דְגּוּפָא.

שְׁכָר חֵינוּת שֶׁהֵן חֵינוּת הַקּוֹדֶשׁ,
 נִקְרָאוּ בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקּוֹדֶשׁ.
 זֶהוּ שְׁכֻתוֹב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא
 בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בָּרָאתִיו. אֲפִילוּ כָּל
 הַבְּרִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם, וְאֵין
 בְּרִיָּאָה שְׁלֹא נִרְשְׁמָה בְּשֵׁם הַזֶּה,
 כְּדִי לְהוֹדִיעַ לְמִי שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ,
 וְהֵינּוּ דְּהוּ הוּא דִּיּוֹקְנָא שֶׁל רֵאשׁ
 שֶׁל כָּל הַבְּרִיּוֹת. ה' ה' דִּיּוֹקְנָא שֶׁל
 חֻמֵּשׁ אֲצַבְעוֹת הַיְמִינִ, וְה' שֶׁל
 שְׁמָאֵל. ו' דִּיּוֹקְנָא הַגּוּף.

וּבִגְיִן דָּא אָמַר, (ישעיה מ) וְאֵל מִי תִדְמִיּוּנִי וְאַשׁוּהָ
 יֹאמַר קֹדֶשׁ. לִית בְּכָל בְּרִיָּה דְאַשׁוּהָ
 כְּוֹתִי, וְאַף עַל גַּב דְּבָרָאתִי לָהּ פְּדֻמוֹת אֲתוּן
 דִּילִי, דְּאַנָּא יְכִיל לְמַחְאָה הֵהִיא צוּרָה,
 וְלִמְעַבְדַּ לָּהּ פְּמָה זְמַנִּין, וְלִית אֱלֹהֵי אַחְרָא
 עָלַי דִּיכִיל לְמַמְחִי (דף מ"ב ע"ב) דִּיּוֹקְנִי וּבִגְיִן דָּא
 (דברים לב) כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרֵם וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְכֵן אָמַר, וְאֵל מִי תִדְמִיּוּנִי
 וְאַשׁוּהָ יֹאמַר קֹדֶשׁ. אֵין בְּכָל
 בְּרִיָּה שֶׁתְּשׁוּהָ כְּמוֹתִי, וְאַף עַל גַּב
 שֶׁבָּרָאתִי אוֹתָהּ כְּדֻמוֹת הָאוֹתִיּוֹת
 שְׁלִי, שְׁאַנִּי יְכוּל לְמַחֹת אֶת אוֹתָהּ
 צוּרָה, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּמָה
 פְּעֻמִּים, וְאֵין אֱלֹהֵי אַחֵר עָלַי
 שֶׁיְכוּל לְמַחֹת אֶת צוּרָתִי, וְלִכְן
 (דברים לב) כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרֵם
 וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְאִי יִקְשֶׁה בְּרֵשׁ, דְּהָא כְּתִיב (דברים ד) כִּי לֹא
 רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אִיהוּ יִתְרִץ לִיה, הֵאֵי
 תְּמוּנָה חֲזִינָא, דְּהָא פְּתִיב (במדבר יב) וְתִמּוֹנֹת ה'
 יִבִּיט. וְלֹא בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָא (ס"א דְּבָרָא וְצַר בְּאַתּוּי'),
 דְּבַר נֶשׁ דִּיצַר בְּאַתּוּי וּבִגְיִן דָּא אָמַר, (ישעיה מ)
 וְאֵל מִי תִדְמִיּוּנִי וְאַשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיּוֹן אֵל
 וּמָה דְּמוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְאִם יִקְשֶׁה אָדָם, שְׁהֵרִי כְּתוּב (שם)
 (ד) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה - הוּא
 יִתְרִץ לוֹ, תְּרִי תְּמוּנָה רְאִיתִי,
 שְׁהֵרִי כְּתוּב וְתִמּוֹנֹת ה' יִבִּיט. וְלֹא
 בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָת (שְׁבָרָא וְצַר
 בְּאוֹתִיּוֹת) שֶׁל אָדָם שֶׁצַּר
 בְּאוֹתִיּוֹתָיו, וְלִכְן אָמַר וְאֵל מִי
 תִדְמִיּוּנִי וְאַשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיּוֹן
 אֵל וּמָה דְּמוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְאַפְּרִיּוֹ הֵאֵי תְּמוּנָה, לִית לִיה בְּאַתְרִיהָ, אֵלָא
 כְּד נַחֲת לְאַמְלָכָא עַל בְּרִיּוֹן, וְיִתְפַּשֵּׁט
 עָלֶיהוּ, יִתְחַזִּי לוֹן לְכָל חַד, כְּפּוּם מְרָאָה

וְאַפְּרִיּוֹ תְּמוּנָה זֹו אֵין לוֹ בְּמִקּוּמוֹ,
 אֵלָא כְּשִׁיּוֹרֵד לְמַלְךְ עַל הַבְּרִיּוֹת
 וּמִתְפַּשֵּׁט עָלֵיהֶם, יִרְאֶה לְהֶם לְכָל
 אַחַד כְּפִי מְרָאָה וְחֲזִיּוֹן וְדִמִּיּוֹן

וְחִזְיוֹן וְדַמְיוֹן דְּלֵהוּן, וְהָאֵי אִיהוּ (הושע יב) וּבְכִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

וּבְגִין דָּא יִימָא אִיהוּ, אַף עַל גַּב דְּאַנָּא אֲדַמָּה לְכוּ בְּדִיוֹקְנֵיכוּ, אֶל מִי תְדַמְיוּנִי וְאַשְׁוֶה, דְּהָא קִדְּם דְּבָרָא קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיוֹקְנָא בְּעֻלְמָא, וְצִייר צוּרָה, הָוָה הוּא יְחִידָאֵי בְּלֹא צוּרָה וְדַמְיוֹן, וּמָאן (נ"א וְאִית) דְּאַשְׁתְּמוּדַע לִיה, קִדְּם בְּרִיאָה, דְּאִיהוּ לְבַר מְדִיוֹקְנָא, אָסוּר לְמַעְבַּד לִיה צוּרָה וְדִיוֹקְנָא בְּעֻלְמָא, לֹא בְּאוֹת ה', וְלֹא בְּאוֹת י' וְאַפִּילוּ בְּשֵׁמָא קִדְּיִשָׁא, וְלֹא בְּשׁוּם אוֹת וּנְקוּדָה בְּעֻלְמָא, וְהָאֵי אִיהוּ כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, מִכָּל דְּבַר דְּאִית בֵּיה תְּמוּנָה וְדַמְיוֹן לֹא רְאִיתֶם.

אֲבָר בְּתַר דְּעַבַּד הָאֵי דִּיוֹקְנָא דְּמַרְפְּכָה דְּאָדָם עֲלָאָה, נְחִית תַּמָּן, וְאַתְקַרִי בְּהַהוּא דִּיוֹקְנָא יְהו"ה, בְּגִין דִּישְׁתְּמוּדַעוֹן לִיה בְּמִדּוֹת דִּילִיה, בְּכָל מְדָה וּמְדָה, וְקָרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שְׂדֵי, צְבָאוֹת, אַהֲי"ה. בְּגִין דִּישְׁתְּמוּדַעוֹן לִיה, בְּכָל מְדָה וּמְדָה, אִיף יִתְנַהֵג עֲלֻמָּא, בְּחֶסֶד וּבְדִינָא, כְּפּוּם עוֹבְדֵיהוּן דְּבְנֵי נְשָׂא, דְּאִי לֹא יִתְפַּשֵּׁט נְהוּרִיהַ עַל כָּל בְּרִיין, אִיף יִשְׁתְּמוּדַעוֹן לִיה, וְאִיף יִתְקַיֵּים, (ישעיהו ו) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וְוִי לִיה, מָאן דִּישְׁוֶה לִיה, לְשׁוּם מְדָה, וְאַפִּילוּ מְאֲלִין מִדּוֹת דִּילִיה, כָּל שְׂפָן לְבְנֵי הָאָדָם, (איוב ד) אֲשֶׁר בְּעַפְרֵי יְסוּדָם, דְּכָלִים וְנַפְסָדִים. אֶלָּא דְּמִיּוֹנָא דִּילִיה, כְּפּוּם שְׁלֹטְנוּתִיהַ עַל הַהִיא מְדָה, וְאַפִּילוּ עַל כָּל בְּרִיין. וְלַעֲיֻלָּא מַהֲהִיא מְדָה. וְכַד אֶסְתְּלִיק דַּמְיוֹן, וְלֹא צוּרָה.

בְּגוּזָא דִּימָא, דְּלִית בְּמִיָּא דִּימָא דְּנַפְקֵי מִיַּנְיָה, תְּפִיסוּ כָּלֵל וְלֹא צוּרָה, אֶלָּא

שְׁלֵהֶם, וְזֵהוּ וּבְכִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה. וְכֵן הוּא יֵאמֵר, אַף עַל פִּי שְׂאֲנֵי אֲדַמָּה לְכֶם בְּדִיוֹקְנֵכֶם, אֶל מִי תְדַמְיוּנִי וְאַשְׁוֶה. שְׁהַרִי קִדְּם שְׂבָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּיוֹקְנָא בְּעוֹלָם וְצִייר צוּרָה, הִיָּה הוּא יְחִידֵי בְּלִי צוּרָה וְדַמְיוֹן, וּמִי (יש) שְׁנוּדַע לֹו קִדְּם בְּרִיאָה שְׁהוּא מְחוּץ לְדִיוֹקְנָא, אָסוּר לַעֲשׂוֹת לֹו צוּרָה וְדַמּוֹת אוּ דִּיוֹקְנָא בְּעוֹלָם, לֹא בְּאוֹת ה' וְלֹא בְּאוֹת י', וְאַפִּילוּ בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ, וְלֹא בְּשׁוּם אוֹת וּנְקוּדָה בְּעוֹלָם, וְזֵהוּ פִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, מִכָּל דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ תְּמוּנָה וְדַמְיוֹן לֹא רְאִיתֶם. אֲבָר אַחַר שְׁעֵשָׂה דִּיוֹקְנָא זֶה שֶׁל הַמְּרַפְּכָה שֶׁל אָדָם עֲלִיוֹן, יִרְדַּ לְשָׁם, וְנִקְרָא בְּאוֹתוֹ דִּיוֹקְנָא יְהו"ה, כְּדִי שִׂידַעוּ אוֹתוֹ בְּמִדּוֹת שֶׁלוֹ בְּכָל מְדָה וּמְדָה, וְקָרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שְׂדֵי, צְבָאוֹת, אַהֲי"ה. כְּדִי שִׂידַעוּ אוֹתוֹ בְּכָל מְדָה וּמְדָה אִיף יִתְנַהֵג הַעוֹלָם, בְּחֶסֶד וּבְדִין, כְּפִי מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, שְׂאֵם לֹא יִתְפַּשֵּׁט אוּרוֹ עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, אִיף יִדַּעוּ אוֹתוֹ וְאִיף יִתְקַיֵּים? (ישעיהו ז) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

אוּ לְמִי שִׂישְׁוֶה אוֹתוֹ לְשׁוּם מְדָה, וְאַפִּילוּ מַעֲשֵׂר הַמִּדּוֹת הִלְלוּ שְׁלוֹ, כָּל שְׂפָן לְבְנֵי הָאָדָם (איוב ד) אֲשֶׁר בְּעַפְרֵי יְסוּדָם, שְׂכָלִים וְנַפְסָדִים. אֶלָּא הַדַּמְיוֹן שֶׁלוֹ כְּפִי שְׁלֹטוֹנוֹ עַל אוֹתָהּ הַמְּדָה, וְאַפִּילוּ עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְלַמְעֵלָה מְאוֹתָהּ מְדָה. וְכַשְׁמִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה, אֵין לֹו מְדָה וְלֹא דַמְיוֹן וְלֹא צוּרָה.

כְּמוֹ שְׁהֵים, שְׂאִין בְּמִים שֶׁל הַיָּם שִׂיוּצָאִים מִמֶּנּוּ תְּפִיסָה כָּלֵל וְלֹא צוּרָה, אֶלָּא שְׁהַתְּפַשְּׁטוֹת שֶׁל הַמִּים

מִיָּנָה, לִית לִיה מְדָה, וְלֹא

תְּפִיסוּ כָּלֵל וְלֹא צוּרָה, אֶלָּא

באתפשטותא דמיא דימא על מאנא, דאיהו ארעא, אתעביד דמיון, וכילנא למעבד חושבן תמן, כגון המקור דימא הא חד. נפיק מיניה מעין, כפום אתפשטותא דיליה בההוא מאנא, כעגולא דאיהי י', הא מקור חד, ומעין דנפיק מניה הא תריין.

לבתר עבד מאנא רברבא כגון מאן דעבד (נ"א דחסר) חפירא רברבא ואתמלי מן מיא, דנפיק מן מעיין. והיא מאנא אתקרי ים, והוא מאנא תליתאה, וההוא מאנא רברבא, ואתפליג לשבעה נחלין, (נ"א מאנין) כפום מאנין אריכין, הכי אתפשט מיא מן ימא, לשבעה נחלין והא מקור, ומעיין, וימא, ושבעה נחלין, אינון עשרה ואי יתבר אומנא אלין מאנין דתקין, יהדרון מיא למקור, וישתארו מאנין תבירין יבשין בלא מיא.

הכי עלת העלות, עביד עשר ספירות, וקרא לקתר מקור, וביה לית סוף לנביעו דנהוריה. ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף, ולית ליה דמות וצורה, ותמן לית מאנא למתפס ליה, למנדע ביה ידיעא כלל. ובגין דא אמרו ביה, במופלא ממך אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחקור.

לבתר עבד מאנא זעירא, ודא י', ואתמליא מניה, וקרא ליה מעין נובע חכמה, וקרא גרמיה פה חכם, ולההוא מאנא קרא ליה חכמ"ה. ולבתר עבד מאנא רברבא, וקרא ליה ים, וקרא ליה בינה, והוא קרא לגרמיה מבין פה.

חכם מעצמו, ומבין מעצמו, פי חכמה איהי לא אתקריאת חכמה מגרמה, אלא בגין ההוא חכם דאמלי לה מנביעו דיליה. ואיהי

של הים על כלי שהוא ארץ, נעשה דמיון, ויכלנו לעשות חשבון שם, כמו המקור של הים - הרי אחד. יוצא ממנו מעין כפי התפשטותו באותו הפלי, כמו עגול שהוא י' - הרי מקור אחד, ומעין שיוצא ממנו - הרי שנים.

אחר כך עושה כלי גדול כמו מי שעושה (שחפר) חפירה גדולה שמתמלאת ממים שיוצאים ממעין. אותו כלי נקרא ים, והוא כלי שלישי, ואותו כלי גדול שנחלק לשבעה נחלים כפי פלים ארבים. כך מתפשטים המים מן הים לשבעה נחלים (פלים), והרי מקור ומעין ים ושבעה נחלים הם עשרה. ואם ישבר האמן את הפלים הללו שתקן, יחזרו המים למקור, וישארו כלים שבורים יבשים בלי מים.

כך עלת העלות עשה עשר ספירות, וקרא לקתר מקור, ובו אין סוף לנביעת אורו, ולכן קרא לעצמו אין סוף, ואין לו דמות וצורה, ושם אין כלי לתפס אותו, לדעת בו ידיעה כלל. ולכן אמרו בו, במפלא ממך אל תדרש ובמכוסה ממך אל תחקור.

אחר כך עשה כלי קטן, וזה י', והתמלא ממנו, וקרא לו מעין נובע חכמה, וקרא את עצמו בו חכם, ולאותו הפלי קרא לו חכמ"ה. ואחר כך עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא את עצמו מבין פה.

חכם מעצמו ומבין מעצמו, פי חכמה לא נקראת חכמה מעצמה, אלא משום אותו חכם שמלא אותה ממעינו. והיא לא נקראת בינה מעצמה, אלא על שם (בגלל) אותו מבין שמלא אותה ממנו,

לא אתקריאת בינה מגרמה,

ש'אם ה'יה מסתלק מ'מנ'ה, ה'יא ת'שאר י'ב'ש'ה. ז'הו ש'פ'תוב (א'יוב י'ד) א'זלו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'ח'רב ו'יב'ש.

א'חר כ'ף, ו'הפ'הו ל'שב'עה נ'ח'לים. ו'ע'ש'ה או'תו ל'שב'עה כ'לים נ'כ'ב'דים, ו'ק'רא ל'ה'ם: ג'ד'ל"ה, ג'בו'ר"ה, ת'פ'א'ר"ת, נ'צ"ח, הו"ד, י'סו"ד, מ'לכו"ת. ו'ק'רא א'ת ע'צ'מו ג'דול ב'ג'ד'ל"ה ו'ח'ס'י"ד. ג'בו'ר ב'ג'בו'ר"ה. מ'פ'אר ב'ת'פ'א'ר"ת. ב'ע'ל נ'צ'חון ק'רבות ב'נ'צ"ח נ'צ'חים. ו'בהו"ד ק'רא א'ת ש'מו הו'ד יו'צ'רנו. ו'ב'סו'ד ק'רא ש'מו צ'דיק. ו'ב'סו"ד ה'כל ס'מוף בו, כ'ל ה'פ'לים ו'כל ה'עו'למו'ת. ו'ב'מ'לכו'ת ק'רא ש'מו מ'לך. ולו ה'ג'ד'ל"ה ו'ה'ג'בו'ר"ה ו'ה'ת'פ'א'ר"ת ו'ה'נ'צ"ח ו'ה'הו"ד כ'י כ'ל ב'ש'מים, ש'הוא צ'די"ק. ולו ה'מ'מ'לכה, ש'היא מ'לכו"ת.

ה'ב'ר ב'ר'שותו ל'חס'ר ב'פ'לים ו'להו'סיף ב'ה'ם נ'ביעה ו'ל'חס'ר כ'פי ר'צו'נו (כ'ה'ם), ו'א'ין ע'ליו א'לו'ה ש'יו'סיף בו או י'גרע בו.

א'חר כ'ף ע'ש'ה מ'ש'מ'שים ל'פ'לים ה'ל'לו, כ'סא ב'אר'ב'עה ע'מו'דים, ו'ש'ש ד'רגו'ת ל'כ'סא - ה'רי ע'ש'ר. ו'ה'כל הו'א ב'כ'סא. כ'מו כ'וס ש'ל ב'ר'כה ש'ת'ק'נו בו ע'ש'רה ד'כ'רים מ'שום ה'תו'רה ש'נת'נה ב'ע'ש'ר ד'ב'רות, ו'מ'שום ה'עו'לם ש'הוא מ'ע'ש'ה כ'ראש'ית ש'נ'כ'רא ב'ע'ש'רה מ'א'מרו'ת.

ו'ת'ק'ן ל'כ'סא כ'תו'ת ל'ש'מ'ש או'תו, ש'ל או'תם מ'ל'אכ'ים, א'ר'א'לים, ש'ר'פ'ים, ח'יות, או'פ'נים, ח'ש'מ'לים, א'לים, א'לה'ים, ב'ני א'לה'י"ם, א'יש'י"ם. ו'ל'א'לה הו'א ע'ש'ה ש'מ'ש'ים, ס'מא"ל ו'כ'ל ה'כ'תו'ת ש'לו, ש'הם כ'מו ע'נ'נים ל'ר'כב ב'ה'ם ל'ר'דת ל'אר'ץ, ו'ה'ם כ'מו סו'סים ל'ה'ם.

א'לא ע'ל ש'ם (כ"א ג'ג'י) ה'הו'א מ'ב'ין ד'א'מ'לי ל'ה מ'ני'ה. ד'אי ה'הו' מסתלק מ'נה, א'ש'ת'א'רת י'ב'ש'ה. ה'ד'א הו'א ד'כ'תיב, א'זלו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'ח'רב ו'יב'ש.

ל'ב'ת'ר ו'ה'פ'הו ל'שב'עה נ'ח'לים. ו'ע'ב'יד ל'יה ל'שב'עה מ'א'נין י'ק'יר'ין, ו'ק'רא ל'ון: ג'דול"ה. ג'בו'ר"ה. ת'פ'א'רת. נ'צ"ח. הו"ד. י'סו"ד. מ'לכו"ת. ו'ק'רא ג'ר'מ'יה ג'דול ב'ג'דול"ה ו'ח'ס'י"ד. ג'בו'ר, ב'ג'בו'ר"ה. מ'פ'אר, ב'ת'פ'א'ר"ת. מ'א'רי נ'צ'חון ק'רבי'ן, ב'נ'צ"ח נ'צ'חים. ו'בהו"ד ק'רא ש'מ'יה, הו'ד יו'צ'רנו. ו'ב'סו"ד ק'רא ש'מ'יה צ'דיק. ו'יסו"ד, כ'לא ס'מ'יף ב'יה, כ'ל מ'א'נין ו'כ'ל ע'ל'מ'ין. (ד'ף מ"ג ע"ב) ו'ב'מ'לכו'ת, ק'רא ש'מ'יה מ'לך. ולו ה'ג'דול"ה ו'ה'ג'בו'ר"ה ו'ה'ת'פ'א'ר"ת ו'ה'נ'צ"ח ו'ה'הו"ד כ'י כ"ל ב'ש'מים, ד'א'יהו צ'די"ק. ולו ה'מ'מ'לכה ד'א'יהו מ'לכו"ת.

כ'לא ב'ר'שות'יה, ל'מ'ח'ס'ר ב'מ'א'נין, ו'ל'או'ס'פ'א כ'הו'ן נ'ביעו, ו'ל'מ'ח'ס'ר כ'פ'ום ר'עו'ת'יה (כ"א כ'הו'ן) ו'ל'ית ע'ל'יה א'ל'ה'א, ד'יו'סיף ב'יה, או י'גרע ב'יה.

ל'ב'ת'ר ע'ב'ד מ'ש'מ'ש'ין, ל'א'לין מ'א'נין, כ'ר'ס'י'א ב'אר'ב'ע ס'מ'כ'ין. ו'ש'ית ד'ר'ג'ין ל'כ'ר'ס'י'א. ה'א ע'ש'ר. ו'כ'לא א'יהו כ'ר'ס'י'א. כ'גו'ן כ'וס ד'ב'ר'כה, ד'ת'ק'ינו בו ע'ש'רה ד'כ'רים, ב'ג'ין תו'רה ד'א'ת'י'ה'יב'ת ב'ע'ש'רה ד'ב'ר'ן. ב'ג'ין ע'ל'מ'א ד'א'יהו מ'ע'ש'ה כ'ראש'ית, ד'א'ת'פ'רי ב'ע'ש'רה מ'א'מרו'ת.

ו'ת'ק'ן ל'כ'ר'ס'י'א כ'תו'ת ל'ש'מ'ש'א ל'יה, ד'אי'נו'ן מ'ל'אכ'ים. א'ר'א'לים ש'ר'פ'ים. ח'יות. או'פ'נים. ח'ש'מ'לים. א'לים. א'לה'ים. ב'ני א'לה'י"ם. א'יש'י"ם. ו'ל'א'לין ע'ב'יד ש'מ'ש'ין, ס'מא"ל, ו'כ'ל כ'תו'ת ד'יל'יה, ד'אי'נו'ן כ'ע'נ'נים ל'מ'ר'כב כ'הו'ן ל'נ'ח'ת'א ב'אר'ע'א, ו'אי'נו'ן כ'סו'ס'ין ל'ון.

וּמְנַלְן דְעֵנְנִים אַקְרוּן מְרַבֵּב. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה יט) הִנֵּה יְיָ רוֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְדָא מְמַנָּא דְמִצְרַיִם, וּמְיָד דְחִזּוּ (ממנא) דְאַלְהָא דִּי הוּא אֱלֹהָא מְמַנָּא דְלַהוּן, חִזּוּ לִיה פְּסוּסִיא, תַּחֲתוּ מְרַבְבְּתִיה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, מְיָד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵיו, וּלְבַב מִצְרַיִם יִמַּס, נָעוּ מְאֻמוּנָה דְלַהוּן, וְלֵב דְלַהוּן נָמַס פְּדוּנָג, מַהֲהִיא אֲמוּנָה, וְאַמְרִי, וְכִי עַד פְּעַן אֲמוּנָה מְמַנָּא דִּילָן פְּסוּסִיא, הָוָה נָע לְבַהוּן מְאֻמוּנָה דְלַהוּן, וְנָמַס פְּדוּנָג. וּמְנַלְן דִּימַס לְשׁוֹן נָמַס פְּדוּנָג אִיהוּ כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (תהלים כב) הִיָּה לְבִי פְּדוּנָג נָמַס בְּתוֹךְ מַעִי.

וְכֵר פֶּטֶר חֲמוֹר תַּפְּדָה בְּשָׂה וְגו' (שמות יג) פְּקוּדָא (לְהִבִּיא קֶרְבָּן וְכו') פְּקוּדָא דָּא לְפַדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, וְלַעֲרוֹף פֶּטֶר חֲמוֹר, אִם לֹא יִפְדֶּה לִּיה. הָדָא הוּא דְכְתִיב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעַרְפָּתוֹ. וְרִזָּא דָּא יִצָּר הָרַע, יָכוֹל לְאַחֲזָרָא בְּתִיבְתָא, (ס"א וּלְבַתֵּר יִצָּר חֲמוֹר וְכו') וּלְבַתֵּר לְאַחֲזָרָא יִצָּר הַטּוֹב, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, אִם זָכָה עֲזָר, אִם לֹא זָכָה כְּנַגְדּוּ. בְּגִין דְּאֵינּוּן דִּיּוּקְנָא, חַד דְּשָׂה, וְחַד דְּחֲמוֹר, וְאִי זָכָה לְאַחֲזָרָא בְּתִיבְתָא, אִף עַל גַּב דְּאִיהוּ חֲמוֹר עִם הָאֶרֶץ, תַּפְּדָה מִן גְּלוּתָא בְּשָׂה, דְּאִיהוּ (ירמיה ג) שָׂה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִי לֹא הָדָר בְּתִיבְתָא, וְעַרְפָּתוֹ, שְׂוִי לִיה עִם קָשָׁה קָדָל, דְּעִתִּידִין לְאַתְמַחָא מִן סִפְר חַיִּים, דְּעַלְיִיהוּ אֲתָמַר, (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחַנּוּ מִסְפְּרִי.

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדֻכָּה וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינַיִךְ וְגו' (שמות יג) פְּקוּדָא דָּא, פְּקוּדָא דְאַקְרִי בְּגוּוּנָא אַחְרָא, דִּלְא אַקְרִי מִצְוָה, אֱלֹא קְדוּשָׁה, וְאַלִּין אֵינּוּן תְּפִילִין. תַּפְּלָה שֶׁל יָד, וְתַפְּלָה שֶׁל רֵאשׁ. תְּקוּנָא פְּאַרָא שְׁפִירוֹ דְּגוּוּנִין עֲלֵאִין. וְעַל דָּא אַקְרוּן טוֹטְפוֹת, כְּמָה דְאַתָּ

וּמְנַלְן לָנוּ שְׁעֵנְנִים נִקְרְאוּ מְרַבֵּב? זְהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְזְהוּ מְמַנָּה שֶׁל מִצְרַיִם. וּמְיָד שְׂרָאוּ (וממנא) שְׂאֵלוּהָ שֶׁהוּא אֱלֹהֵה מְמַנָּה שְׁלָהֶם, רְאוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ סוּס תַּחַת מְרַבְבְּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְיָד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵיו, וּלְבַב מִצְרַיִם יִמַּס, נָעוּ מְאֻמוּנָה שְׁלָהֶם, וְלְבָם נָמַס פְּדוּנָג מְאוּמָה אֲמוּנָה, וְאוּמְרִים: וְכִי עַד עַכְשָׁו אֲמוּנָה מְמַנָּה שְׁלָנוּ כְּמוֹ סוּס, הִיָּה נָע לֵב שְׁלָהֶם מְהֻמְוָה שְׁלָהֶם וְנָמַס פְּדוּנָג. וּמְנַלְן לָנוּ שְׂיִמַּס לְשׁוֹן נָמַס פְּדוּנָג הוּא? כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים כב) הִיָּה לְבִי פְּדוּנָג נָמַס בְּתוֹךְ מַעִי.

וְכֵר פֶּטֶר חֲמוֹר תַּפְּדָה בְּשָׂה וְגו' (שמות יג). וּמִצְוָה לְהִבִּיא קֶרְבָּן מִצְוָה זֹאת לְפַדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, וְלַעֲרוֹף פֶּטֶר חֲמוֹר אִם לֹא יִפְדֶּה אוֹתוֹ, זְהוּ שְׁכַתוּב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעַרְפָּתוֹ. וְסוּד זֶה יִצָּר הָרַע, שְׂיָכוֹל לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, (ואחר כך יציר הטוב) וְאַחַר כֵּן יִחַזֵּר לְהִיּוֹת יִצָּר טוֹב, כְּמוֹ שְׁבְּאֲרוּהָ, אִם זָכָה - עֲזָר, אִם לֹא זָכָה - כְּנַגְדּוּ. מִשׁוּם שֶׁהֵם דִּיּוּקְנֵי אֶחָד שֶׁל שָׂה, וְאַחַד שֶׁל חֲמוֹר. וְאִם זָכָה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, אִף עַל גַּב שֶׁהוּא חֲמוֹר עִם הָאֶרֶץ, תַּפְּדָה מִן הַגְּלוּת בְּשָׂה, שֶׁהוּא (ירמיה ג) שָׂה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִם לֹא חִזֵּר בְּתִשׁוּבָה - וְעַרְפָּתוֹ. הַשְׂוָה אוֹתוֹ לְעַם קָשָׁה עֲרָף, שְׁעִתִּידִים לְהִמְחוֹת מִסִּפְר חַיִּים, שְׁעַלְיֵיהֶם נֶאֱמַר (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחַנּוּ מִסְפְּרִי.

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדֻכָּה וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינַיִךְ וְגו' (שמות יג). מִצְוָה זֹאת מִצְוָה שְׁנִקְרָאת בְּגוּוּן אַחַר, שְׁלֹא נִקְרָאת מִצְוָה אֱלֹא קְדוּשָׁה, וְאַלּוּ הֵן תַּפְּלִין, תַּפְּלָה שֶׁל יָד וְתַפְּלָה שֶׁל רֵאשׁ. תְּקוּנָה פְּאַר הַיָּפִי שֶׁל גּוּנִים עֲלִיוֹנִים, וְלִכְּן נִקְרָאִים טוֹטְפוֹת,

אָמַר, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.
 וּבְתוֹב (הושע יא) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ, יִשְׂרָאֵל
 זֹטָא. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא,
 שְׁפִירוּ דְגֻוּוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא. יוֹסֵף סְלִיק
 וְאַתְעֵטֵר בְּתַרְיִן גְּוּוֹנִין (ב"א דרגין) בְּקַדְמֵיתָא נַע"ר,
 וּבְסוּפָא צַדִּיק. כַּמָּה יָאן בֵּיה גְּוּוֹנִין לְמַחְזִי,
 וְרָזָא דָא (בראשית ט) וַיְהִי יוֹסֵף יִפְה תֹאֵר וַיִּפְה
 מְרָאָה. שְׁפִירָא בְּתַרְיִן סְטַרְיִן, בְּתַרְיִן דְרַגִּין,
 בְּתַרְיִן גְּוּוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא.

בְּתוֹב (דברים ו) וְעֵשִׂיתָ הַיִּשָּׁר וְהַטּוֹב. הַיִּשָּׁר: דָּא
 תְּפִלָּה שְׁל יַד, לְאַמְשָׁכָא (ס"א לאסמכא) לִיה
 בְּתַפְלִין שְׁל רֵאשׁ, לְאַתְיַחְדָּא כַחְדָּא. וְתַפְלָה
 שְׁל יַד, אֶקְדִים לְשָׁל רֵאשׁ. וְאַצְטְרִיךְ דְלָא הָוִי
 פְּרוּדָא בִּינֵיהוּ כָלְל.

מֵאן דְּמַתְעֵטֵרָא בְּתַפְלִין, קָאִים בְּרָזָא דְגֻוּוֹנָא
 עֲלָאָה וְקָאִים בְּאֵינוּן תְּרִין רְזִין דְקָאמְרִין
 כְּיוֹסֵף, דְאַקְרִי נַעֲר, וְאַקְרִי צַדִּיק, בְּרָזָא דְעֵבֵד
 נְאָמִין, בְּרָזָא דְכֹן יַחֲדָאִי. וְאַלִין אֵינוּן תְּפִלָּה
 שְׁל יַד, וְתַפְלָה שְׁל רֵאשׁ, וְאֵינוּן כָּלְלָא חְדָּא
 בְּלָא פְּרוּדָא.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין דְתַפְלִין בְּאַרְבַּעָה בְּתִים, בְּאֵינוּן
 תַּפְלִין שְׁל רֵאשׁ. וּכְמָה דְאֵינוּן אַרְבַּעָה
 פְּרִשְׁיִין בְּאֵינוּן תַּפְלִין שְׁל רֵאשׁ, אוֹף הָכִי
 כְּלָהוּ בְתַפְלִין שְׁל יַד בְּבֵית אַחַד. דְהָא בְתַפְלָה
 שְׁל יַד, לִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, אֲלָא מָה
 דְנִקְטָא מְלַעֲיָלָא. וְרָזָא דָא, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים
 הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּמַגּוּ דְנִקְטָא לֹוּן מְלַעֲיָלָא,
 אֶקְרִי תַפְלָה, וְאַתְקַדְשַׁת בְּקַדוּשַׁתְהוֹן (ובלא)
 אֶקְרִי קַדוּשָׁה. וְאַקְרִי תַפְלָה וּכְדִין אֶקְרִי
 מְלַכּוּת, מְלַכּוּת שְׁמַיִם שְׁלָמָה.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין, הָא אוֹקִימָנָא רְזָא דְלַהוֹן,
 בְּכַמָּה דּוּכְתִי. אֲבָל פְּרָשָׁה קַדְמָאָה,
 קַדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, דָּא אִיהוּ רְזָא (דף מ"ג ע"ב)

כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 בְּךָ אֶתְפָּאֵר.
 וּבְתוֹב כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ,
 יִשְׂרָאֵל הַקָּטָן, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל,
 יִשְׂרָאֵל סְבָא, הֵיפִי שְׁל הַגְּוִוִּינִים,
 לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. יוֹסֵף עָלָה
 וְהַתְעֵטֵר בְּשֵׁנֵי גְּוִוִּינִים (דְרַגוֹת) -
 בְּתַחֲלָה נַע"ר, וּבְסוּף צַדִּיק.
 כַּמָּה נָאִים לוֹ הַגְּוִוִּינִים לְמַרְאָה,
 וְסוּד זֶה (בראשית ט) וַיְהִי יוֹסֵף יִפְה
 תֹאֵר וַיִּפְה מְרָאָה. יִפְה בְּשֵׁנֵי
 צַדִּיקִים בְּשֵׁנֵי דְרַגוֹת וּבְשֵׁנֵי גְּוִוִּינִים,
 עֲלִיוֹן וְתַחְתּוֹן.

בְּתוֹב (דברים ו) וְעֵשִׂיתָ הַיִּשָּׁר
 וְהַטּוֹב. הַיִּשָּׁר - זֶה תְּפִלָּה שְׁל יַד,
 לְהַמְשִׁיךְ (להסמיך) אוֹתוֹ לְתַפְלִין
 שְׁל רֵאשׁ לְהַתְיַחֵד כַּאֲחַד. וְתַפְלָה
 שְׁל יַד מְקַדִּים לְשָׁל רֵאשׁ, וְצְרִיף
 שְׁלָא יְהִיָּה בְהֵם פְּרוּד כָּלְל.

מִי שְׁמַתְעֵטֵר בְּתַפְלִין, עוֹמֵד בְּסוּד
 שְׁל גְּוִוִּין עֲלִיוֹן, וְעוֹמֵד בְּאוֹתָם שְׁנֵי
 סוּדוֹת שְׁאֵמְרָנוּ כְּמוֹ יוֹסֵף, שְׁנִקְרָא
 נַעֲר וְנִקְרָא צַדִּיק, בְּסוּד שְׁל עֵבֵד
 נְאָמִין, בְּסוּד שְׁל בֶן יַחֲדָאִי, וְאַלָּה
 הֵם תַּפְלָה שְׁל יַד וְתַפְלָה שְׁל רֵאשׁ,
 וְהֵם כָּלְל אַחַד בְּלִי פְּרוּד.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין שְׁל תַּפְלִין
 בְּאַרְבַּעָה בְּתִים בְּאוֹתָן תַּפְלִין שְׁל
 רֵאשׁ, וּכְמוֹ שְׁהֵם אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין
 בְּאוֹתָן תַּפְלִין שְׁל רֵאשׁ, אִף כֹּף
 כָּלֵן בְּתַפְלִין שְׁל יַד בְּבֵית אַחַד,
 שְׁתְּרֵי בְתַפְלָה שְׁל יַד אֵין לָהּ
 מַעְצָמָה כְּלוּם, אֲלָא מָה שְׁאוּחֻזָּת
 מְלַמְעָלָה, וְסוּד זֶה - (קהלת א) כָּל
 הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּמַתּוּף
 שְׁאוּחֻזָּת אוֹתָם מְלַמְעָלָה נִקְרָאת
 תַּפְלָה, וּמַתְקַדְשַׁת בְּקַדְשָׁתָם (והכל)
 נִקְרָאת קַדְשָׁה, וְנִקְרָאת תַּפְלָה,
 וְאִזּוֹ נִקְרָאת מְלַכּוּת, מְלַכּוּת שְׁמַיִם
 שְׁלָמָה.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין הֵרִי בְּאַרְנוֹ אֵת
 הַסוּד שְׁלָהֶם בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲבָל
 פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה, קַדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר,
 זֶהוּ סוּד עֲלִיוֹן שְׁכוּלָל כָּל אַרְבַּעָה

הפתים בסוד האור העליון שיוצא מאין.

וכר אותן ארבע נרמזו כאן. קדש - זו קדשה העליונה. סוד החכמה העליונה, שמשם הכל מתקדש בסוד הגניזה העליונה שנקראת קדש. לי - זו בינה, סוד העולם העליון, ההיכל הפנימי. וסוד זה, (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים. (במדבר א) כי לי כל בכור. (שמות יט) והייתם לי סגלה כ"ל - סוד הסוד, בכל מקום, בין למעלה בין למטה. בכור - זה בן בכור, שפתיב (שמות ד) בני בכרי ישראל, ובן בכור זה כולל כל הצדדים וכל הגונים, ולכן הפתיב כולל את כל הארבע בסוד החכמה העליונה. אבל זה בדרך כלל, לדעת שהכל כלול בזה. אבל בדרך פרט כל אחד לבדו, זוהי פרשה ראשונה הפוללת כל שאר הפרשיות.

פרשה שניה - והיה כי יביאך וגו'. זו בינה. שהרי בפרשה הזו היא יציאת מצרים, שהיתה מצד של יובל. ולכן הראשית שלה והינה, שהרי דבר זה הוא פיובל, ולכן שמה והינה (היה), שאין והיה אלא במקום זה, שהוא עתיד להמשך למטה ולהאיר מנורות ולהמצא בדרגה תחתונה, (והיה) כמי שאומר על הפולר שהוא קים (שיהיה). עתיד להמשך למטה ולהאיר מנורות) והכל בסוד אחד. ומשום שהוא בדרך טמיר, לא נקרא בגלוי בשם זה, אלא נמסר לחכמים לדעת, ועל זה נרשם בשם הקדוש בדבר הזה.

פרשה שלישית - שמע. זהו סוד הימין, שנקרא חסד עליון, שהוא מיחד את היחוד של הכל לארבעה צדדים, והקדוש ברוך הוא מסדר בו את סדור כל העולם, וזהו שמתפשט לכל הצדדים, אפלו בתוך התהומות התחתונים. בזה

עלאה, דכליל כל ארבעה פתים, ברזא דנהירו עלאה, דנפקא מאין.

וכר אינון ארבעה אתרמיזו הכא, קדש: דא קדושה עלאה. רזא דחכמתא עלאה, דמתמן פלא אתקדש, ברזא דגניזו עלאה, דאתקרי קדש. לי: דא בינה, רזא דעלמא עלאה, היכלא פנימאה. (ורוא דא ויקרא כ"ה) כי לי בני ישראל עבדים (במדבר ג) כי לי כל בכור (שמות י"ט) והייתם לי סגלה) כ"ל: רזא דחסד, בכל דוכתא, בין לעילא בין לתתא. בכור: דא בן בכור, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, והאי בן בכור, כליל כל סטרין, וכל גווינין. ובגין פך, קרא כליל פלהו ארבע, ברזא דחכמתא עלאה. אבל דא באורח כלל, למנדע דכלא כליל בהאי, אבל באורח פרט, כל חד בלחודוי, דא איהו פרשתא קדמאה, דכליל כל שאר פרשיין.

פרשה תניינא, והיה כי יביאך וגו', דא בינה, דהא בפרשתא דא, איהי יציאת מצרים, דהנה מסטרא דיובלא. ועל דא שירותא דילה והינה, דהא מלה דא איהי ביובלא. ובגין פך שמה דילה והינה, דלית והיה (ג"א הנה) אלא באתר דא, דאיהו זמין לאתמשכא לתתא, ולאנהרא בוצינין, ולאשתפחא בדרגא תתאה, (ג"א והנה כמאן דאמר על מלכא דאיהו חו (ג"א דתנו) זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין) וכלא ברזא חדא. ובגין דאיהו באורח טמיר, לא אקרי באתגלייא בשמא דא, אלא אתמסר לחכימין למנדע. ועל דא אתרשים בשמא קדישא, במלה דא.

פרשה תליתאה, שמע, דא איהו רזא דימינא, דאקרי חסד עלאה. דאיהו קא מייחד יחודא דכלא לארבעה סטרין,

וקודשא בריך הוא מסדר ביה, סדורא דכל עלמא, ודא איהו דקא

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם, כשהתעטף הקדוש ברוך הוא בעטוף של זהר, וזה שמיחד את היחוד, ומשום כך שמע סמוך לוהי"ה.

היחוד של כל יום הוא יחוד לדעת ולשים את הרצון. היחוד הזה הרי אמרנו בכמה מקומות, יחוד של כל יום הוא היחוד שבפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה'. הרי כלם אחד, ולכן נקרא אחד. הרי הם שלשה שמות, איך הם אחד? ואף על גב שקוראים אחד, איך הם אחד?

א"ל בחזיון רוח הקדש נודע, והם במראה של עין סתומה, לדעת ששלשה אלה אחד. וזהו סוד של קול שנשמע, קול הוא אחד, והוא שלשה גונים, אש רוח ומים, וכלם אחד בסוד של הקול. (ואינם אלא אחד) אף פאן - ה' אלהינו ה' הם אחד. שלשה גונים, והם אחד.

וזהו הקול שעשה האדם ביחוד, ולשים את רצונו ביחוד של הכל, מאין סוף עד סוף הכל, בקול הזה שעושה בשלש אלה שהם אחד. וזהו היחוד של כל יום שהתגלה בסוד של רוח הקדש.

ובמה גונים של יחוד התעוררו, וכלם אמת. מי שעושה זה עושה, ומי שעושה זה עושה. אבל היחוד הזה שאנו מעוררים מלמטה בסוד של קול שהוא אחד, זהו ברור הדבר, זה בכלל, ואחר כך פרט, כמו שאמרנו.

פרשה רביעית הוא סוד הדין הקשה - השמרו לכם. אלה הן תפלין של ראש, ותפלין של זרוע כמו זה בבית אחד, והרי התעוררנו בהם, וכלם סוד אחד. קשר התפלין של ראש הוא דל"ת, ועל זה כתוב (שמות לב) וראית את אתרי. ולכן הוא

מתפשט בכל סטריין, אפילו גו תהומי תתאי. ברא קדשא בריה הוא ברא עלמא, פד אתעטף קדשא בריה הוא בעטופא דזהרא, ודא דקא מייחד יחודא, ובגין פך, שמע סמיה לוהי"ה.

יחודא דכל יומא, איהו, יחודא למנדע ולשוואה רעותא. יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי, יחודא דכל יומא, איהו יחודא דקרא, (דברים ו) שמע ישראל יי' אלהינו יי' הא כלהו חד, ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמיהן אינון, היך אינון חד, ואף על גב דקרינן אחד, היך אינון חד.

א"ל, בחזיונא דרוח קדשא אתיידע, ואינון בחיזו דעינא סתימא, למנדע דתלתא אלין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע, קול איהו חד, ואיהו תלתא גוונין, אשא ורוחא ומא, וכלהו חד, ברזא דקול. (ולאו אינון אלא חד) אוף הכא: יי' אלהינו יי' אינון חד. תלתא גוונין, ואינון חד.

ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא, ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא, מאין סוף עד סופא דכלא, בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכל יומא, דאתגלי ברזא דרוח קדשא.

ובמה גוונין דיחודא אתערו, וכלהו קשוט. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא, ברזא דקול דאיהו חד, דא הוא בריא דמלה, האי בכללא, לבתר פרט, פדקאמרן.

פרשה רביעאה, הוא רזא דדינא קשיא, (דברים 8) השמרו לכם. אלין אינון תפלין דרישא. ותפלין דזרועא, פגוונא דא בחד ביתא, והא אתערנא בהו, וכלהו רזא חדא. קשרא דתפלין דרישא, איהו דל"ת, ועל דא

כְּתִיב, (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אַחֲזָרִי. וְעַל דָּא אִיהוּ
 לְאַחֲזָרָא, וְתַמָּן אַתְקַשְׁרַר כֹּלָא בְקַשְׁרָא חֲדָא.
 וְאִיהוּ, כַּד מִנְחַת אֵלִין תְּפִלִּין דְּדְרוּעָא
 לְאַתְקַשְׁרָא, (ס"א אית קשׁרא) אַחְרָא, רְזָא
 דְּבְרִית קְדִישָׁא, רְזָא דָא, כְּמָה דְאַתְעַר בְּכְמָה
 דְּוִכְתִּי, וְכֹלָא רְזָא חֲדָא. וְזַפְאִין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל
 דִּידְעִין רְזָא דָא, וְאַצְטְרִיף בְּר נָש לְאַנְחָא לֹוּן
 כֹּל יוּמָא, לְמַהוּי בְּדִיוקְנָא עֲלָאָה, וְעֲלִיָּה
 כְּתִיב, (דברים כח) וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יִי
 נִקְרָא עֲלֶיךָ וְיִרְאוּ מִמֶּךָ. (ע"ב רעיא מהימנא)
 בִּילָאוּ"א. (דף מ"ד ע"א)

לְאַחֲזָר, וְשֵׁם נִקְשַׁר הַכֹּל בְּקַשְׁרָא
 אַחֲד.
 וְהוּא, כְּשִׁמְנִיחָה תְּפִלִּין אֵלוּ שֶׁל
 זְרוּעַ לְהַתְקַשֵּׁר, (ש קשׁר) אַחֲר, סוּד
 הַבְּרִית הַקְדוּשׁ, סוּד זֶה כְּמוֹ
 שֶׁהַתְעוּרֹר בְּכִמָּה מְקוּמוֹת, וְהַכֹּל
 סוּד אַחֲד. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל
 שִׁינְדְעִים סוּד זֶה, וְצְרִיף אָדָם
 לְהַנִּיחֵם כֹּל יוֹם לְהִיּוֹת בְּדִיוקָן
 עֲלֵיוֹן, וְעֲלֵיו כְּתוּב וְרָאוּ כָל עַמֵּי
 הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וְיִרְאוּ
 מִמֶּךָ. (ע"ב רעיא מהימנא) בְּרוּךְ ה'
 לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:
 פְּרֻשַׁת בְּשַׁלַּח

פְּרֻשַׁת בְּשַׁלַּח

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים
 דְּרַךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְגו'. רַבִּי שִׁמְעוֹן
 פְּתַח, (חבוק ג) תְּפִלָּה לְחִבְקוֹק הַנְּבִיא עַל
 שְׁגִינּוֹת. הַאי קְרָא קְשִׁיא, וְאִית לְאַסְתְּפִלָּא
 בֵּיה, מְאִי שְׁנָא תְּפִלָּה לְחִבְקוֹק הַנְּבִיא, יִתִּיר
 מִכָּל שְׁאָר נְבִיאֵי עֲלְמָא, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תְּפִלָּה
 לִישְׁעֵיהָ הַנְּבִיא, אוּ לִירְמִיָּה, אוּ לִיחִזְקִיאֵל, אוּ
 לְהוֹשֶׁע, אוּ לְשְׁאָר נְבִיאֵי עֲלְמָא.

וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעָם וְלֹא
 נָחָם אֱלֹהִים דְּרַךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים
 וְגו'. רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח, (חבוק ג)
 תְּפִלָּה לְחִבְקוֹק הַנְּבִיא עַל
 שְׁגִינּוֹת. פְּסוּק זֶה קְשִׁיא, וְיִישׁ
 לְהַסְתְּפִל בּוּ מַה שׁוֹנָה תְּפִלָּה
 לְחִבְקוֹק הַנְּבִיא יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר
 נְבִיאֵי הָעוֹלָם שְׁלֹא כְּתוּב בְּהֵם
 תְּפִלָּה לִישְׁעֵיהָ הַנְּבִיא, אוּ
 לִירְמִיָּה, אוּ לִיחִזְקִיאֵל, אוּ לְהוֹשֶׁע,
 אוּ לְשְׁאָר נְבִיאֵי הָעוֹלָם?
 אֲרָא כִּף שְׁנִינוּ, אֲלִישַׁע זָכָה
 בְּעוֹלָם הַזֶּה מַה שְׁלֹא זָכָה נְבִיא
 אַחֲר, פְּרֻט לְמֹשֶׁה. וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה
 לְהַטְרִיחַ אֶת רַבּוּנוֹ בֹּא רָאָה מַה כְּתוּב,
 (מלכים-בד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע
 אֶל שׁוֹנֵם וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה. מַה
 זֶה אִשָּׁה גְדוּלָּה? אֲלֹא גְדוּלָּה
 בְּמַעֲשֵׂיהָ, שְׁכָל בְּנֵי (הדור) הַבֵּית
 מִשְׁתַּבְּחִים בָּהּ, וְהִיא עֶקֶר הַבֵּית.
 וּמִשׁוּם שֶׁבַעֲלָה לֹא הָיָה מְצוּי
 בַּבֵּית לְהִיּוֹת עֶקֶר, לֹא נִזְכַּר הוּא,
 אֲלֹא הִיא.

אֲרָא הַכִּי תְּנִינָן, אֲלִישַׁע זָכָה בְּהַאי עֲלְמָא מַה
 דְּלֹא זָכָה נְבִיאָה אַחְרָא, בְּר מִמֹּשֶׁה. (ועם
 כֹּל דָּא לֹא בַעַל לְאַמְרָתָא לְמַרְיָה) תָּא חֲזִי, מְאִי כְּתִיב, (מלכים
 ב ד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע אֶל שׁוֹנֵם וְשֵׁם
 אִשָּׁה גְדוּלָּה. מְאִי אִשָּׁה גְדוּלָּה. אֲלֹא גְדוּלָּה
 בְּעוֹבְדָהָא, דְּכָל בְּנֵי (ס"א דָּא) בֵּיתָא, מִשְׁתַּבְּחִין
 בָּהּ, וְהִיא עֶקֶרָא דְּבֵיתָא, וּבְגִין דְּבַעֲלָה לֹא הָוָה
 שְׂכִיחַ בְּבֵיתָא, לְמַהוּי עֶקֶרָא, לֹא הָוָה אֲדַבֵּר
 הוּא, אֲלֹא הִיא.

וְעוֹד, וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה - גְדוּלָּה
 עַל כָּל שְׁאָר נְשׁוֹת הָעוֹלָם. שְׁהַרִי
 שְׁאָר נְשׁוֹת הָעוֹלָם, כְּשִׁרְוֹאוֹת
 אוֹרַח בַּבֵּית, מְצַטְעָרוֹת בּוּ
 וְדוֹחְקוֹת אוֹתוֹ, וְכָל שְׁפָן לְהוֹצִיא
 עֲלֵיו מִמוֹן, וְהִיא שְׂמַחָה בְּאוֹרַח
 וְלְהוֹצִיא עֲלֵיו מִמוֹן, כֹּל שְׁפָן כִּיּוֹן

זְתוּ, וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה: גְדוּלָּה עַל כָּל שְׁאָר
 נְשֵׁי עֲלְמָא, דְּהָא שְׁאָר נְשֵׁי עֲלְמָא, כַּד
 חֲמָאן אוּשְׁפִיזָא בְּבֵיתָא, מְצַטְעָרִין בֵּיה, וְדַחְקוּן
 בֵּיה כֹּל שְׁפָן לְאַפְקָא עֲלֵיהָ מִמוֹנָא, וְהִיא חֲדַת

שְׂרָאֲתָה אֶת אֵלִישֶׁע, שְׂמַחָה בּוֹ מְאֹד. וְעַל כֵּן הִשְׁבַּח שֶׁל הַכֹּל הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, שֶׁהָרִי הָאוֹרֶחַ שֶׁל הַבַּיִת הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, וְלִכְּנֹכַר כְּתוּב וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר הַנְּשִׁים. וְתֹאמַר אֶל אִשָּׁה הַנֶּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא. בְּמָה יִדְעָה? אֵלֶּא הָרִי פְּרֻשָׁה הַחֲבָרִים, שְׂסָדִין לְכֹן שְׂמָה לוֹ בְּמִטָּתוֹ, וְלֹא רָאֲתָה בּוֹ קָרִי מְעוֹלָם, וְלֹא עָבַר זָבוּב עַל שְׂלַחְנוֹ.

הַדְּבָרִים הַלְלוּ קָשִׁים. אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא רָאֲתָה בּוֹ קָרִי, הָרִי רַבִּים הֵם בְּנֵי אָדָם כְּאֵלֶּה בְּעוֹלָם. מָה הַשְּׂנִי כָּאֵן? וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא עָבַר זָבוּב עַל שְׂלַחְנוֹ, לְמָה כְּתוּב הַנֶּה נָא יִדְעָתִי? וְכִי הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֵר? וְהָרִי כֹל אֵלּוֹ שְׂרָאוּהוּ אוֹכֵל בְּשְׂלַחְנוֹ הֵיוּ יוֹדְעִים!

אֲרָא יִפָּה אֲמַרְהָ, אֲבָל הַנֶּה נָא יִדְעָתִי - הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁהִיא תִּקְנָה אֶת מִטָּתוֹ בְּשֻׁעָה שֶׁשָּׁכַב בְּלִילָה וּבְשֻׁעָה שֶׁקָּם בְּבֹקֶר. וְזֶה שְׂאֵמְרוֹ שְׂסָדִין לְכֹן שְׂמָה לוֹ בְּמִטָּתוֹ, כִּי הִיָּה, וּבְזֶה הִיא יִדְעָה. שְׂדֵרֶף הַעוֹלָם, כִּינּוֹן שְׂעוּמָד אָדָם מִמִּטָּתוֹ, מַעֲלָה הַסְּדִין שִׁישׁ בּוֹ רִיחַ מְגוּל. וְזֶה בְּשֻׁעָה שֶׁלְקַחָה אוֹתוֹ סָדִין מִמִּטָּתוֹ, הִנֵּה מַעֲלָה רִיחוֹת כְּרִיחוֹת גֵּן עֵדֶן. אֲמַרְהָ, אֵלּוּלִי שְׂקָדוֹשׁ הוּא וּקְרָשֶׁת אֲדוֹנוֹ עָלָיו, לֹא הִיָּה מַעֲלָה כְּזֶה רִיחַ קָדוֹשׁ. מִשּׁוּם כִּי צָרִיף לְפָרֵשׁ מִן הַבַּיִת, כִּי לֹא נִזְקַר אָדָם כֹּל כִּי בַּבַּיִת. אֲבָל אֲמַרְהָ, נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׁים לוֹ שֵׁם מִטָּה וְשְׂלַחְנוֹ וְכִסָּא וּמְנוֹרָה. אַרְבָּעָה אֵלֶּה לְמָה? אֵלֶּא מִשּׁוּם שֶׁהֵם תִּקְוִין שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת עֲלִית קִיר,

בֵּיה בְּאוֹשְׁפִיזָא, וְלֹא אֶפְקָא עָלֶיהָ מְמוֹנָא, כָּל שְׂכֵן כִּינּוֹן דְּחִמַּת לִיָּה לְאֵלִישֶׁע חֲדַת בֵּיה לְחֻדָּא. וְעַל דָּא, שְׂבַחָא דְכָלָא דְאֶתְתָא הִיא, דְּהָא אוֹשְׁפִיזָא דְבֵיתָא דְאֶתְתָא הִיא. וּבְגִין כִּי וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר נְשִׁין. וְתֹאמַר אֶל אִשָּׁה הַנֶּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, בְּמָה יִדְעָה. אֵלֶּא הָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיא, דְּשׁוֹשִׁיפָא חַוּוֹרָא זְרִיקַת לִיָּה בְּעַרְסִיָּה. וְלֹא חִמַּת בֵּיה קָרִי מְעוֹלָם, וְלֹא אַעֲבַר זָבוּבָא בְּפִתּוֹרִיָּה.

הֲנִי מִלִּי קִשְׁיִין, אִי תִימָא דְלֹא חִמַּת בֵּיה קָרִי, הָא סְגִיאִין אִינוּן בְּנֵי נְשָׂא הָכִי בְּעֵלְמָא, מָה שְׂנוּיָא הָכָא. וְאִי תִימָא דְלֹא עָבַר זָבוּבָא בְּפִתּוֹרִיָּה. אֲמַאי כְּתִיב, הַנֶּה נָא יִדְעָתִי, וְכִי הִיא יִדְעָתִי, וְלֹא אַחֵרָא, וְהָא כֹּל אִינוּן דְּחַמּוֹ לִיָּה אֲכִיל בְּפִתּוֹרִיָּה הוּוּ יִדְעִי.

אֲרָא שְׂפִיר קְאֲמַרְתָּ, אֲבָל הַנֶּה נָא יִדְעָתִי, הִיא יִדְעָה, וְלֹא אַחֵרָא, בְּגִין דְּהִיא מְתַקְנַת עַרְסִיָּה, בְּשֻׁעָתָא דְשָׁכִיב בְּלִילִיא, וּבְשֻׁעָתָא דְקָאִים בְּצַפְרָא. וְהִיא דְקָאֲמַרִי דְשׁוֹשִׁיפָא חַוּוֹרָא זְרִיקַת לִיָּה בְּעַרְסִיָּה, הָכִי הוּוּ, וּבָהּ יִדְעָה, דְּאֶרְחָא דְעֵלְמָא, כִּינּוֹן דְקָאִים בְּרֵשׁ נְשׁ מְעַרְסִיָּה, סְלִיק שׁוֹשִׁיפָא דְנָאִים בָּהּ, רִיחָא מְנוּוֹלָא. וְהִיא, בְּשֻׁעָתָא דְסִלְקַת הַהוּא שׁוֹשִׁיפָא מְעַרְסִיָּה, הוּוּ סְלִיק רִיחִין, כְּרִיחִין דְגִנְתָּא דְעֵדֶן. אֲמַרְהָ אִי לָאוּ דְקָדִישָׁא הוּא, וּקְדוּשָׁה דְמָרִיָּה עָלֶיהָ, לֹא סְלִיק רִיחָא קְדִישָׁא הָכִי.

בְּגִינֵי כִּי, בְּעִי לְאֶתְפָּרְשָׁא מִן בֵּיתָא, דְלֹא אֲזַדְהַר בְּרֵשׁ כָּל כִּי בְּבֵיתָא. אֲבָל אֲמַרְתָּ, (מלכים ב ד) נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׁים לוֹ שֵׁם מִטָּה וְשְׂלַחְנוֹ וְכִסָּא וּמְנוֹרָה, אַרְבַּע אֵלִין לְמָה. אֵלֶּא בְּגִין דְאִינוּן תִּקְוִינָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאֶתְקִרִיאַת

עליית קיר, והכי אתקריא, כמה דכתיב, (ישעיה לח) ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, לאו אינון פתיקון דשמושא, דהא כסא קא בעי בקדמיתא, ולבתר שלחן, לבתר מנורה, לבתר מטה, אמאי אקדימת מטה. בגין דהיא חביבה עליה יתיר מפלא, ואקדים בר נש מה דחביב עליה. ויהי היום ויבוא שמה. (מלכים ב' ד') ויהי היום, מאן הוא יומא דא. אלא כמה דאוקמוה. ותא חזי. ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הוה, דאתפקדו ביה עקרות דעלמא, ואתפקדן ביה בני עלמא. קרא לשונמית ואמר, (מלכים ב' ד') הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. בגיני כף, אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא, דקודשא בריה הוא דאין ביומא דא (דף מ"ד ע"ב) לעלמא, ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא, אצטריכנא לאסתפלא ברגיזו דעלמא.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. (מלכים ב' ד') וכי מלה דא למה אצטריכא לגבי אתתא, דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלפא. אלא, יומא דא הוה גרים, דכל בני עלמא יתבין (נ"א קרימי) בדינא, ובההוא יומא אקרי קדשא בריה הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אי את אצטריך לך לגבי מלפא עלאה, על עובדין די בידך.

והאמר בתוך עמי אנכי ישבת. מאי קאמרת. אלא בשעתא (נ"א בזמנא) דדינא תליא בעלמא, לא יתפרש בר נש בלחודוי, ולא יתרשים לעילא, ולא ישתמודעון ביה בלחודוי, דהא בזמנא (אחרא) דדינא תליא בעלמא, אינון דאשתמודעון ורשימין

וכך נקראת, כמו שכתוב ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, הם אינם כמו תקון השמוש, שהרי צריך בתחלה כסא, ואחר כך שלחן, אחר כך מנורה, אחר כך מטה. למה הקדימה מטה? משום שהיא חביבה עליו יותר מהכל, ומקדים אדם מה שחביב עליו. ויהי היום ויבא שמה. ויהי היום, איזהו יום זה? אלא כמו שבארנו. ובא ראה, אותו יום, יום טוב של ראש השנה הוה, שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם, קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. משום כף הצטערתי לעין היום הזה בדיני העולם, שהקדוש ברוך הוא דן ביום הזה את העולם. ומשום שנופרדתי לבד במקום זה, הצטרכתי להסתפל ברגזו של העולם.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא, וכי דבר זה לשם מה האשה צריכה, שהרי אינה יוצאת ולא הולכת ולא נכנסת להיכל המלך? אלא יום זה היה גורם, שכל בני העולם יושבים (עומדים) בדין, ובאותו יום נקרא הקדוש ברוך הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אם את צריכה בשבילך אצל המלך העליון על המעשים שבנדיך? והאמר בתוך עמי אנכי ישבת.

מה אמרה? אלא בשעה (בזמן) שהדין תלוי בעולם, שלא יפרד אדם לבדו, ולא יהיה רשום למעלה ולא יפירו אותו לבדו, שהרי בזמן (אחר) שהדין תלוי בעולם, אותם שרשומים ונודעים לבדם - אף על גב שהם צדיקים, הם נתפסים בראשונה. ועל כף לא צריך לאדם להפרד מן העם

לעולם, שפכל זמן רחמי הקדוש ברוך הוא על העם כלם כאחד. ואין צריך האדם לפרש מן העם לעולם ולכן אמרה בתוך עמי אנכי ישבת, ולא רוצה להפרד מהם, כמו שעשיתי עד היום הזה.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע, הרי ודאי שהשעה עומדת, שהרי היום גורם. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חבקת בן. ומהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. אחר כך מת. מה הטעם מת? אלא משום שנתן לה ולא לבעלה. ונקשר ממקום של נקבה. ומי שמתקשר בנקבה, המות מזמן לפניו. מנין לנו שלא הוא נתן? שכתוב את חבקת בן. בא ראה, באברהם פתוח (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה. אליך ודאי, כך נקשר, ולא בנקבה. מי שבא מצד הנקבה, המות מקדים לרגליו. ותעל ותשכבהו על מטת איש האלהים, משום ששם ראתה קדשה עליונה מהכל.

ואמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מכאן שהיא עקר הבית, ולא עוד, אלא שהיא הלכה אחריו, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה, הרי פרשוה. ויאמר איש האלהים הרפה לה. מה שונה כאן שאמר איש האלהים, וכשהיה בעיר אלישע? אלא כאן ודאי איש האלהים, שפאן (הוא) מקומו ולא בעיר, ולא בשעה שהיו בני הנביאים לפניו. ור' העלים ממני וגו', כמו שנגאמר

בלחודייהו, אף על גב דזכאין אינון, אינון אפפסן בקדמיתא. ועל דא, לא לבעי ליה לאיניש, לאתפרשא מביין עמא לעלם, דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא פלהו כחד. (ולא לבעי ליה לאיניש לאתפרשא מן עמא לעלם) ובגיני כף אמרה, בתוך עמי אנכי ישבת, ולא בעינא לאתפרשא מנייהו, כמה דעבדנא עד יומא דין.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע. הא ודאי שעמא קיימא, דהא יומא גרים. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן. ומהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. לבתר מית. מאי טעמא מית. אלא בגין דאתייהב לה, ולא לבעלה. ומאתר דנוקבא אתקשר, ומאן דאתקשר בנוקבא, מותא אזדמנת קמיה. מנא לן דלה אתייהב, דכתיב את חובקת בן.

הא חזי, באברהם פתיב (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה, אליך ודאי, כך אתקשר, ולא בנוקבא. מאן דאתי מסטרא דנוקבא, מותא אקדים לרגליו. ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים, בגין דתמן חמת קדושה עלאה מפלא.

ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מפאן, דהיא עקרא דביתא, ולא עוד אלא דאיהי אזלת אבתריה, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה הא אוקמוה.

ויאמר איש האלהים הרפה לה. מאי שנא הכא דאמר איש האלהים, וכד הוה

במתא אלישע. אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא (ס"א הוא) חזא דוכתיה, ולא במתא, ולא בשעתא דהו בני נביאי קמיה.

וי' העלים ממני וגו', כמה דאת אמר (בראשית יט) וי' המטיר על סדום ועל

שם יט) וְהוּא הַמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עִמְרָה, זֶה בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה. וְלֹא הַגִּיד לִי, מָה הַטַּעַם לֹא יָדַע אֱלִישֶׁעַ? אֲלֹא אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה אֲנִי אֶהְרַג אֶת זֶה? אִם אָמַר לוֹ - לֹא יָמוּת, כִּי הַמַּתְנָה שֶׁלוֹ הִיא. וְדַאי שֵׁישׁ לוֹ לָמוּת, שֶׁהָרִי נֹאמַר, שְׁכַתּוֹב אֶת חֲבֻקַת בֶּן, וּמִמָּקוֹם הַנִּקְבָּה גּוֹרֵם מוֹת, וְלָכֵן לֹא אָמַר לוֹ.

וַיֹּאמֶר לְגִיחֲזִי חֲגוּר מְתַנְיָךְ וְקַח מִשְׁעֲנַתִּי בְיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָרִי פָּרְשִׁיהָ שֶׁהִסְתַּלַּק הֵנֵס מִמֶּנּוּ. חִי ה' וְחִי נַפְשֶׁךָ אִם אֲעֻזְבְּךָ, לְמָה? פִּינּוֹן שֶׁגִיחֲזִי הָיָה הוֹלֵךְ. אֲלֹא שֶׁהִיא יָדְעָה אֶת דְּרָכֵי אוֹתוֹ גִּיחֲזִי הִרְשָׁע, שְׂאִינוּ כְּדַאי שְׂמִימָצָא נֵס עַל יָדוֹ. וַיֵּשֶׁם פִּיּוֹ עַל פִּיּוֹ וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגו', לְמָה? אֲלֹא שֶׁאֱלִישֶׁעַ הִשְׁגִּיחַ וְיָדַע שְׂמִקוֹם (שְׂהֵאִשָּׁה הוּא) זֶה הוּא שְׂגוּרָם, שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ כַּעֲתָ. וַיֵּשֶׁם פִּיּוֹ עַל פִּיּוֹ וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקִשְׁרֵי אוֹתוֹ לְמָקוֹם אַחֵר עֲלִיּוֹן, הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָאִים בּוֹ חַיִּים.

וְרָא יָכִיל לְעַקֵּר אוֹתוֹ מִמָּקוֹם שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ בַּתְּחִלָּה, אֲלֹא עוֹרֵר רוּחַ אַחַת מִלְּמַעְלָה, וְנִקְשַׁר בְּמָקוֹם זֶה וְהִשִּׁיב לוֹ אֶת נַפְשׁוֹ, שְׂאִם לֹא כֵּךְ, לֹא הָיָה עוֹמֵד לְעוֹלָמִים. וַיִּזְוֶר הַנַּעַר עַד שְׁבַע פְּעָמִים, וְלֹא עָלָה יוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה.

זֶה הוּא חֲבֻקִּיק הַנְּבִיא, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר אֶת חֲבֻקַת בֶּן. אִם כֵּךְ, הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת חֲבֻקִּיק, לְמָה פְּעָמִים - חֲבֻקִּיק? אֲלֹא אֶחָד שֶׁל אָמוֹ, וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישֶׁעַ שֶׁהִתְחַבֵּק עִמּוֹ. דְּבַר אַחֵר, שְׁנֵי חֲבֻקִּיקִים הָיוּ בּוֹ, בֵּין לְצַד זֶה בֵּין לְצַד זֶה. חֲבֻקִּיק אֶחָד, אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָיָה תְּלוּי בּוֹ בַּתְּחִלָּה. חֲבֻר אַחֵר, שֶׁהָעֵלָה

עִמְרָה, דָּא בִּי דִּינָא דְלִתְתָּא. וְלֹא הַגִּיד לִי, מֵאִי טַעְמָא לֹא יָדַע אֱלִישֶׁעַ. אֲלֹא אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמָה אֲנָא קָטִיל לְהֵאִי, אִי אִימָא לִי, לֹא יָמוּת, דְּהָא נְבֻזְבָּזָא דִּילִיָּה הוּא. וְדַאי אִית לִיָּה לְמִימָת, דְּהָא אֲתַמַּר, דְּכַתִּיב אֶת חוֹבְקַת בֶּן, וּמֵאַתֵּר דְּנוֹקְבָא גְרִים מוֹתָא, וּבְגִינֵי כֶּךְ לֹא אָמַר לִיָּה.

וַיֹּאמֶר לְגִיחֲזִי חֲגוּר מְתַנְיָךְ וְקַח מִשְׁעֲנַתִּי בְיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָא אוֹקְמוּהָ וְאִסְתַּלַּק נִיסָא מִנִּיהָ. חִי יְי' וְחִי נַפְשֶׁךָ אִם אֲעֻזְבְּךָ, אֲמַאי כִּיּוֹן דְּגִיחֲזִי הוּא אֲזִיל. אֲלֹא הִיא יָדְעַת אֲרַחוּי דְּהוּא רִשָּׁע דְּגִיחֲזִי, דְּלֹאוּ אִיהוּ כְּדַאי דִּישְׁתַּכַּח נִיסָא עַל יָדוּי.

וַיֵּשֶׁם פִּיּוֹ עַל פִּיּוֹ וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגו'. אֲמַאי, אֲלֹא דְאִשְׁגַּח אֱלִישֶׁעַ וַיָּדַע דְּאֲתֵרָא (דְּאֲתֵרָא הוּא) דָּא הוּא דְּגֵרִים, דְּאֲתֵקְשֶׁר בֵּיהּ הַשְׁתָּא. וַיֵּשֶׁם פִּיּוֹ עַל פִּיּוֹ וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקִשְׁרָא לִיָּה בְּאֲתֵרָא אַחֲרָא עַלְאָה, אֲתֵר דְּחִיּוֹן אֲשֶׁתְּכַחוּ בֵּיהּ.

וְרָא יָכִיל לְאֶעְקֵרָא לִיָּה מֵאַתֵּר דְּאֲתֵקְשֶׁר בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, אֲלֹא אֲתַעֵר רוּחָא חָדָא מִלְּעִילָא, וְאֲתֵקְשֶׁר בְּהֵאִי אֲתֵר, וְאֲתִיב לִיָּה נַפְשִׁיהָ. דָּאי לֹאוּ הָכִי לֹא הוּא קָאִים לְעַלְמִין. וַיִּזְוֶר הַנַּעַר עַד שְׁבַע פְּעָמִים, וְלֹא סָלִיק יוֹתֵר, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (תְּהִלִּים ז) יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה.

וְרָא הוּא חֲבֻקִּיק נְבִיאָה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר אֶת חוֹבְקַת בֶּן. אִי הָכִי חֲבֻקִּיק מִיבְעֵי לִיָּה, אֲמַאי חֲבֻקִּיק תְּרִי. אֲלֹא, חֵד (ח"ה ע"א) דְּאִמִּיהָ, וְחֵד דְּאֱלִישֶׁעַ, דְּאֲתֵתְחַבֵּק עִמֶּיהָ. דְּבַר אַחֵר תְּרִי חֲבֻקִּין הָווּ בֵּיהּ, בֵּין לְהֵאִי סְטֵרָא בֵּין לְהֵאִי סְטֵרָא. חֲבֻקָא חָדָא, הֵהוּא אֲתֵר דְּהוּא תְּלִי בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. חֲבֻקָא אַחֲרִינָא דְּסָלִיק לִיָּה

ההוא אתר דהוה תלי ביה בקדמיתא. חבוקא אחרינא דסליק ליה

אותו לדרגות יותר עליונות, ולכן חבוקוק-שנים.

תפלה לחבוקוק הנביא (חבוקוק א) - איזו תפלה? אלא זהו מקום שהיה קשור בו בתפלה, וזהו תפלה של יד. על שגינות - שאותו יום שנקשר בו, היו תלויים שגינות העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וגבורה הייתה שולטת, ולכן נקשרה בו תפלה זו (בזו התפלה).

דבר אחר תפלה לחבוקוק הנביא - תפלה לחבוקוק, משום חבוקוק שהוא עשה בשבילו. ה' שמעתי שמעך יראתי וגו', בא ראה, כשמתעוררת עליו רוח נבואה על מקום זה שהוא תפלה, היה בא וניה פוחד ומודעצע. משל אומרים, מי שגנשך מכלב, מקולו הוא מודעצע.

ה' פעלך בקרב שנים חיייהו, מי זה פעלך? אלא עליו אמר, שהוא פעל שלו. בקרב שנים חיייהו, תן לו חיים לפעלך זה בקרב שנים עליונות. דבר אחר חיייהו - שלא ימות כמו שבתחלה.

על שגינות, מה זה על שגינות? על שגיאות היה צריך (לכתב), כמו שנאמר (תהלים יט) שגיאות מי יבין. אלא והכל הוא אבול שגינות, כמו שנאמר (שם ז) שגיון לדוד. מיני תשבחות היו לפני הנביאים להשרות עליהם רוח נבואה, כמו שנאמר (שמואל א-א י) ופגעת חבל נביאים ירדים מהבמה ולפניהם גבל ותף וגו', וכתוב ועתה קחו לי מגנן וגו'. וכל שפן חבוקוק שהצטרף לו יותר מכלם, לנחת הרוח, ולבשם את אותו מקום, להמשיך עליו רוח נבואה. וכן כמו כף כל הנביאים, פרט למשה שעלה על כל שאר נביאי העולם. אשרי חלקו!

לדרגין עלאין יתיר, ובגין כף חבוקוק תרי. תפלה לחבוקוק הנביא, מאי תפלה. אלא דא הוא אתר, דהוה קשיר ביה בקדמיתא, ודא הוא תפלה של יד. על שגינות. דההוא יומא דאתקשר ביה, שגינות דעלמא הוו תליין קמי קדשא בריך הוא, וגבורה הוה שליט, ועל דא אתקשר ביה האי תפלה. (נ"א בהאי תפלה)

דבר אחר תפלה לחבוקוק הנביא, תפלה לחבוקוק: בגין חבוקוק, דאיהו עביד בגיניה. יי' שמעתי שמעך יראתי וגו', תא חזי, כד הוה אתער עליה רוחא דנבואה על אתר דא דהוא תפלה, הוה אתי והוה דחיל ומודעצע. מתלא אמרי, מאן דנשיך מפלפא, מקליה אזדעצע.

יי' פעלך בקרב שנים חיייהו, מאן פעלך. אלא, עליה קאמר, דאיהו פעל דיליה. בקרב שנים חיייהו. הב ליה חייין להאי פעלך, בקרב שנין עלאין. דבר אחר, חיייהו דלא ימות כד בקדמיתא.

על שגינות, מאי על שגינות, על שגיאות מיבעי ליה. כמה דאת אמר (תהלים יט) שגיאות מי יבין. אלא (בלא הוא אבול) שגינות, כמה דאת אמר (תהלים ז) שגיון לדוד. זיני תשבחות הוו קמיייהו דנביאי, למישרי עלייהו רוח נבואה, כמה דאת אמר (שמואל א י) ופגעת חבל נביאים ירדים מהבמה ולפניהם גבל ותף וגו', וכתוב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מגנן וגו'. וכל שפן חבוקוק, דאצטרף ליה יתיר מפלהון, לנייחא דרוחא, ולבסמא לההוא אתר, לאמשכא עליה רוח נבואה. וכן פלהו נביאי כהאי גוונא, בר ממשא דסליק על כל שאר נביאי דעלמא, זכאה חולקיה.

בא ראה, כְּשִׁינְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, רוּחַם הִיָּתָה שְׁבוּרָה בְּתוֹכְכֶם, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אוֹתָם תִּשְׁבַּחוֹת וְלֹא יִכּוּלִים לְשַׁמֵּחַ. וּבִשְׁעָה שֶׁכָּל הָאוּכְלוּסִין וְהַמְרַכְּבוֹת יֵצְאוּ עִם הַשְּׂכִינָה, כָּלֶם הָרִימוּ שִׁירִים וְתִשְׁבַּחוֹת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת רוּחַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת אוֹתָם תִּשְׁבַּחוֹת, וְעִמְדָה רוּחַם בְּתוֹכְכֶם שֶׁלֹּא פָּרְחוּ.

כְּשֶׁאֲדָם עוֹזֵב עֲבוּדָה, אִזּוּ יוֹדֵעַ אֶת שְׁכָרוֹן הַעֲצָמוֹת וְשְׁכָרוֹן הָרוּחַ. כִּי יִשְׂרָאֵל, כְּשִׁינְאוּ מִמְצָרִים, אִזּוּ טַעְמוֹ טַעַם הַמּוֹת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָפָא אוֹתָם, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת יג) וְה' הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה. וְכָל הַדְּרָכִים הָיוּ מַעֲלוֹת רִיחוֹת שֶׁל רְפוּאָה, וְנִכְנָסִים לְגוֹפָם וּמִתְרַפְּאִים, וְקוֹל הַתִּשְׁבַּחוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים, הָיוּ שְׂמֵחִים וְנִחְמִים בְּרוּחָם.

וּפְרָעָה וְכָל אוֹתָם הָאוּכְלוּסִים שֶׁלּוֹ הָיוּ הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם לְלוֹוֹת אוֹתָם עַד שִׁינְאוּ מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם, וְכָל כָּל אוֹתָם גְּדוּלִים שְׂרִים הַמְּמַנִּים עֲלֵיהֶם וְעַל שְׂאֵר הָעַמִּים, לִוּוּ אֶת הַשְּׂכִינָה וְאֶת יִשְׂרָאֵל כָּלֶם, עַד שֶׁחָנּוּ בְּאִיתָם בַּקֶּצֶה הַמְּדַבֵּר. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגו' כִּי קָרַב הוּא. כִּי קָרַב הוּא, אוֹתָהּ שְׁבוּעָה שְׁנֹשְׁבַע אֲבִימֶלֶךְ לְאֹבוֹת עַל אוֹתוֹ טוֹב שֶׁעָשׂוּ הַפְּלִשְׁתִּים לְאֹבוֹת, שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית כא) כִּי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם הָאֲרֶץ אֲשֶׁר גִּרְתָּהּ בָּהּ.

וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם. מֵה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיִּקָּם פְּרָעָה לְלֵלָה הוּא וְכָל עַבְדָּיו. בֹּא רֵא, הַנִּקְמָה הַעֲלִינָה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, שֶׁלֹּשָׁה סוּגֵי מוֹת הָיוּ: אֶחָד שֶׁעָשׂוּ הַבְּכוֹרִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִרְגוּ כָּל אוֹתָם שְׁנֵי מוֹת הָיוּ: אֶחָד שֶׁהִרְגוּ כָּל אוֹתָם שְׁנֵי מוֹת הָיוּ:

תָּא חֲזִי, כִּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, רוּחִיהוֹן הָהוּ תְּבִיר בְּגוּוֹיֵיהוּ, וְהָיוּ שְׁמַעִין אֵינּוֹן תִּשְׁבַּחוֹן, וְלֹא יִכְלִין לְמַחְדִּי, וּבִשְׁעָתָא דְכָלְהוּ אוּכְלוּסִין וְרִתִּיכִין נִפְקוּ בְּשִׁכְנִיתָא, כָּלְהוּ אָרִימוּ תִשְׁבַּחוֹן וְשִׁירִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, וְהָיוּ שְׁמַעִין אֵינּוֹן תִּשְׁבַּחוֹן, וְקָאִים רוּחִיהוֹן בְּגוּוֹיֵיהוּ דְלֹא פָּרְחוּ.

בְּרַ נֶשׁ כִּד אִיהוּ שְׂבִיק פּוּלְחָנָא, כְּדִין יָדַע תְּבִירוּ דְגֵרְמוֹי, תְּבִירוּ דְרוּחִיהָ. כִּי יִשְׂרָאֵל, כִּד נִפְקוּ מִמְצָרִים, כְּדִין טַעִימוּ טַעְמָא דְמוֹתָא, וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסִי לוֹן, דְכָתִיב, (שְׁמוֹת יג) וַיֵּי הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה. וְכָל אוֹרְחִין, הָיוּ סְלִקִין רִיחִין דְאִסְוֹתָא, וְעָאִין לְגוּפֵיהוּ וְאִתְסִיין, וְקַל תִּשְׁבַּחוֹן דְהוּוּ שְׁמַעִין, הָיוּ חֲדָאן וְנִיחִין בְּרוּחִיהוֹן.

וּפְרָעָה וְכָל אֵינּוֹן אוּכְלוּסִין דִּילֵיהָ, הָיוּ אֲזֵלִי בְּתִרְיָהּ, לְאוּזָפָא לוֹן, עַד דְנִפְקוּ מֵאֲרֶעָא דְמִצְרַיִם. וְכֵן כָּל אֵינּוֹן רְבִרְבִין דְמִמְנָן עֲלֵיהוֹן, וְעַל שְׂאֵר עַמִּין, אוּזִיפוּ לָהּ לְשִׁכְנִיתָא וְלִישְׂרָאֵל כָּלְהוּ, עַד דְשָׂארוּ בְּאִיתָם בַּקֶּצֶה הַמְּדַבֵּר, הָדָא הוּא דְכָתִיב, וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגו'. כִּי קָרַב הוּא, כִּי קָרַב הוּא הוּא אוּמָא דְאוּמֵי אֲבִימֶלֶךְ לְאֹבְהוֹן, עַל הוּא טִיבוּ דְעַבְדוּ פְּלִשְׁתִּים לְאֹבְהוֹן, דְכָתִיב (בְּרַאשִׁית כא) כִּי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם הָאֲרֶץ אֲשֶׁר גִּרְתָּהּ בָּהּ.

וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם, מֵה כְּתִיב לְעִילָא, וַיִּקָּם פְּרָעָה לְלֵלָה הוּא וְכָל עַבְדָּיו. תָּא חֲזִי, נוֹקְמָא עֲלָאָה דְעַבְדוּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם. תִּלְת מוֹתָנִי הָיוּ. חֵד, דְעַבְדוּ בּוּכְרִין בְּמִצְרַיִם, דְקָטִילוּ כָּל אֵינּוֹן דְאִשְׁבַּחוּ. וְחֵד, הָיוּ: אֶחָד שֶׁעָשׂוּ הַבְּכוֹרִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִרְגוּ כָּל אוֹתָם שְׁנֵי מוֹת הָיוּ:

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. וְאָחַד כְּשֵׁרָאָה פָּרְעָה אֶת הַמּוֹת בְּכִיתוֹ בְּכַנּוּי וּבַעֲבָדָיו, קָם וּזְרָז אֶת עַצְמוֹ, וְהָרַג שָׂרִים וּמוֹשְׁלִים וְכָל מִי שֶׁעָצָן לוֹ לְסָרֵב לָעַם, עַד שֶׁהַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא קָם בְּלַיְלָה מִמָּוֶשׁ, כְּמוֹ (שְׁהַקְרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּחֲצוֹת) שֶׁהַלַּיְלָה הָרַג בְּכוֹרוֹת וְעָשָׂה נִקְמוֹת, כִּף קָם פָּרְעָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָרַג וְעָשָׂה נִקְמוֹת בְּשָׂרָיו וּמוֹשְׁלָיו וְאֶמְרָכָלוֹ וּבְכָל אוֹתָם גְּדוּלִים. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פָּרְעָה לַיְלָה וּלְלַחַת מִמָּוֶשׁ, שֶׁקָּם לְהָרַג וּלְהַשְׁמִיד.

דֶּרֶךְ הַפֶּלֶב, כְּשֶׁמִּפְּסִים אוֹתוֹ בְּאֶבֶן, הוּא בָּא וְנוֹשֵׁף אֶת חֲבָרוֹ. כִּף פָּרְעָה, אַחַר הוּא הָיָה הוֹלֵךְ בְּשׂוֹקִים, וְהָיָה מְכָרְיוֹ וְאוֹמֵר: קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתֶּם הֲרַגְתֶּם לְכָל בְּנֵי הָעִיר, אַתֶּם הֲרַגְתֶּם הַשָּׂרִים וְהַמּוֹשְׁלִים וְכָל בְּנֵי בֵּיתִי. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה. כִּי־נִוֶן שְׁבִידְכֶם הָיָה הַכֹּל - וּבִרְכַתֶּם גַּם אֹתִי, שֶׁלֹּא תִהְרַגוּ אוֹתִי. אַחַר כִּף הוּא בְּעַצְמוֹ לִוְה אוֹתָם וְהוֹצִיא אוֹתָם מִהָאֶרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וַיְהִי בְּשִׁלַּח פָּרְעָה אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמַּדְבָּר יָם סוּף, לְתַסְּקֵן דֶּרֶךְ לְמִקּוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מֵה שׁוֹנֶה כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁכַתּוֹב (שֵׁם ה) שִׁלַּח אֶת עַמִּי, (שֵׁם ט) כִּי אִם מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שֵׁם ד) בְּנֵי בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל, וּבְאֹתוֹ זְמַן לֹא הָיוּ מְהוּלִים וְלֹא נִקְשְׁרוּ בּוֹ פְּרָאוּי, וְכֵאן, שֶׁהָיוּ מְהוּלִים וְעָשׂוּ פֶסַח וְנִקְשְׁרוּ בּוֹ, קָרָא לָהֶם אֶת הָעָם? אֵלֶּי מְשׁוּם עָרַב רַב שְׁנֹדֶבְקוּ בָהֶם וְהִתְעָרְבוּ עִמָּהֶם, קָרָא לָהֶם אֶת הָעָם סִתְּם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שֵׁם א) וְהָיָה כְּשֶׁלַּח פָּרְעָה אֶת הָעָם וְגו'.

דִּקְטַל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפִלְגוֹת לַיְלָא. וְחַד, כִּד חָמָא פָּרְעָה מוֹתְנָא בְּבֵיתֶיהָ בְּכַנּוּי וּבַעֲבָדָיו, קָם וּזְרָז גְּרַמְיָה, וְקָטִיל אֶפְרַיִם וְסָרְכִין, וְכָל דְּאִמְלִיכוּ לִיה לְסָרְבָּא בַּעֲמָא עַד דְּאוּרִייתָא אִסְהִידַת עָלֶיהָ דְּאִיהוּ קָם בְּלַיְלָא מִמָּוֶשׁ. כְּמָה (דִּקְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפִלְגוֹת) דְּלַיְלָא קָטִיל בּוֹכְרִין וְעַבִּיד נוֹקְמִין, הֵכִי קָם פָּרְעָה בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם, וְקָטִיל וְעַבִּיד נוֹקְמִין בְּסָרְכוּי, וְאֶפְרַכוּי, וְאֶמְרָפְלוּי, וּבְכָל אֵינוֹן רַבְרַבִּין (ד) מ"ה ע"ב) הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פָּרְעָה לַיְלָה (לַיְלָה מִמָּוֶשׁ), דְּקָם לְקָטִילָא וּלְשִׁיפָּאָה.

אוּרְחוּי דְּכַלְפָּא, כִּד מַחְזִין לִיה בְּאַבְנָא, אִיהוּ אֲתִי וְנִשְׁיף לְחַבְרִיָּה, כִּף פָּרְעָה, לְבַתָּר אִיהוּ הָוָה אֲזִיל בְּשׂוֹקִי, וְהָוָה מְכָרְיוֹ וְאָמַר, קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתּוֹן קָטַלְתוּן לְכָל בְּנֵי מִתָּא, אַתּוֹן קָטַלְתוּן סָרְכִי וְאֶפְרַכִּי וְכָל בְּנֵי בֵּיתִי, הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה. כִּי־נִוֶן דְּבִידְכוֹן הָוָה כֹּלָא, וּבִרְכַתֶּם גַּם אוֹתִי, דְּלֹא תִקְטְלוּן לִי. לְבַתָּר אִיהוּ בְּגְרַמְיָה אוּזִיף לוֹן, וְאַפִּיק לוֹן מֵאֶרְעָא, הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב וַיְהִי בְּשִׁלַּח פָּרְעָה אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמַּדְבָּר יָם סוּף. (שְׁמוֹת יג) לְתַקְנָא אֶרְחָא לְאַתְרִיָּה. ר' יְהוּדָה אָמַר, מָאִי שְׁנָא כִּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ה) שִׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ט) כִּי אִם מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבַהֲהוּא זְמַנָּא לֹא הוּוּ גְזִירִין, וְלֹא אַתְקַשְׁרוּ בֵּיה פְּדָקָא יְאוּת. וְהָכָא דְּהוּוּ גְזִירִין, וְעַבְדוּ פֶסַחָא, וְאַתְקַשְׁרוּ בֵּיה, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם.

אֵלֶּי בְּגִין הָהוּא עָרַב רַב, דְּאַתְדְּבָקוּ בְּהוּ, וְאַתְעָרְבוּ בְּהַדְרֵיָּהוּ, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם סִתְּם. כְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (שְׁמוֹת לב)

(שְׁמוֹת יב)

ויגוף יי' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלהו.

ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלם.

רבי יצחק ור' יהודה הוו אזלי מאושא ללוד, והיה עמהון יוסי טייעא, בקטירא דגמלי עטופירא בכתפייהו. עד דהוו אזלי, אשפח ההוא יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין, דקטירא בירוקי חקלא, אשתמיט מנייהו ואתקיף בה, ואתא עלה. תוהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו ניתוב מארחא דא, דהא קדשא בריך הוא בעא לאחזאה לן, דלא נתחבר בהדיה. תבו מארחא, בדקו בתריה, ואשפחו דבריה דבת אל נכר הוה, ואבוה פסיל זרעא הוה. אמרו, בריך רחמנא דשזיב לן.

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים מאושא ללוד, והיה עמם יוסי הסוחר עם גמלים קשורים ומשאות על כתפיהם. עד שהיו הולכים, מצא יוסי הסוחר אשה אחת משאר העמים שלקטה ירקות בשדה. נשטט מהם והחזיק בה ובא עליה. תמהו רבי יצחק ורבי יהודה. אמרו, נשוב מהדרך הו, שהרי הקדוש ברוך הוא רצה להראות לנו שלא נתחבר עמו. שבו מהדרך, בדקו אחריי, ומצאו שהיה בן של אל נכר, ואביו זרע פסול היה. אמרו: ברוך הרחמן שהצילנו.

פתח ר' יצחק ואמר (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים, או רשעים. אלא מרעים, דאבאישין לגרמייהו, ולהני דמתחברן בהדייהו. ר' יהודה אמר, מרעים: ארתיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא יבאישו לך עובדוי, ותתפס בחטאוי.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מי הם המרעים, שלא כתוב חטאים או רשעים? אלא מרעים, שמרעים לעצמם ולאותם שמתחברים עמם. רבי יהודה אמר, מרעים - הרחק עצמך ממרעים, שלא תהיו רעים וחברים כאחד, שלא ירעו לך מעשיו ותתפס בחטאיו.

תא חזי, אי לא הוו אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל, לא אתעביד ההוא עובדא, ולא מיתו מישראל, כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים. ותא חזי, ההוא עובדא, וההוא חובה ממש, גרים גלותהון דישראל.

בא ראה, אלולי היו אותם ערב רב שהתחברו עם ישראל, לא נעשה היה אותו מעשה, ולא מתו מישראל כל אותם שמתו, ולא גרם לישראל מה שגרם. ובא ראה, אותו מעשה ואותו חטא ממש גרם לגלות ישראל.

דתנינו, בעא קדשא בריך הוא, דישתפחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד לון חירין מפלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר עמין, כמה דאת אמר, (שמות לב) חרות על הלוחות, אל תקרי חרות, אלא חירות.

שנינו, רצה הקדוש ברוך הוא שימצאו ישראל באותה שעה כמו מלאכים עליונים ולעשות אותם חורין מהפל, בני חרות ממות, ולהיות בני חורין משעבוד של שאר העמים, כמו שנאמר (שמות לב) חרות על הלחת. אל תקרי חרות אלא חרות.

בִּינּוֹן שְׁנַעֲשֶׂה אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה - גְּרָמוֹ הַכֹּל. גְּרָמוֹ מוֹת, גְּרָמוֹ שְׁעָבוּד מְלָכִיּוֹת, גְּרָמוֹ שְׁנִשְׁבְּרוּ אוֹתָם לַיְחֻדוֹת רֵאשׁוֹנִים, גְּרָמוֹ שְׁמִתוֹ מִיִּשְׂרָאֵל כַּמָּה אֲלָפִים מֵהֶם. וְכֹל זֶה מְשׁוּם הַהִתְחַבְּרוּת שֶׁל אוֹתָם עָרַב רַב שֶׁהִתְחַבְּרוּ בָּהֶם.

אִךָ כֵּן בְּגִלְגָלִם לֹא נִקְרָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עַמִּי, אֲלֵא הָעָם סֶתֶם. וְאִם תֹּאמְרוּ, וְחֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? כִּשְׁהֵיוּ עוֹלָיִם מִמְּצָרִים וְלֹא הִתְחַבְּרוּ עִמָּם אוֹתָם עָרַב רַב, קָרָא לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בִּינּוֹן שֶׁהִתְחַבְּרוּ עִמָּם, שְׁפָתוֹב וְגַם עָרַב רַב עָלָה עִמָּם, קָרָא לָהֶם הָעָם.

רַבִּי יוֹסִי הִקְשָׁה וְאָמַר, כְּתוּב פִּי אֲשֶׁר רֵאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תוֹסִיפוּ לְרֵאֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם. אִם כֵּן, כֹּל יוֹם הָיוּ רוֹאִים אֶת אוֹתוֹ עָרַב רַב? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עָרַב רַב כְּתוּב, וְלֹא מִצְרַיִם, שֶׁהָרִי כַּמָּה שָׁאֵר עִמָּם הָיוּ דָרִים בְּמִצְרַיִם, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁכָלָם נִמְוָלוּ, וְכִינּוֹן שְׁנִמְוָלוּ, יוֹתֵר לֹא נִקְרָאוּ מִצְרַיִם.

וְעַל פִּי מֹשֶׁה קִבְּלוּ אוֹתָם, וְהִינּוּ מֵה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב לָךְ רַד פִּי שְׁחַת עִמָּךְ סְרוּ מֵהָר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צוִּיתֶם. וְחֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - אֶחָד מִחֲמֹשֶׁה הָיוּ. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, חֲמֹשֶׁה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאֶחָד מֵהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְחֹמְשִׁים - אֶחָד מִחֲמֹשֶׁים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מְשׁוּם שְׁאוֹתוֹ יוֹבֵל הָעֵלָה אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, מְשׁוּם כֵּן וְחֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאִם לֹא - לֹא עָלוּ, וְלִכְּן הִתְעַכְּבוּ חֲמֹשִׁים יוֹם לְקַבֵּל תּוֹרָה. וַיִּמְאֹתוּ מִקּוּם יוֹצֵאת תּוֹרָה וְנִתְּנָה, וְעַל זֶה וְחֹמְשִׁים חֲסֵר. שְׁבַגְלָל זֶה עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

בִּינּוֹן דְּאִתְעָבִיד הָהוּא עוֹבְדָא, גְּרִימוֹ כֹּלָא. גְּרִימוֹ מוֹתָא, גְּרִימוֹ שְׁעָבוּד מְלָכוֹן, גְּרִימוֹ דְּאִתְבְּרוּ אֵינּוֹן לוֹחֵי קַדְמָאִי, גְּרִימוֹ דְּמִיתוּ מִיִּשְׂרָאֵל, כַּמָּה אֲלָפִין מִנֵּיהוּ. וְכֹל דָּא, בְּגִין אִתְחַבְּרוּתָא דְּאֵינּוֹן עָרַב רַב, דְּאִתְחַבְּרוּ בְּהוּ.

אוֹף הָכָא, בְּגִינֵיהוֹן, לֹא אִתְקְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עַמִּי, אֲלֵא הָעָם סֶתֶם. וְאִי תִימָא וְחֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּד הוּוּ סְלִקִין מִמִּצְרַיִם, וְלֹא אִתְחַבְּרוּ בְּהַדִּייהוּ אֵינּוֹן עָרַב רַב, קָרִי לוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בִּינּוֹן דְּאִתְחַבְּרוּ בְּהַדִּייהוּ, דְּכְתִיב וְגַם עָרַב רַב עָלָה אִתָּם, קָרִי לוֹן הָעָם.

רַבִּי יוֹסִי אֲקָשִׁי וְאָמַר, כְּתִיב פִּי אֲשֶׁר רֵאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תוֹסִיפוּ לְרֵאֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם. אִי הָכִי, כֹּל יוֹמָא הוּוּ חֲמָאן לְהֵהוּא עָרַב רַב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עָרַב רַב כְּתִיב, וְלֹא מִצְרַיִם, דִּהָא כַּמָּה שָׁאֵר עִמָּין הוּוּ דִּיִּירִי בְּמִצְרַיִם. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְכִלְהוּ אִתְגַּזְרוּ, וְכִינּוֹן דְּאִתְגַּזְרוּ, לֹא אִקְרוּן מִצְרַאִי.

וְעַל פּוּמָא דְּמֹשֶׁה קִבְּלוּ לוֹן. וְהִינּוּ מֵה (דף מ"ד) וְ"א" דְּאָמַר הַכְּתוּב, (שמות לב) לָךְ רַד פִּי שְׁחַת עִמָּךְ סְרוּ מֵהָר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צוִּיתֶם. צוִּיתֶם כְּתִיב. וְחֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, חֵד מִחֲמֹשֶׁה הוּוּ. וְר' יוֹסִי אוֹמֵר חֲמֹשֶׁה מִיִּשְׂרָאֵל, וְחֵד מִנֵּיהוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְחֹמְשִׁים: אֶחָד מִחֲמֹשֶׁים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִין דִּהָהוּא יוֹבֵלָא סְלִיק לוֹן מִמִּצְרַיִם, בְּגִין כֵּן וְחֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְאִי לָאו, לֹא סְלִיקוּ, וְעַל דָּא אִתְעַכְּבוּ חֲמֹשִׁין יוֹמִין לְקַבֵּלָא אוֹרֵייתָא. וַיִּמְהָהוּא אֶתֶר נִפְקַת אוֹרֵייתָא, וְאִתְהֵיבַת, וְעַל דָּא וְחֹמְשִׁים חֲסֵר. דְּבְּגִין דָּא עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף וְגו' .
לְמַה הֶעֱלָה עֲצָמוֹתָיו? אֵלָּא
מִשּׁוּם שֶׁהָיָה רֹאשׁ לְרֵדֶת לְגִלוֹת,
וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁהוּא סִימָנָא
הַגָּאֻלָּה הָיָה לוֹ, וְהַשְּׂבִיעַ אֶת
יִשְׂרָאֵל עַל זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב פִּי
הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֵׁל מֹשֶׁה, שֵׁיִשְׂרָאֵל
הָיוּ עוֹסְקִים לְבַקֵּשׁ מָמוֹן מִן
הַמִּצְרִיִּם, וּמֹשֶׁה הָיָה עֹסוֹק
בְּשִׁבּוּעַת יוֹסֵף. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים
שֶׁהָאֲרוֹן הָיָה בְּנִילוֹס, וְהֶעֱלָה
אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. וְעוֹד אָמַר
מֹשֶׁה: יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּת
יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר: עֲלֵה שׁוֹר. וְעֲלֵה.
וַיֵּשׁ שְׂאוֹמְרִים שֶׁהָיָה בֵּין מַלְכֵי
מִצְרַיִם, וּמֹשֶׁה הֶעֱלָה (אוֹתוֹ). וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים, כִּדִּי שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ
עֲבוּדָה זָרָה שְׁמוֹ אוֹתוֹ בְּנִילוֹס,
וְשָׂרַח בַּת אֲשֶׁר הִרְאֶתָה לְמֹשֶׁה.
וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. רַבִּי יוֹסִי
פָּתַח, (תְּהִלִּים כב) לְמַנְצֵחַ עַל אֵילַת
הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר לְדוֹד. כִּמְהָ חֲבִיבָה
הַתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שְׁכַל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֶהוּב
הוּא לְמַעַלָּה וְאֶהוּב הוּא לְמַטָּה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁב
לְדַבְּרֵיו, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.
וּבַתּוֹרָה צָרִיף לְעֶסֶק בְּיוֹם
וּבְלֵילָה, שֶׁכְּתוּב (יְהוֹשֻׁעַ א) וְהִגִּיתָ
בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְכְתוּב (יִרְמִיָּה לב)
אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו' .
מִיֵּלֵא בְּיוֹם, אֲבָל לְמַה בְּלֵילָה?
כִּדִּי שֶׁיְהִיָּה מִצְוִי אֶל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
שְׁלָם. כִּמוֹ שְׁאִין יוֹם בְּלֵי לַיְלָה,
וְאֵינוֹ שְׁלָם אֵלָּא זֶה עִם זֶה, כִּף
צָרִיף בַּתּוֹרָה לְהִמְצֵא עִם הָאָדָם
יוֹם וְלַיְלָה, לְהִיוֹת שְׁלֵמוֹת לְאָדָם
יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שֶׁעָקַר הַלֵּילָה מִחֻצוֹת
וְאֵילָף, וְאָף עַל גֵּב שֶׁמְחַצֵּית
הִרְאִשׁוֹנָה בְּכֻלָּל הַלֵּילָה הִיא, אֲבָל

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף וְגו' . (שְׁמוֹת יג) אֲמַאי
סָלִיק גְּרַמּוּי. אֵלָּא, בְּגִין דְּהָוָה רִישָׁא
לְנַחְתָּא לְגִלוֹתָא. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא דְאִיהוּ סִימָנָא
דְּגִאוּלָּה הָוָה לִיָּה וְאוּמִי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל עַל דָּא,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב פִּי הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְהָא אֲתָמַר.

זְבָאָה חוֹלְקָא דְמֹשֶׁה, דְיִשְׂרָאֵל הוּוּ עֶסְקִי
לְמִשְׁאֵל מָמוֹנָא מִמִּצְרַאִי, וּמֹשֶׁה הָוָה
עֶסִיק בְּאוּמָאָה דְיוֹסֵף. וְאִית דְּאֲמַרִי אֲרוּנָא
בְּנִילוֹס הָוָה, וּבְשִׁמָּא קְדִישָׁא סָלִיק לִיָּה, וְעוֹד
אָמַר מֹשֶׁה, יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן פּוּרְקָנָא דְיִשְׂרָאֵל,
וְאָמַר עֲלֵה שׁוֹר. וְסָלִיק. וְאִית דְּאֲמַרִי, בֵּין
מַלְכֵי מִצְרַאִי הָוָה, וּמִתְמָן סָלִיק (ס"א ל"ה). וְאִית
דְּאֲמַרִי, בְּגִין דְּלֹא יַעֲבֹדוּן לִיָּה עֲבוּדָה זָרָה,
שׁוּוּ בְּנִילוֹס וְסָרַח בַּת אֲשֶׁר חִוִּיאַת לִיָּה לְמֹשֶׁה.

וַיִּי' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. (שְׁמוֹת יג) רַבִּי יוֹסִי פָּתַח,
(תְּהִלִּים כב) לְמַנְצֵחַ עַל אֵילַת הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר
לְדוֹד. כִּמְהָ חֲבִיבָא אוּרִייתָא קְמִיָּה דְקוּדְשָׁא
בְּרִיף הוּא, דְּכָל מָאן דְּאֲשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא,
רְחִים הוּא לְעֵילָא, רְחִים הוּא לְתַתָּא, קְדִישָׁא
בְּרִיף הוּא אֲצִית לִיָּה לְמַלּוּלוּי, לֹא שְׂבִיק לִיָּה
בְּהֵאי עֲלָמָא וְלֹא שְׂבִיק לִיָּה בְּעֲלָמָא דְאַתִּי.

וְאוּרִייתָא בְּעֵי לְמַלְעֵי בְּהָ בִּימָמָא וּבְלֵילָא,
דְּכְתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם
וְלַיְלָה. וְכְתִיב (יִרְמִיָּה לב) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה וְגו' . תִּינַח בִּימָמָא, בְּלֵילָא אֲמַאי. בְּגִין
דִּיָּהָא שְׂכִיחַ לְגַבֵּי שְׁמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. כִּמְהָ
דְּלִית יוֹמָם בְּלֹא לֵילָא, וְלֹא אוּיָּהוּ שְׁלִים,
אֵלָּא דָּא עִם דָּא, כִּף בְּעֵי אוּרִייתָא, לְאֲשְׁתַּכְּחָא
עֲמִיָּה דְּבַר נֶשׁ יוֹמָא וְלַיְלָא, לְמַהוּי שְׁלִימוֹתָא
לְגַבֵּי דְּבַר נֶשׁ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָא אֲתָמַר, דְּעַקְרָא דְּלֵילָא, מִפְּלָגוֹתָא
וְאֵילָף. וְאָף עַל גֵּב דְּפִלְגוּ קְדַמִּיתָא

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִכְנַס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא לְגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצַּדִּיקִים, וְאֵז צָרִיךְ לָאֲדָם לְקוּם
וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּגַן עֵדֶן, כָּל־
מִקְשֵׁיבִים לְקוּלוֹ. זֶהוּ שִׁכְתוּב (שיר
ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם חֲבֵרִים
מִקְשֵׁיבִים לְקוּלָּךְ הַשְּׁמִיעֵנִי. וְהָרִי
פָּרְשֵׁה, הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם - זֹו כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּשְׁבַּחַת אֶת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְחַת הַתּוֹרָה בְּלַיְלָה.
אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁמִּשְׁתַּתַּף
עִמָּה לְשִׁבְחַת אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּשִׁבְחַת הַתּוֹרָה.

וְכִשְׁבָּא הַבֶּקֶר, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בָּאָה
וּמִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בַּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמוֹשִׁיט לָהּ שְׂרָבִיט שֶׁל חֶסֶד, וְלֹא
רַק עֲלֶיהָ לְבִדְהָ, אֲלֵא עֲלֶיהָ וְעַל
אֲלוֹ שֶׁמִּשְׁתַּתַּפִּים עִמָּה, וְהָרִי
נֶאֱמַר שִׁכְתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה
ה' חֶסֶדוֹ וּבְלַיְלָה וְגו'. וְעַל זֶה
נִקְרָאת אֵילַת הַשַּׁחַר.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעַר שְׂרוּצָה
לְהָאִיר הַבֶּקֶר, נְחֻשֶׁף, וְהָאוֹר נִהְיָה
קוֹדֵר, וְקִדְרוֹת נִמְצָאת. אֵז
מִתְחַבֵּרַת אִשָּׁה בְּכַעֲלָה, שֶׁשְׂגִינוּ,
אִשָּׁה מִסְפֵּרַת עִם כַּעֲלָה לְדַבֵּר
עִמּוֹ וּנְכַנְסַת לְהִיכְלוֹ.

אֲחֵר כֶּף פְּשֻׁרָצָה הַשְּׂמֵשׁ לְהַכְנִס,
מֵאִיר וּבֹא הַלַּיְלָה, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ.
אֵז כָּל הַשְּׁעָרִים סְתוּמִים,
וְחִמּוּרִים נוֹעְרִים, וְכַלְבִּים
נוֹבְחִים. כִּשְׁנֻחָצָה הַלַּיְלָה מִתְחִיל
הַמְּלָךְ וְלִקְרָא לְקוּם וְהַגְבִּירָה לְזֹמֶר,
וּבֹא הַמְּלָךְ וּמְקִישׁ עַל שַׁעַר
הַהִיכָל, וְאוֹמֵר פִּתְחֵי לִי אַחֲזֵי
רַעֲיָתִי וְגו'. וְאֵז מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ
בְּנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.

אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁמִּתְעוֹרֵר

בְּכֻלָּא דְלִיְלָא הוּא, אֲבָל בְּפִלְגוֹת לִיְלָא,
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן,
לְאַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם צַדִּיקָא, וּכְדִין, בְּעֵי לִיָּה
לְבַר נָשׁ לְמִיָּקָם, וְלְמַלְעֵי בְּאוּרֵיָּתָא.

וְהָא אֲתָמַר, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקָא
דְּבְּגַנְתָּא דְעֵדֶן, כְּלָהוּ צִיִּיתִין לְקַלְיָה, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם חֲבֵרִים
מִקְשֵׁיבִים לְקוּלָּךְ הַשְּׁמִיעֵנִי, וְהָא אוּקְמוּהָ,
הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיָּהּ
מִשְׁבַּחַת לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׁבְחָא
דְּאוּרֵיָּתָא, בְּלִיְלָא. זְפָאָה חוּלְקִיָּה, מָאן
דְּאַשְׁתַּתַּף בַּהֲדָה, לְשִׁבְחָא לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, בְּשִׁבְחָא דְאוּרֵיָּתָא.

וְכַר אֲתִי צְפָרָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִיָּא
וּמִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְאוֹשִׁיט לָהּ לְגַבְהָ שְׂרָבִיטָא דְחֶסֶד, וְלֹא עֲלָהּ
בְּלַחֲוּדְהָ, אֲלֵא עֲלָהּ, וְעַל אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּתַּפִּין
בַּהֲדָה, וְהָא אֲתָמַר דְכְּתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה
יְי' חֶסֶדוֹ וּבְלַיְלָה וְגו'. וְעַל דָּא אֵילַת הַשַּׁחַר
אֲקָרִי.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְבְּעֵי לְאַתְנַהֵרָא
צְפָרָא, אֲתַחֲשֹׁף וְאַתְקַדֵּר נְהוּרָא,
וְקִדְרוּתָא אֲשַׁתְּכַח. כְּדִין אֲתַחֲבַרַת אֲתַתָּא
בְּכַעֲלָה, דְתַנִּין, אִשָּׁה מִסְפֵּרַת עִם כַּעֲלָה,
לְמִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בַּהֲדָה, וְעָאלַת לְהִיכְלִיָּה.

לְבַתָּר כַּד בְּעֵי שְׂמֵשָׁא לְמִיעַל, אֲתַנְהִיר וְאַתַּת
לִיְלָא, וְנוֹטִיל לִיָּה. כְּדִין כָּל תַּרְעִין
סְתִימִין, וְחִמּוּרִין נְעָרִין, וְכַלְבִּין נְבַחִין, כַּד
אֲתַפְּלַג לִיְלָא, שְׂאָרִי מְלַכָּא (לְמַקְרֵי) לְמִיָּקָם,
וּמִטְרוּנִיתָא לְזֹמְרָא, וְאַתִּי מְלַכָּא וְאַקִּישׁ
לְתַרְעָא דְהִיכְלָא, וְאָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחֵי לִי

אַחֲזֵי רַעֲיָתִי וְגו'. וּכְדִין מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא.

זְפָאָה חוּלְקִיָּה דְהָהוּא, דְּאַתְעַר הָהוּא זְמָנָא בְּמִלֵּי דְאוּרֵיָּתָא, בְּגִין דָּא, כָּל

באותו זמן בדברי תורה. ולכן כל אותם בני היכל הגבירה, כלם צריכים לקום באותו זמן לשבח את המלך, וכלם משבחים לפניו. והשבח שעולה מהעולם הזה, זה שהוא רחוק, ויחור זה נחת רוח לקדוש-ברוך-הוא מהכל.

בשם-התלך הלילה וכא הבקר (ומחשיך) והתקדר, אז המלך והגבירה בסוד בחדרה, ונותן לה מתנות ולכל בני היכלה. אשרי חלקו של מי שהוא במנינא.

וה' הלך לפניהם יומם - הקדוש ברוך הוא ובית דינו. אמר רבי יצחק, הינו ששנינו, שכינה נוסעת באבות. הלך לפניהם יומם - זה אברהם. בעמוד ענן - זה יצחק. לנחתם הדרך - זה יעקב, שכתוב בו (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם - זה דוד המלך.

ובלמים מרפכה עליונה קדושה ללכת עם ישראל בשלמות הכל, כדי שהאבות יראו את גאולתם, שכתוב ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתוב וה' הלך וגו' ללכת יומם ולילה. וכי למה היו הולכים יומם ולילה? ילכו ביום, ולא ילכו בלילה כאנשים שבורחים, פינן שהקדוש ברוך הוא שמר אותם, למה הלכו ביום ובלילה? אלא כדי להמצא בהם שלמות הכל, שאין שלמות אלא יום ולילה.

אמר רבי אבא, כך בארנו, וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן - זה אברהם. ולילה בעמוד אש - זה יצחק. ואם כך, איפה יעקב? אלא שנאמר בדבור הראשון, ושם התחיל, כמו שכתוב וה'.

ולילה בעמוד אש, היה מאיר בצד זה ובזה, כדי שהמצרים ירדפו אחריהם, שיתכבד שם הקדוש ברוך הוא במרכבותיו

אינון דבני היכלא דמטרוניתא, פלהו בעיין למיקם בההוא זמנא, לשבחא למלכא וכלהו משבחן קמיה, ושבחא דסליק מהאי עלמא, דא דאיהו רחיק, (תיר) דא ניחא ליה לקודשא בריה הוא מפלא.

בד אסתליק ליליא, ואתי צפרא, (נ"א ואתחשיך) ואתקדר, פדין מלכא ומטרוניתא ברזא בחדרה, ויהיב לה מתנן, ולכל בני היכלה. זפאה חולקיה מאן דאיהו במנינא.

וי' הולך לפניהם יומם. קדשא בריה הוא, ובית דיניה. (דף מ"ו ע"ב) אמר רבי יצחק, הינו דתנינן, שכינתא באבהתא נטלא. הולך לפניהם יומם: דא אברהם. בעמוד ענן: דא יצחק. לנחתם הדרך: דא יעקב. דכתיב ביה (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם: דא דוד מלכא.

וברהו רתיכא עלאה קדישא, למהו ישראל בשלימותא דכלא, בגין דיחזון אבהן פורקנא דלהון, דכתיב, (בראשית מו) ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתיב וי' הולך וגו', ללכת יומם ולילה. וכי אמאי הו' אזלי יומם ולילה, יחזון ביממא, ולא יחזון בליליא, פבני אנשא דערקין, פינן דקודשא בריה הוא נטיר לון, אמאי אזלין ביממא ובליליא. אלא, לאשתפחא בהו שלימותא דכלא, דלית שלימו אלא יומם ולילה.

אמר רבי אבא, הכי אוקימנא, וי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן: דא אברהם. ולילה בעמוד אש: דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא. אלא במלה קדמאה אתמר, ותמן שארי, כמה דכתיב וי'.

ולילה בעמוד אש, הוה נהיר, בסטרא דא ובדא. בגין דירדפון מצראי בתריהון,

לוח זוהר ש"ס דף היומי מסכת מועד קטן

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ג רז-רח	מועד קטן דף כב	ח"ג קפז-קפח	מועד קטן דף יב	ח"ג קסז-קסח	מועד קטן דף ב
ח"ג רט-רי	מועד קטן דף כג	ח"ג קפט-קצ	מועד קטן דף יג	ח"ג קסט-קע	מועד קטן דף ג
ח"ג ריא-ריב	מועד קטן דף כד	ח"ג קצא-קצב	מועד קטן דף יד	ח"ג קעא-קעב	מועד קטן דף ד
ח"ג ריג-ריד	מועד קטן דף כה	ח"ג קצג-קצד	מועד קטן דף טו	ח"ג קעג-קעד	מועד קטן דף ה
ח"ג רטו-רטז	מועד קטן דף כו	ח"ג קצה-קצו	מועד קטן דף טז	ח"ג קעה-קעו	מועד קטן דף ו
ח"ג ריז-ריח	מועד קטן דף כז	ח"ג קצז-קצח	מועד קטן דף יז	ח"ג קעז-קעח	מועד קטן דף ז
ח"ג ריט-רכ	מועד קטן דף כח	ח"ג קצט-ר	מועד קטן דף יח	ח"ג קעט-קפ	מועד קטן דף ח
ח"ג רכא-רכב	מועד קטן דף כט	ח"ג רא-רב	מועד קטן דף יט	ח"ג קפא-קפב	מועד קטן דף ט
		ח"ג רג-רד	מועד קטן דף כ	ח"ג קפג-קפד	מועד קטן דף י
		ח"ג רה-רו	מועד קטן דף כא	ח"ג קפה-קפו	מועד קטן דף יא

